ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՓՈԽԱՆ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆԻ

* * * — Դէպի առաւել հզօր Հայաստան 517

* * * — Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետի
գահակալութեան 20-ամեակի նշում
Ամերիկայի եւ Գանատայի Հայոց Թեմերէն ներս 519

ԿԱՅԼԱԿ — Անքակտելի քսան տարիին
(Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետին
Կաթողիկոսական օծման 20-ամեակի առիթով) 581

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՆԴԱԿՆԵՐ 583

ՍՈՒՐԲ ԳՐԱՅԻՆ

ՄԱԿԱՐ ԵՊՍ. ԱՇԳԱՐԵԱՆ — Խաչին զօրութեան գաղտնիքն ու
Աստուածային կրակը 587

ՊԱՏՄԱ-ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԲԺԻՇԿ ԿԱՐՊԻՍ ՀԱՐՊՈՅԵԱՆ — Հայ ժողովուրդի ցեղասպանութեան որբերը,
որբանոցները եւ որբաշխարհը 592

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ 600

ԴՊՐԵՎԱՆՔ 601

ՄԻՋ-ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ 605

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ 623

ԼՈՒՐԵՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՐԱՆԷՆ 626

ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՔԱՐՈԶ Ս. ԱԹՈՌՈՅՍ ՄԻԱԲԱՆՆԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ 631

ՓՈԽԱՆ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆԻ

ԴԷՊԻ ԱՌԱԻԵԼ ՀԶՕՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Սոյն գրութիւնը խտացումն է Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսի պատգամին, արտասանուած Երեւանի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ, Հայաստանի անկախութեան 25-ամեակին առթիւ կատարուած Հանրապետական Մաղթանքի ընթացքին, 20 Սեպտեմբեր 2016։

Մեր ժամանակակից պատմութիւնը լեցուն է մութ ու լոյս էջերով։ Պէտք չէ մոռնանք մեր անցեալը։ Ապագան կերտելու համար անհրաժեշտ է ճանչնալ անցեալին։

100 տարիներ առաջ ցեղասպանը փորձեց բնաջնջել հայ ժողովուրդը։ Այսօր հայ ժողովուրդը Հայաստանի, Ղարաբաղի ու Սփիւռքի մէջ ապրող ու գործող, ստեղծագործող ու յանուն իր բռնաբարուած իրաւունքներուն պայքարող պահանջատէր ներկայութիւն է։

100 Տարիներ առաջ ցեղասպանը փորձեց աշխարհի քարտէսէն ջնջել Հայաստանը։ Մեր ժողովուրդը իր քաջ զաւակներու արիւնով ու Սարդարապատի յաղթանակով պաշտպանեց իր հայրենիքը։ Այսօր Հայաստանը ազգերու ընտանիքին մէջ ներկայութիւն է, իր իւրայատուկ տեղն ու դերը ունի։

Հետեւաբար, այսօր աշխարհի դիմաց կանգնած հայ ժողովուրդը վերաբորոգ հաւատոով ու առաւել վճռակամութեամբ անմահանուն բանաստեղծին բառերով կ՚ըսէ.– «Կա՛նք, պիտի լինենք ու դեռ շատանանք...»:

Որպէսզի ըլլանք հզօր, պէտք է հզօրացնենք Հայաստանը:

Հայաստանը իւրաքանչիւր հայուն ու ամբողջ հայութեան տունն է: Պատմութեան ընթացքին բազմիցս գերուած ու աւերուած այս սրբազան տունը դարձեալ մերն է, ազատ է ու անկախ: Մենք ենք սեփականատէրը դարաւոր այս տան ու մեր նուիրական ու առաջնահերթ պարտականութիւնը այս տունը ամուր ու առողջ պահելն է: Այսօր եւս, մեր տան շուրջ զօրեղ քամիներ կը փչեն, յաճախ փոթորկալից ալիքներ կը մօտենան: Վա՜յ մեզի, եթէ անտարբեր գտնուինք մեր հաւաքական տան նկատմամբ: Վա՜յ մեզի, եթէ մեր պապերուն կողմէ որպէս նուիրական ժառանգ մեզի փոխանցուած այս տունը լքենք եւ հեռանանք...:

Մենք կոչուած ենք այս սրբազան տունը ամուր ժայռի վրայ վերաշինելու, որպէսզի, ինչպէս Աւետարանը կ՚ըսէ.– «երբ հեղեղներն ու փոթորիկները զարնուին այս տան, չկարենան զայն խորտակել» (Ղկ 6.48):

Մեր սրբազան պապերուն աղօթքով ու արիւնով թրծուած այս տունը ամուր կրնանք պահել՝ երբ համախմբուինք անոր շուրջ, սիրենք զայն ու մեր բոլոր կարելիութիւնները ի սպաս դնենք անոր առաւել հզօրացման:

Պատմութեան բազմազան ու այլազան փոթորիկներուն դիմաց կանգուն մնացած այս տունը՝ մեր տունը, կրնանք աւելի հզօրացնել ու ծաղկեցնել երբ ականջալուր կ՚ըլլանք հայրենաբնակ մեր ժողովուրդի ցաւերուն ու կարիքներուն, ինչպէս նաեւ գործնապէս մասնակից կը դարձնենք Սփիւռքի հայութիւնը Հայաստանի անկախութեան ամրապնդման ու պետական կառոյցներու ամրացման աշխատանքներուն:

Մեր հերոսներու «իմացեալ մահ»ով պաշտպանուած այս նուիրական տունը կրնանք նոր օրերու տեսանելի ու անտեսանելի թշնամիներուն ու չարիքներուն դէմ պաշտպանել երբ՝ մեր բարոյական, հոգեւոր ու ազգային արժէքները, մեր ընդհանրական ու գերագոյն շահերը ժամանակաւոր շահերէն ու անհատական հաշիւներէն գերիվեր դասենք. երբ Հայաստան, Ղարաբաղ ու Սփիւռք գործեն միասնաբար ու ներդաշնակօրէն, որպէս մէկ, անբաժան ու անբաժանելի ամբողջութիւն:

Հայաստանի անկախութեան 25–ամեակը առիթ է խոր ցնծութեան ու արդար հպարտութեան: Ան նաեւ ու մանաւանդ հրաւէր է ինքնաքննութեան ու ինքնասրբագրումի՝ իրապաշտ ոգիով, ապագայատեսիլ հայեացքով ու նպատակասլաց յանձնառութեամբ:

Դէպի առաւել հզօր Հայաստանի:

Ահա պատգամը 25–ամեակին: 25–ամեակը ճշմարտօրէն արժեւորած կ՚ըլլանք երբ անոր պատգամը կեանքի ու գործի վերածենք:

Տէ՛ր, կեցո՛ դու զհայս.

Տէ՛ր, կեցո՛ զհայրենիքն մեր:

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԱՐԱՄ Ա. ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ 20-ԱՄԵԱԿԻ ՆՇՈՒՄ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԵՒ ԳԱՆԱՏԱՅԻ ՀԱՅՈՑ ԹԵՄԵՐԷՆ ՆԵՐՍ

Երեքշաբթի, 27 Սեպտեմբեր 2016-ի առաւօտուն, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետը մեկնեցաւ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներ եւ Գանատա, հանդիսապետելու իր կաթողիկոսական ընտրութեան եւ օծման 20-ամեակին նչման հանդիսութեանց, Լոս Անճելոսի, Մոնթրէալի եւ Նիւ Եորքի մէջ։ Նչենք, որ Վեհափառ Հայրապետը անցեալ տարի բոլորեց հայրապետական ծառայութեան 20-ամեակը, սակայն իր փափաքով անցնող տարուան ընթացքին այս ուղղութեամբ ո՛չ մէկ ձեռնարկ կազմակերպուեցաւ, նկատի ունենալով Հայոց Ցեղասպանութեան 100-ամեակը։

Նորին Սրբութեան ընկերացան Միջ-եկեղեցական եւ Լրատուական բաժանմունքներու վարիչ՝ Գերպ. Տ. Յուսիկ Ծ. Վրդ. Մարտիրոսեան եւ Հոգչ. Տ. Պետրոս Վրդ. Մանուէլեանը, որպէս Գաւազանակիր, ինչպէս նաեւ Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան անդամներէն՝ Տօքթ. Տրդատ Մանկիկեան, Տօքթ. Ժիրայր Պասմաճեան եւ Տեարք Յակոբ Եափուճեան, Խաժակ Տիքիճեան, Վահէ Եագուպեան։

Հայոց Հայրապետին Հիւսիսային Ամերիկայի գաղութներուն այս այցը վերանորոգութեան եւ ներչնչումի առիթ մը հանդիսացաւ մեր ժողովուրդի գաւակներուն ու յատկապէս երիտասարդ սերունդին։

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ՈՒԱՇԻՆԿԹՐՆԻ ՀԱՅ ԴԱՏԻ ԿԵԴՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

Չորեքշաբթի, 28 Սեպտեմբեր 2016-ի առաւօտուն, Վեհափառ Հայրապետը Ուաշինկթրնի մէջ այցելեց Ամերիկայի Հայ Դատի գրասենեակը, ընկերակցութեամբ Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւելեան Թեմի Առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Օշական Արք. Զօլոյեանի, Գերպ. Տ. Յուսիկ Ծ. Վրդ. Մարտիրոսեանի, Հոգչ. Տ. Պետրոս Վրդ. Մանուէլեանի եւ Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան անդամ՝ Տօքթ. Տրդատ Մանկիկեանի։

Գրասենեակի պատասխանատու Տիար Արամ Համբարեան բարի գալուստ մաղթեց Վեհափառ Հայրապետին, չնորհաբեր այս այցին համար, նչելով որ Հովուապետին այս այցելութիւնը մեծապէս կը քաջալերէ եւ նոր մղում կու տայ իրենց աչխատանքին։

Վեհափառ Հայրապետը գնահատեց Միացեալ Նահանգներու Հայ Դատի գրասենեակին տարած աչխատանքները՝ ի խնդիր հայ ժողովուրդի արդար դատը ծանօթացնելու օտարներուն՝ քաղաքական թէ ժողովրդային մակարդակներու

վրայ։ Վեհափառը յիշեցուց, որ այս գրասենեակը իր գործունէութեամբ նաեւ կը համախմբէ մեր ժողովուրդի բոլոր գաւակները եւ կ՚ոգեւորէ յատկապէս մեր երիտասարդ սերունդը։ Նորին Սրբութիւնը լուսարձակի տակ բերաւ Տիար Արամ Համբարեանի կատարած անխոնջ աշխատանքը եւ որպէս գնահատանք անոր տարիներու ծառայութեան, Հայ Դատի գրասենեակի պատասխանատուներուն, բարեկամներուն եւ Ուաշինկթընի զանազան միութիւններու ներկայացուցիչներու ներկայութեան, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան «Ասպետ»ի կարգի չքանչանով պատուեց գինք։ Նորին Սրբութիւնը յիշեցուց, որ այս չքանչանին ընդմէջ ինք կը պատուէ նաեւ Հայ Դատի գրասենեակի բոլոր պաշտօնեաներն ու բարեկամները եւ կը գնահատէ անոնց կատարած գործը։

Ապա Վեհափառ Հայրապետը պատասխանեց ներկաներու հարցումներուն, որոնք առաւելաբար առնչուած էին Սիսի Կաթողիկոսարանի վերադարձի դատին, Հայ Եկեղեցւոյ, Ամերիկայի հայ գաղութներուն եւ երիտասարդութեան դիմագրաւած դժուարութիւններուն։

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ՀԵՏ

Հինգշաբթի, 29 Սեպտեմբեր 2016-ի կէսօրին, Արամ Ա. Կաթողիկոս ընդառաջելով իրեն ուղղուած հրաւէրին, Ուաշինկթընի մէջ հանդիպում ունեցաւ Հայաստանի Հանրապետութեան Արտաքին Գործոց Նախարար՝ Տիար Էդուարտ Նալպանտեանի հետ։ Հանդիպումին ներկայ էին Առաջնորդ՝ Գերչ. Տ. Օշական Արք. Զօլոյեան, Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու մէջ Հայաստանի Դեսպան՝ Տիար Գրիգոր Յովհաննիսեան եւ Հ.Յ.Դ. Բիւրոյի անդամ՝ Տիար Յակոբ Տէր Խաչատուրեան։

Հանդիպման ընթացքին քննարկուեցան Հայաստանի միջազգային յարաբերութեանց եւ Ազրպէյճանի ու Թուրքիոյ հետ Հայաստանի կապերուն հետ աղերս ունեցող հարցեր։ Ապա, Վեհափառ Հայրապետը ճաշի հիւրը եղաւ Նախարար Նալպանտեանի։

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ԼՈՍ ԱՆՃԵԼՈՍԻ ՄԷՋ

Հինգշաբթի, 29 Սեպտեմբերին Վեհափառ Հայրապետը ժամանեց Լոս Անճելոսի օդակայանը, ուր դիմաւորուեցաւ Առաջնորդ Սրբազանին, Ազգային Վարչութեան, Հ.Յ.Դաշնակցութեան եւ քոյր միութիւններու ներկայացուցիչներու կողմէ։

Ուրբաթ, 30 Սեպտեմբեր առաւօտուն, Վեհափառ Հայրապետը իր չքախումբով այցելեց Ազգային Առաջնորդարան, ուր դիմաւորուեցաւ Առաջնորդ Սրբազանին՝ Գերչ. Տ. Մուշեղ Արք. Մարտիրոսեանի, հոգեւորականաց դասուն եւ Ազգային Վարչութեան կողմէ։

«Հրաշափառ»ի երգեցողութեամբ Վեհափառ Հայրապետը թափօրով առաջնորդուեցաւ «Ս. Տրդատ եւ Ս. Աչխէն» մատուռ, ուր տեղի ունեցաւ կանոնական աղօթք։ Այնուհետեւ, Նորին Սրբութիւնը Առաջնորդ Սրբազանին եւ հոգեւորականաց դասուն ընկերակցութեամբ ուղղուեցաւ Հայոց Ցեղասպանութեան սրբացեալ նահատակներու 100-ամեակի յուշակոթողին մօտ, ուր սրբոց նահատակաց բարեխօսութեան աղօթքը արտասանեց։ Ազգային Առաջնորդարանին մէջ Առաջնորդ Սրբազան բարի գալուստ մաղթեց Նորին Ս. Օծութեան եւ չնորհաւորեց անոր գահակալութեան 20-ամեակը։ Ապա Վեհափառը մտերմիկ հանդիպումներ ունե-

ցաւ Առաջնորդ Սրբազանին, հոգեւորականաց դասուն, Ագգային Վարչութեան անդամներուն, միաբան հայրերուն ու Առաջնորդարանի անձնակազմին հետ եւ տուաւ իր հայրական պատգամն ու օրհնութիւնը։

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ

Արեւմտեան Թեմէն ներս Վեհափառ Հայրապետին Հովուապետական ծառայութեան 20-ամեակին նուիրուած ձեռնարկներու շարքը սկսաւ երիտասարդութեան հետ ունեցած հանդիպումով։ Ուրբաթ, 30 Սեպտեմբերի երեկոյեան, Կլէնտէյլի «Սիվիգ» կեդրոնին մէջ։ Ներկայ էին հայ դպրոցներու բարձրագոյն կարգերու ուսանողութիւնը, Հ.Մ.Ը.Մ.-ի սկաուտները, երիտասարդական միութիւններն ու Կիրակնօրեայ վարժարաններու աշակերտները. այլ խօսքով՝ աւելի քան 1000 երիտասարդ-երիտասարդուհիներ։

Հ.Մ.Ը.Մ.-ի սկաուտներուն առաջնորդութեամբ Հայրապետական թափօրը մուտք գործեց հայ երիտասարդներով ողողուած սրահը։ Հ.Մ.Ը.Մ.-ի չեփորախումբը նուագեց Ամերիկայի եւ Հայաստանի քայլերգները։ Բացման խօսքով վեր առնուեցան Հայոց Հովուապետին առաջնորդի, ղեկավարի, միջ-եկեղեցական գործիչի, հայ մշակոյթի պահպանի եւ Հայ Դատի պաշտպանի արժանիքները։ Ապա, Առաջնորդ Սրբազանը բարի գալուստ մաղթեց եւ բեմ հրաւիրեց Վեհափառ Հայրապետը, որպէսզի իր Հայրապետական խօսքը ուղղէ երիտասարդներուն։

Վեհափառ Հայրապետը իր պատգամին մէջ չեչտեց, որ ի՛նչ ալ ըլլան ներկայ աշխարհի պարտադրած դժուարութիւնները, մենք պարտաւորութիւնը ունինք հաւատարիմ մնալու մեր հոգեւոր ու ազգային արժէքներուն։ «Հայ լեզուն կարեւոր ազդակ մըն է մեր ինքնութեան պահպանման։ Մեր դպրոցները, միութիւնները ու մանաւանդ մեր ընտանիքները ջատագովը պէտք է ըլլան մեր մայրենիին ու անոր պահպանման։ Մեր եկեղեցին վճռական դեր է ունեցած մեր գոյութեան ամրացման ու ազգային գիտակցութեան զօրացման մէջ։ Մեր եկեղեցին կոչուած է առաւել կենսունակութեամբ շարունակելու իր հայապահպանման առաքելութիւնը», ***ըսաւ Նորին Սրբութիւնը։ Ան գնահատեց Արեւմտեան Թեմէն ներս գործող կազմակերպութիւնները, դպրոցները եւ միութիւնները, որոնք եկեղեցւոյ կողքին լծուած են հայապահպանման նուիրական առաքելութեան։***

Ապա, Վեհափառը զրուցեց ներկայ երիտասարդութեան հետ։ Երիտասարդները քրիստոնէական դաստիարակութեան, ինքնութեան պահպանման, մեր եկեղեցւոյ առաքելութեան, արդի արհեստագիտութեան, երիտասարդները ազգային-եկեղեցական կեանքին հետ կապուած պահելու դժուարութիւններուն եւ Սիսի պատմական Կաթողիկոսարանի վերատիրացման համար բացուած դատին հետ առնչութիւն ունեցող հարցումներ ուղղեցին, որոնց Նորին Սրբութիւնը տուաւ սպառիչ պատասխաններ։

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ԵԻ ՕԾՄԱՆ 20–ԱՄԵԱԿ

***Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետը** 2016 տարին «Ծառայութեան Տարի» հռչակման գիրին մէջ կ՚ըսէ.* «Հոն, ուր եկեղեցին հեռու մնացած է ծառայութենէն, ան փաստօրէն հաւատարիմ չէ մնացած իր կոչումին։ Հոն, ուր եկեղեցին ծառայութիւնը դարձուցած է իր կեանքին առանցքը ու նպատակը, ան դարձած է հզօր ու կենսունակ։ Հոն, ուր եկեղեցին իր հեղինակութիւնը տեսած է այլ տեղ եւ ոչ թէ ծառայութեան մէջ, ժողովուրդը հեռացած է եկեղեցիէն։ Հոն, ուր եկեղեցին իմքզինք նոյնացուցած է ժողովուրդի ցաւին ու տառապանքին հետ՝ դառնալով ծառայական ներկայութիւն ժողովուրդի կեանքէն ներս, ժողովուրդը ամրօրէն կառչած է եկեղեցւոյ»։ *Արդարեւ, այս նոյն սկզբունքով Վեհափառ Հայրապետը իր գահակալութեան անցնող 20 տարիները նուիրագործեց մեր ազգին, հայրենիքին ու եկեղեցւոյ ծառայութեամբ։ Հայոց Հայրապետին նուիրումի այս ոգիին ու անխոնջ ծառայութեան 20-ամեակը նչուեցաւ մեծ չուքով, Լոս Անճելոսի Կլենտէյլ Բարձրագոյն Վարժարանի սրահէն ներս, 1 Հոկտեմբերի երեկոյան ժամը* 6։00-ին՝ *կազմակերպութեամբ Ագգ. Առաջնորդարանին։*

Բացման խօսքէն եւ գեղարուեստական յայտագրէն ետք, ցուցադրուեցաւ Վեհափառ Հայրապետի գահակալութեան 20-ամեակին նուիրուած տեսերիզը, պատրաստուած Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Լսատեսողական բաժանմունքին կողմէ։ Ապա, միաբանութեան երիցագոյն անդամներէն՝ Գերչ. Տ. Եփրեմ Արք. Թապագեան ամփոփ գիծերով նեկայացուց Վեհափառ Հայրապետին 20-ամ-

եայ գործունէութիւնը։ «Ազգային թէ միջազգային գործադաշտերու մէջ այնքա՛ն ծաւալուն է ու բազմաճիւղ ձեր ծառայութիւնը, այնքա՛ն տիրապետող է ձեր ներկայութիւնը եւ այնքան ճառագայթող՝ համբաւը, որ իսկապէս այս պահուն կը դժուարանամ, այսպէս, յաւուր պատշաճի խօսքի մը մէջ խտացնել եւ արժանաւորապէս ներկայացնել Ս. Օծութեանդ անխոնջ գործունէութեան տարողութիւնն ու կշիռը» ըսաւ Եփրեմ Սրբազան։ Ան Արամ Ա. Կաթողիկոսի ծառայական գործունէութիւնը ամփոփեց հետեւեալ կէտերուն մէջ։ ա) Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան ծաղկում, բ) Շինարար Կաթողիկոս, գ) Միջազգային յարաբերութիւններ, դ) Հայ Դատ, ե) Հայաստան եւ զ) Հայ ժողովուրդ։ Սրբազան Հայրը իր վկայու-

թիւնը եզրափակեց ըսելով. «Ձեր 20 տարիներու լո՛յս վաստակը այսօր կը լուսաւորէ մեր կեանքը։ Ապահով կը գգանք ձեզմով ու նաեւ հպարտ։ Ձեզի կը մաղթենք քաջառողջ եւ երկար կեանք որպէսզի նոր ամեակներու հեռանկարով չարունակէք ձեր ծառայութիւնը՝ Աստուծոյ եւ մեր պատուական ժողովուրդի փառքին ու յաւիտենականութեան համար»։

Վեհափառ Հայրապետի գործունէութիւնը անգլերէն լեզուով ներկայացուց Տիար Դաւիթ Ղուկասեան, որ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան կարճ պատմական ակնարկ մը նետելէ ետք չեչտեց. «Այսօր, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը, Ն.Ս.Օ.

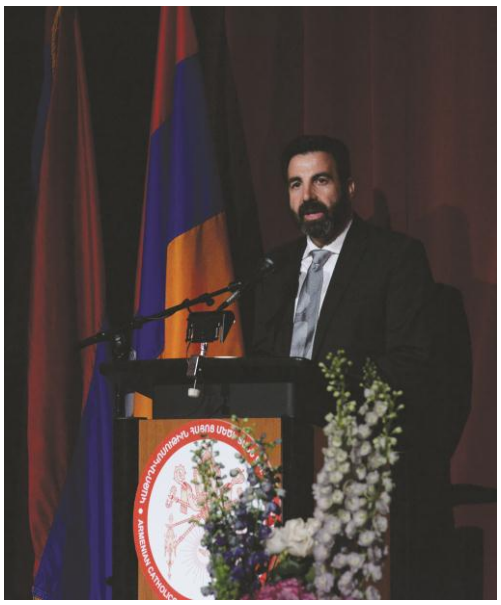

Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետի ղեկավարութեամբ, վերակազմակերպուած է դիմագրաւելու 21-րդ դարու մարտահրաւէրները՝ միաժամանակ կառչած մնալով մեր եկեղեցական դարաւոր աւանդութիւններուն։ Նորին Սրբութիւնը կարեւորութեամբ կը չեչտէ թէ եկեղեցին պէտք է քայլ պահէ ժամանակին հետ, դիմագրաւելու այժմու պահանջները եւ սպասարկելու իր հօտին։ Ան նախանձախնդիր է յարգելու եւ պահպանելու աւանդութիւնները, առանց արգելափակուելու անոնցմով՝ որպէս աւանդապահ եւ ո՛չ աւանդամոլ»։ Նորին Սրբութեան ապագայատեսիլ եւ իրապաչտ ըմբռնումներուն կողքին, Սրբազանը անդրադարձաւ Հայ Դատին, միջ-եկեղեցական չարժումին, հայրենիքին ու հայ ժողովուրդին բերած անոր նպաստին։

Առաջնորդ Սրբազանը խօսք առնելով չնորհաւորեց Վեհափառ Հայրապետին գահակալութեան 20-ամեակը եւ նչեց. «Ձերդ Ս. Օծութիւնը ճանչցած ենք իբրեւ տեսիլք ունեցող, ժրաջան, գործունեայ, նուիրումն ու նուիրաբերումը գնահատող, եւ աւելի պայծառ ապագայի մը կերտման ձգտող ղեկավար մը, որ իր գլխագիր գործովն իսկ կը յորդորէ բոլորս՝ հետեւելու Ձերդ Սրբութեան օրինակին ու քայլերուն, մանաւանդ հոգածու ըլլալու մեր ժողովուրդին ու անոր երիտասարդ սերունդներուն, որոնք այսօր ու վաղը յանձն պիտի առնեն մեր երթին ղրօչները»։ Ապա, ան հակիրճ կերպով ներկայացուց թեմէն ներս ծառայած չորս մտաւորա-

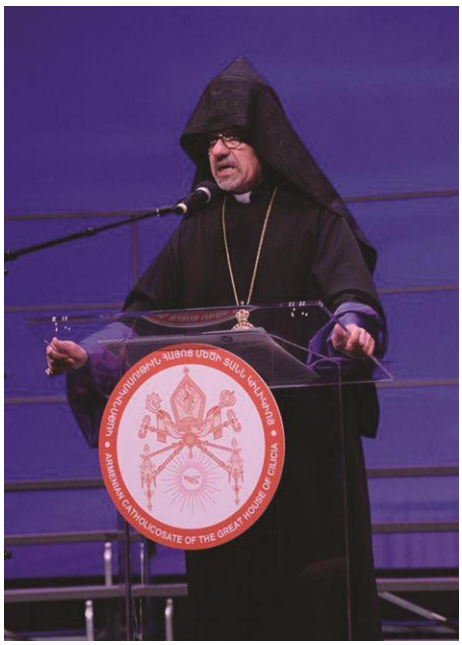

կանները՝ Տեարք Վազգէն Մատենլեան, Դոկտ. Վիգէն Եագուպեան, Ժան Գոսաքեան եւ Սարգիս Մահսէրէճեան ու խնդրեց Նորին Սրբութենէն, որ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան «Ս. Մեսրոպ Մաշտոց»ի չքանչանով պարգեւատրէ զիրենք։

Վեհափառ Հայրապետը իր խոր գոհունակութիւնը յայտնեց Առաջնորդ Սրբազանին ու Ազգ. Վարչութեան այս ձեռնարկի կազմակերպման եւ արտասանուած խօսքերուն համար, յիշեցնելով, որ եղած գնահատանքներն ու արժեւորումները իր անձէն անդին՝ կ՛երթան այն հոգեւոր ու ազգային վեհ արժէքներուն, որոնց ծառայութեան լծուած է ինք եւ Կիլիկեան դարաւոր Ս. Աթոռը։ «Եկեղեցականը միջոց է եւ ո՛չ նպա–

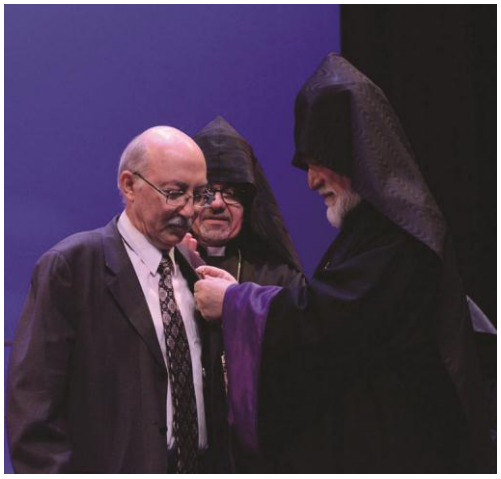

տակ: Եկեղեցականը արժէք կը դառնայ իր անձնազոհութեամբ, նուիրուածութեամբ եւ ծառայութեամբ: Եկեղեցականին ծառայութեամբ մեր ազգն ու եկեղեցին կը փառաւորուին եւ ո՛չ թէ անձը: Մենք կը մերժե՛նք անձի պաշտամունքը. անձը չի՛ կրնար արժէքներէն վեր ըլլալ: Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Դպրեվանքին մէջ

այս շունչով ու ոգիով կը կազմաւորուին մեր նոր սերունդի գաւակները՝ եկեղեցին ու ազգը դարձնելով մեր ծառայութեան առանցքը ու գերագոյն նպատակը», *ըսաւ Վեհափառ Հայրապետը: Խօսելով Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան առաքելութեան մասին, Նորին Սրբութիւնը յիշեցուց թէ՝*. «Հայոց Ցեղասպանութենէն ետք Անթիլիասը կատարեց մեր ժողովուրդի պատմութեան հրաշքներէն մին: Ջարդուած ու իր հողերէն արմատախիլ դարձած մեր ժողովուրդի կեանքը վերակազմակերպեց ու անոր յարութեան եւ վերածաղկումի յոյսը ներշնչեց: Մենք այսօր վերանորոգ հաւատով կը շարունակենք մեր առաքելութիւնը՝ ի խնդիր մեր եկեղեցւոյ առաւել պայծառացման, հայրենիքի առաւել հզօրացման եւ մեր ժողովուրդի արդար դատի առաւել ամրապնդման»:

Ջեռնարկը իր աւարտին հասաւ «ի Վեհ Բարձանց» մաղթերգի եւ «Կիլիկիա» օրհներգի երգեցողութեամբ:

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՍՈՒՐԲ ԵՒ ԱՆՄԱՀ ՊԱՏԱՐԱԳ

Կիրակի, 2 Հոկտեմբեր առաւօտուն, Էնսինոյի Մ. Նահատակաց եկեղեցւոյ մէջ Վեհափառ Հայրապետը Սուրբ եւ Անմահ Պատարագ մատուցեց։ Պատարագին Նորին Մ. Օծութեան առընթերակայ էին Թեմի Առաջնորդ՝ Գերչ. Տ. Մուշեղ Արք. Մարտիրոսեան եւ Արեւմտեան Թեմի Առաջնորդ՝ Գերչ. Տ. Յովնան Արք. Տէր-Տէրեան։ Ներկայ էին հայկական քոյր համայնքներու հոգեւոր առաջնորդներ, օտար եկեղեցիներու ներկայացուցիչներ, Լոս Անճելոսի մօտ Հայաստանի հիւպատոսը եւ խորհրդականը, Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան եւ Ազգային Վարչութեան անդամներ, հայկական կազմակերպութեանց, միութեանց ու ծխական չրջաններու ներկայացուցիչներ եւ հաւատացեալներու հոծ բազմութիւն մը։ Պատարագի երգեցողութիւնը կատարեց Թեմի եկեղեցիներու դպրաց դասի անդամներէն կազմուած երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Արժ. Տ. Ղեւոնդ Քհն. Քիրազեանի։

Հայրապետական պատգամէն առաջ, Առաջնորդ Սրբազանը ողջունեց Վեհափառ Հայրապետը եւ յիշեցուց, որ նախորդ երեկոյ, 20-ամեակի պաշտօնական հանդիսութեան, Վեհափառը չեչտած էր թէ նման տօնախմբութիւններ առիթ են վերանորոգելու նուիրեալ ծառայութեան մեր ուխտը։ Խօսք առաւ նաեւ Յովնան Սրբազանը։ Ան յիշեց Անթիլիասի Դպրեվանքին մէջ իր ուսանողութեան օրերը, եւ քաջառողջութիւն ու երկար կեանք մաղթեց Վեհափառ Հայրապետին, որպէսզի ան չարունակէ մեր ժողովուրդը առաջնորդել, իբրեւ «Հաւատքի Առաքեալ»։

Վեհափառ Հայրապետը չնորհակալութիւն յայտնեց Աստուծոյ, որ առիթը ընծայած էր իրեն դարձեալ ըլլալու Ամերիկայի Թեմի ժողովուրդին հետ, ականատես դառնալու եկեղեցւոյ նկատմամբ մեր հաւատացեալներուն ունեցած հաւատարմութեան։ Ան իր հայրապետական պատգամին իբրեւ բնաբան ընտրած էր Կորնթ-

թացիներուն ուղղուած Բ. Նամակի 13-րդ գլուխէն այն համարը, որ կ՚ըսէ. «Քրնեցէք դուք ձեզ, տեսնելու համար թէ նոյն հաւատին մէջ կը մնա՞ք: Փորձեցէք դուք ձեզ. Քրիստոս Յիսուսի ներկայութիւնը կը զգա՞ք ձեր ներսիդին, թէ պարզապէս Իր անունը կը կրէք»: ***Վեհափառը ըսաւ, որ այդ հարցումը այսօր եւս այժմէական է եւ ուղղուած՝ մեզմէ իւրաքանչիւրին:*** «Քրիստոնեայ ըլլալ կը նշանակէ Յիսուս Քրիս–

տոսը մշտական ներկայութիւն դարձնել մեր կեանքին մէջ, Քրիստոսը վերածել կեանքի նպատակի ու վկայել իր մասին»։ ***Անդրադառնալով մեր ժողովուրդի անցեալին, Նորին Սրբութիւնը յիշեցուց թէ՝*** «Մեր Տէրը մշտական ներկայութիւն եղած է մեր պատմութեան, մեր սրբազան հայրերու կեանքին մէջ։ Անոր շնորհիւ մենք յաղթահարած ենք բազում փոթորիկներ, լուսաւորուած ենք ու զօրացած եւ՝ մահէն դէպի կեանք գալած։ Մեր սրբազան հայրերը Քրիստոսը ունեցած են իբրեւ կեանքի առանցք, իբրեւ ուղեցոյց եւ յոյսի աղբիւր։ Անոնք իրենց արիւնով գծած են պատմութեան ուղին։ Մենք պէտք է հետեւինք մեր հայրերու օրինակին։ Այսօր Հայաստանն ու Արցախը պաշարուած են թշնամիներով։ Իսկ Սփիւռքի մէջ, մենք շրջապատուած ենք այլ տեսակի թշնամիներով։ Հետեւաբար, Քրիստոսը պէտք է պահենք մեր կեանքի ճանապարհին վրայ, թէ՛ մեր անձնական եւ թէ՛ հաւաքական կեանքին մէջ. վերանորոգուինք մեր հաւատքին մէջ, որովհետեւ ա՛յս է մեր գոյատեւման գրաւականը»։

Ս. Պատարագի աւարտին, ներկայ հաւատացեալները մօտեցան Նորին Սրբութեան եւ աջահամբոյրով ստացան հայրապետական օրհնութիւն։ Իբրեւ յիշատակ այս պատմական օրէն, Վեհափառ Հայրապետը անոնց տուաւ օրհնուած խաչեր։ Ապա Նորին Սրբութիւնն ու հոգեւորականաց թափօրը դպրաց դասին երգեցողութեամբ դուրս եկան եկեղեցիէն, ուր հաւատացեալներու ծափողջոյններուն տակ արձակուեցան սպիտակ աղաւնիներ։

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ԸՆԴՈՒՆԵՑ ԳԱՂՈՒԹԻ ԶԱՆԱԶԱՆ ԿԱՌՈՅՑՆԵՐՈՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆԵՐԸ

Երկուշաբթի, 3 Հոկտեմբեր 2016-ին, Նորին Սրբութիւնը Ազգային Առաջնորդարանին մէջ ընդունեց գաղութի զանազան կազմակերպութեանց ներկայացու-

ցիչները։ Առաջին հանդիպումը տեղի ունեցաւ Հայ Իրաւաբաններու Ընկերակցութեան հետ։ Հանդիպման կիզակէտը հանդիսացաւ Ս. Աթոռոյս կողմէ Թուրքիոյ պետութեան դէմ բացուած դատը, որուն նպատակն է վերատիրանալ Սիսի պատմական Կաթողիկոսարանին։ Հայ իրաւաբանները պատրաստակամութիւն յայտնեցին իրենց մասնագիտութիւնը ի սպաս դնելու այս դատին հետապնդման։ Ապա հայկական թռչնագիրով պատրաստուած ներբողական մը նուիրեցին Վեհափառ Հայրապետին։

Վեհափառ Հայրապետը ընդունեց այցելութիւնը նաեւ Սուրիահայութեան Օժանդակութեան Գործադիր Մարմինի։ Քննարկուեցան յիշեալ մարմինի կողմէ կատարուող աշխատանքը որուն մասնակից է նաեւ Ամերիկայի Արեւմտեան թեմը։ Վեհափառ Հայրապետը գնահատեց մարմնին գործունէութիւնը եւ կոչ ուղղեց Գալիֆորնիոյ հայութեան չարունակելու Սուրիոյ հայութեան նկատմամբ իր ցուցաբերած հոգածութիւնն ու օժանդակութիւնը։

Վեհափառ Հայրապետին այցելեցին Քէսապի Ուսումնասիրաց Միութեան Վարչութեան անդամները, որոնք երախտագիտութիւն յայտնեցին այն հոգածութեան համար, զոր Վեհափառը ցուցաբերած էր Քէսապի նկատմամբ, ահաբեկչական խմբաւորումներու կողմէ անոր գրաւման օրերուն ու ազատարգրումէն ետք։

Հանդիպումներուն ներկայ եղան Առաջնորդ Սրբազանը, Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան անդամներ՝ Տեարք Խաժակ Տիքիճեան, Վահէ Եագուպեան եւ Ազգային Վարչութեան Առենապետ՝ Տիար Վահէ Յովակիմեան։

Առաւօտուն Վեհափառ Հայրապետը իջեւանած պանդոկին մէջ նախաճաշի հիւրը եղաւ Հ.Յ.Դաշնակցութեան կեդրոնական կոմիտէին։ Եւ ապա հարցազրոյց մը ունեցաւ ABC *պատկերասփիւռի թղթակիցին հետ։*

ՄԵԾԱՐԱՆՔԻ ՃԱՇԿԵՐՈՅԹ Ի ՊԱՏԻՒ ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ

Կիրակի, 2 Հոկտեմբերի երեկոյեան, Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւմտեան Թեմը «Քալիֆորնիա Քլապ»ի չքեղ սրահին մէջ, մեծարանքի ճաշկերոյթով մը պատուեց Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսը՝ գահակալութեան 20-ամեակին առիթով, հիւրընկալութեամբ Տէր եւ Տիկին Հէրի եւ Շէրըլ Նաճարեան բարերար ամուլին։ Վեհափառ Հայրապետին կողքին, պատուոյ սեղանին չուրջ նստած էին Թեմին Առաջնորդ՝ Գերչ. Տ. Մուշեղ Արք. Մարտիրոսեան, Արեւմտեան Թեմի Առաջնորդ՝ Գերչ. Տ. Յովնան Արք. Տէրտէրեան, Գերչ. Տ. Եփրեմ Արք. Թապագեան, Գերչ. Տ. Վաչէ Արք. Յովսէփեան, Ուաշինկթընի մօտ Հայաստանի դեսպան՝ Տիար Գրիգոր Յովհաննիսեան, Լոս Անճելոսի մէջ Լիբանանի գլխաւոր հիւպատոս՝ Տիար Ճոնի Իպրահիմ, Հ.Յ.Դ. Բիւրոյի, Կեդր. Կոմիտէի, Ագգ. Կեդրոնական Վարչութեան ու Թեմի Ագգ. Վարչութեան ներկայացուցիչները։ Պաշտօնական հիւրերու չարքին էին Հայաստանի հիւպատոսութեան խորհրդական Տիար Ռազմիկ Մտեփանեան, Լոս Անճելոս գաւառի վերահսկիչ՝ Մայքըլ Անթոնովիչ եւ Լոս Անճելոսի քաղաքապետական խորհուրդի անդամ՝ Փօլ Գրիգորեան, բարերարներ ու բարեկամներ։

Բացման խօսքը արտասանեց Ագգ. կեդրոնական Վարչութեան անդամ՝ Տիար Վահէ Եագուպեան։ Ան չեչտեց, թէ հաւաքուած ենք մեր խոր յարգանքը ընծայելու Վեհափառ Հայրապետին իր հովուապետական նուիրեալ ու վաստակաշատ ծառայութեան համար։ Ցանուն Թեմի Ագգ. Վարչութեան, ողջոյնի խօսք արտասանեց առենապետ՝ Տիար Վահէ Յովակիմեան։ Ան չնորհաւորեց Վեհափառ Հայրապետը եւ ամփոփ կերպով ներկայացուց Նորին Սրբութեան եկեղեցանուէր, ժողովրդանուէր ու հայրենանուէր ծառայութիւնները։ Ան նաեւ վերահաստատեց թեմին անվերապահ գօրակցութիւնը եւ հաւատարմութիւնը Կիլիկեան Աթոռին նկատմամբ։

Բարի գալուստի խօսքը արտասանեց Տիար Հէրի Նաճարեան։ Ան ողջունեց Վեհափառ Հայրապետը, չնորհաւորեց գահակալութեան 20-ամեակը եւ չնորհակալութիւն յայտնեց Թեմի Առաջնորդ Սրբազան Հօր ու Ագգային Վարչութեան՝ հիւրընկալութեան հոգեկան ցնծութիւնը ապրելու առիթին համար։ Ողջոյնի խօսք արտասանեց նաեւ Հայաստանի դեսպանը, կեդրոնանալով Վեհափառ Հայրապետի իմաստուն առաջնորդի դերին վրայ՝ կրօնական, ազգային պահանջատիրական եւ այլ մարգերու մէջ։ Լիբանանի գլխաւոր հիւպատոսը եւս չնորհակալութիւն յայտնեց Վեհափառ Հայրապետին, եւ չեչտեց Նորին Սրբութեան առաջնորդողի դերը՝ միջազգային, միջին արեւելեան եւ Լիբանանեան մակարդակներուն վրայ, ի խնդիր խաղաղութեան վերահաստատման, ինչպէս նաեւ՝ ի նպաստ Լիբանանեան բազմերանգ համայնքներու համերաշխ գոյակցութեան։

Առաջնորդ Սրբազանը իր խօսքին մէջ առաջին հերթին խոր գոհունակութիւն յայտնեց Վեհափառ Հայրապետի օրհնաբեր այցելութեան համար, չնորհաւորեց Նորին Սրբ. Օծութեան գահակալութեան 20-ամեակը, նչելով, որ Վեհափառ Հայրապետին ժամանումէն ի վեր տեղի ունեցած հանդիսութիւնները, ինչպէս նաեւ ներկայ պաշտօնական ընթրիքը, եղան պերճախօս արտայայտութիւնները մեր զգացումներուն եւ անվերապահ սիրոյն ու յարգանքին՝ հանդէպ Նորին Սրբութեան։ Ան ողջունեց նաեւ ներկայացուցչական անձնաւորութիւններն ու բարերարները եւ մասնաւորաբար հիւրընկալ Տէր եւ Տիկին Հէրի եւ Շէրըլ Նաճարեան ամոլը, որոնց նուիրատուութեամբ երեկոն յաջողութեամբ պսակուեցաւ։ Առաջնորդ Սրբազանը այս առիթով Նորին Սրբութեան կողմէ հիւրընկալ ամոլին նուիրեց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան վերջին հրատարակութենէն՝ «The Catholicosate of Cilicia: History, Treasures, Mission» *հատորէն օրինակ մը, իսկ յանուն Թեմին՝ գնահատանքի յատուկ յուշատախտակ մը։*

Ապա Առաջնորդ Սրբազանը յայտարարեց, որ ընդառաջելով Թեմի ժողովականութեան ու իր խնդրանքին, եւ «Ծառայութեան Տարի»ի ծիրէն ներս, Վեհափառ Հայրապետը «Կիլիկեան Իշխան»ի կարգի ու «Կիլիկեան Ասպետ»ի կարգի

չքանշաններով պիտի պարգեւատրէ հինգ ազգայիններ, որոնք տարիներէ ի վեր վաստակ կերտած են իրենց ազգօգուտ ծառայութիւններով։ «Կիլիկեան Իշխան»ի չքանշանին արժանացան Տէր եւ Տիկին Վարանդ եւ Հուրի Մելքոնեան ու Տէր եւ

Տիկին Յակոբ եւ Հիլտա Պաղտասարեան, իսկ «Կիլիկեան Ասպետ»ի չքանշանին արժանացան Տէր եւ Տիկին Ջարլի եւ Ճուլիա Կալեան, Տէր եւ Տիկին Տոքթ. Վաչէ եւ Շուշիկ Գապայեան եւ Տէր եւ Տիկին Տոքթ. Յակոբ եւ Լիւսի Տիգրանեան ամոլ-ները, որոնք իրենց բարերարութիւններով մեծապէս նպաստած են թեմի առաւել ծաղկման։

Պարգեւատրումին յաջորդեց գեղար-ուեստական բաժին մը, մեներգի կատա-րողուհեամբ Դալար Տէկիրմէնճեանի, որ յատկապէս այս առիթով ժամանած էր Պրիւքսէլէն, սիրայօժար իր մասնակցու-թիւնը բերելու Վեհափառ Հայրապետի մեծարանքի ճաշկերոյթին։ Համաչխար-հային ճանաչումի վայելող երգչուհիին դաշնակի վրայ ընկերացաւ Օր. Վիքթորիա Սիմոնեան։

Իր խօսքին մէջ, Առաջնորդ Սրբազանը անդրադարձաւ Նորին Սրբութեան աւելի քան 20 տարիներու ծառայական կեանքին, որ կերտուած է իբրեւ հաւատքի առաքելութիւն։ Ան ըսաւ թէ Վեհափառը հաւատքի առաքելութեան իրագործած է գիրով, չինարարութեամբ, դաստիարակի աշխատանքով, միջ-եկեղեցական ու միջ-կրօնական կալուածներու մէջ մեծ ներդրումներով, ինչպէս նաեւ Հայաստանին, Արցախին ու հայկական Սփիւռքին իր մատուցած ծառայութիւններով։ Առաջնորդ Սրբազանը կարեւորութեամբ նշեց յատկապէս Հայ Դատին ու մեր ազգային իրաւունքներու հետապնդման ճամբուն վրայ կատարուած իրագործումները եւ խօսքը Վեհափառ Հայրապետին ուղղելով ըսաւ. «Ձերդ Սրբութիւնը անցնող աւելի քան 20 տարիներուն եղած է ու կը մնայ մեր ազգային ու եկեղեցական իրաւունքներուն պաշտպան դրօշակիրն ու ռահվիրան։ Կրօնական առաջնորդներու եւ պետական անձնաւորութեանց հետ Ձերդ Սրբութեան հանդիպումները, միջազգային ժողովներու եւ համագումարներու բեմերը առիթ եղած են աշխարհին յիշեցնելու, եւ կրկին անգամ հնչեցնելու հայութեան արդարատենչ ու պահանջատէր ձայնը։ Այս ճամբուն վրայ, նորագոյն բարձունք մը նուաճեցիք Ցեղասպանութեան 100-ամեակի հանդրուանին, երբ մեր 1.5 միլիոն նահատակներուն հաւաքական սրբադասութեան օրերուն, մեր Դատի դրօշը փոխադրեցիք իրաւական դաշտ, դատական հարց յարուցելով ցեղասպան Թուրքիոյ պետութեան դէմ. սա հանդիսացաւ նոր քայլ մը այն ուղիին վրայ, որ նախապէս բացուած էր՝ Թուրքիոյ մէջ եկեղեցապատկան ու ազգապատկան կալուածներու վերատիրացման պահանջի հանդրուանին, եւ որ համապատասխան ու արդար արձագանգ գտաւ միջազգային պետական շրջանակներու մէջ»։ Ան եզրափակեց իր վկայութիւնը յիշեցնելով, որ այս օրուան ու այլ առիթներով մեր կատարած նուիրատուութիւնները պիտի ըլլան գործնական արտայայտութիւնը մեր եկեղեցւոյ ու Ս. Աթոռին հանդէպ մեր հաւատարմութեան, զօրակցութեան ու առաքելութեան բերած մեր անվերապահ մասնակցութեան։ Ապա Առաջնորդ Սրբազանը Թեմին անունով՝ Քրիստոսի պատկերը կրող «Հաւատքի Առաքեալը» ադամանդակուռ չքանչան մը նուիրեց Վեհափառ Հայրապետին, տրամադրուած՝ Տէր եւ Տիկին Վաղարշակ եւ Նարինէ Գրիգորեան ամոլին կողմէ, նաեւ՝ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան գինանշանը կրող ադամանդակուռ զարդ մը՝ տրամադրուած Տէր եւ Տիկին Հայկ եւ Կիլտա Թագուորեան ամոլին կողմէ. նշենք, որ հինգ տարիներ առաջ, Թագուորեան ամոլը նուիրած էր ադամանդակուռ մատանի մը, նոյնպէս կաթողիկոսութեան գինանշանը կրող։

Վեհափառ Հայրապետը, առ ի գնահատանք իրենց մեծագումար նուիրատուութիւններուն ու բազմամեայ ծառայութեանց, Թեմին կողմէ կաթողիկոսութեան պատկերազարդ պատմութիւնը ներկայացնող նորագոյն հրատարակութենէն օրինակներ նուիրեց Կիլիկեան Իշխաններ եւ Ազգային բարերարներ՝ Տէր եւ Տիկին Վահան եւ Անոյշ Շամլեան եւ Տէր եւ Տիկին Վահէ եւ Վերոնիք Կարապետեան ամոլներուն։ Նոյն առեն, Վեհափառ ընդունեց Տէրունական Աղօթքի արձանագրութեամբ բիւրեղեայ յուշանուէր մը, Տիկին Նազ Աթիքեանի կողմէ։

Նախքան իր պատգամը, Վեհափառը նշեց, թէ. Մուշեղ Արք. Մարտիրոսեանի Առաջնորդական ծառայութեան 20-ամեակն է եւ այս առթիւ առ ի գնահատանք

Առաջնորդ Սրբազանի նուիրեալ ծառայութեան, Վերջին Ընթրիքի խորհրդապատկերով պանակէ մը նուիրեց։

Վեհափառ Հայրապետը հաստատեց, որ իր կեանքի ծառայութեան հիմնակէտը եղած է տալու եւ ոչ թէ առնելու սկզբունքը, «հետեւելով Քրիստոսի օրինակին, որ մարդկութեան փրկութեան համար մինչեւ իսկ իր կեանքը տուաւ խաչին վրայ»։ *Ան ըսաւ, որ* «Քրիստոսի օրինակով պէտք է ծառայել եկեղեցւոյ, ժողովուրդին, հայրենիքին եւ մարդկային բարձր արժէքներուն։ Ա՛յս է հոգեկան մեծութեան ճամբան»։ *Նորին Սրբ. Օծութիւնը նկատելով, որ սրահին մէջ ի մի համախմբուած են գաղութին տարբեր համայնքներու եւ միաւորներու ներկայացուցիչները, չեչտեց թէ* «կենսական է զանազանութիւնը վերածել ուժի, հարստացման աղբիւրի եւ ներդաշնակ գործի, որովհետեւ հասարակաց նպատակներ ու արժէքներ կը միացնեն բոլորս։ Զանազանութիւնը պահպանելով հանդերձ, անհրաժեշտ է դիմագրաւել հաւաբական մարտահրաւէրները եւ գիտակցիլ, որ կը պատկանինք նոյն ազգին ու նոյն եկեղեցւոյ»։ *Շարունակելով իր խօսքը Վեհափառը ըսաւ*. «Տարեդարձները երախտագիտութիւն արտայայտելու եւ ինքնաքննարկումի առիթներ են, եւ անդրադառնալու՝ թէ ո՞վ ենք մենք իբրեւ անհատներ ու հաւաքականութիւն, ուր է մեր թերացումը եւ յաջողութիւնը, ի՞նչ է մեր կոչումը»։ *Նորին Սրբ. Օծութիւնը ըսաւ, որ յաճախ չի՛չեցուցած է, թէ եկեղեցին սոսկ հաւաքատեղի մը կամ վարչական կեդրոն մը չէ, այլ հաւատացեալներու հաւաքականութիւնն է*. «հոգեւորականին կոչումն է ըլլալ եկեղեցւոյ եւ ժողովուրդին սպասարկուն։ Արդ, պէտք է ինքնաքննարկումի ճամբով հարց տանք, թէ որքանո՞վ կ՚արդարացնենք այս յանձնառութիւնը։ Եկեղեցին ժողովուրդին տանիլը առաջնահերթ կարեւորութիւն ունի եկեղեցականին համար, որովհետեւ բարեղէն կառոյցի մէջ ամփոփուած եկեղեցի մը իր նպատակին չի ծառայեր։ Զմոռնանք որ մենք Քրիստոսի դեսպաններն ենք, համարատու ենք Աստուծոյ առջեւ, մեր պարտքն է մեր բոլոր կարողութիւնները ի սպաս դնել եկեղեցւոյ, հայրենիքին ու ժողովուրդին։ Իբրեւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս՝ պիտի շարունակեմ նուիրաբերումի նոյն ուղին, առաջնահերթ նպատակ ունենալով մեր հոգեւոր, բարոյական ու ազգային արժէքներու պահպանումը» *չեչտեց Վեհափառ Հայրապետը։ Ան իր խօսքը եզրափակեց գնահատելով Առաջնորդ Սրբազանը, այս այցելութեան յաջող կազմակերպման համար, ողջունեց Յովնան Սրբազանը եւ նշեց, որ երկու Սրբազան Հայրերուն ներկայութիւնը գործնական պատգամ մըն է թէ մենք պէտք է դիմենք գործակցութեան ճամբով մեզ միացնող քայլերու։*

Յայտնենք, որ այս ձեռնարկին առիթով, Դպրեվանքին ի նպաստ հաստատուած՝ «Արամ Ա. Կաթողիկոս հիմնադրամ»ին համար կատարուեցան նուիրատուութիւններ։ Մեծարանքի երեկոն վերջ գտաւ Վեհափառ Հայրապետի «Պահպանիչ»ով եւ «Կիլիկիա» օրհներգով։

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ՄՈՆԹՐԷԱԼԻ ՄԷՋ

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետի հովուապետական այցելութիւնը Մոնթրէալի մէջ սկիզբ առաւ 5 Հոկտեմբեր 2016-ին։ Երեկոյեան, միաբան ու քահանայ հայրերէ եւ դպրաց դասերէ կազմուած հայրապետական թափօրը, Հ.Մ.Ը.Մ.-ի չեփորախումբին եւ սկաուտներու առաջնորդութեամբ հասաւ եկեղեցւոյ մուտքը։ «Հրաշափառ» չարականի երգեցողութեամբ Նորին Սրբութիւնը մուտք գործեց Ս. Յակոբ Մայր Եկեղեցի, ուր տեղի ունեցաւ կանոնական Աղօթք։ Արարողութեան ներկայ էին Ազգային կեդրոնական Վարչութեան անդամները, Գանատայի Հայոց Թեմի Ազգային Վարչութիւնը, Թեմի եկեղեցիներու հոգաբարձութեան եւ գաղութէն ներս գործող կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներն ու հոծ բազմութիւն։

Գանատայի Հայոց Թեմի Առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Բարգէն Արք. Զարեան բարի գալուստ մաղթեց եւ իր երախտագիտութիւնը յայտնեց Վեհափառ Հայրապետին օրհնաբեր այցելութեան համար։ Յանուն ժողովականութեան ու ժողովուրդին Սրբազանը չնորհաւորեց Նորին Սրբութեան գահակալութեան 20-ամեակը եւ ընդհանուր գիծերով յիշեց Վեհափառին կատարած մեծ իրագործումները գանազան կալուածներէն ներս։

Վեհափառ Հայրապետը իր պատգամին սկիզբը, իր հայրական օրհնութիւնը փոխանցեց նորընտիր Առաջնորդ Սրբազանին եւ բեղուն գործունէութիւն մաղթեց իրեն։ Ապա, անդրադարձաւ տունը ժայռի վրայ չինելու աւետարանական պատուէրին (Մտ 7.24-25)։ Նորին Սրբութիւնը կո՛չ ուղղեց մեր եկեղեցին, ընտանիքը եւ դպրոցը չինելու ժայռի վրայ։ «Մեր ժողովուրդի կեանքին մէջ, սովորական երեւոյթ մըն է Հայ եկեղեցւոյ կողքին հայ դպրոցին ներկայութիւնը։ Այս գոյակցութիւնը պատահական չէ, որովհետեւ եկեղեցի ու դպրոց իրենց առաքելութեան մէջ

զիրար կը լրացնեն, կը հզօրացնեն ու կ՚ամբողջացնեն: Թէ՛ եկեղեցւոյ եւ թէ՛ դպրոցին սիւնը՝ մեր գոյութեան սիւնը, հայ ընտանիքն է: Այս երեք տուները պիտի շինենք ու պահենք զօրեղ ժայռի վրայ: Մեր ինքնութիւնը խաթարող վտանգներուն դիմաց մենք կառչած պիտի մնանք մեր գոյութեան երեք ամրոցներուն՝ եկեղեցի, ընտանիք եւ դպրոց եւ մեր կեանքը կազմակերպենք անոնց շուրջ», *պատգամեց **Արամ Ա. Կաթողիկոս***:

Եկեղեցական արարողութեան աւարտին, ներկաները աջահամբոյրով ստացան Հայոց Հայրապետին օրհնութիւնը, մինչ դպրաց դասերը եւ Ս. Ցակոբ Մայր Եկեղեցւոյ «Նոր ծաղիկ» երգչախումբը հրամցուցին հոգեւոր ու ազգային երգերու փունջ մը:

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ԴՊՐՈՑ

Նոյն օրը առաւօտուն, Վեհափառ Հայրապետը, իր չքախումբին ու Մոնթրէալի գաղութէն ներս գործող զանազան մարմիններու ներկայացուցիչներու ընկերակցութեամբ, այցելեց «Արամ եւ Պերճուհի Մարգարեան» մանկամսուռ, Ս. Ցակոբ վարժարանի մանկապարտէզ, Սարաֆեան նախակրթարան եւ Բասդրմաճեան երկրորդական վարժարան: Վեհափառը ողջունեց աշակերտները, անոնց հետ եղաւ դասարանին թէ բակին մէջ, յորդորեց անոնց հայերէն խօսիլ, հայօրէն ապրիլ: «Հայ դպրոցը պարզ շէնք չէ: Հայ դպրոցը ոգի է, մարդակերտումի ու հայակերտումի դարբնոց է: Մենք ա՛յս ոգիով կը սնանիմք եւ կը շաղախուինք հայ դպրոցէն ներս, որպէսզի երբ մեծնանք մեր ազգին ծառայենք» *ըսաւ **Վեհափառ Հայրապետը***: ***Նորին Սրբութիւնը գնահատեց հայ ծնողները, ուսուցիչները ու բարերարները, որոնց գերագոյն զոհողութեամբ է որ կը պահուի հայ դպրոցը***:

Ապա, Վեհափառ Հայրապետը իր չքախումբին ընկերակցութեամբ այցելեց Լաւալի Հայոց Ցեղասպանութեան նահատակ սուրբերուն նուիրուած յուշարձանը, ուր ծաղկեպսակ գետեղեց եւ «Պսակիչ սրբոց» աղօթքը կատարեց:

ՄԻՋ-ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Ազգային Առաջնորդարանի եւ Գանատայի Միջ-եկեղեցական կեդրոնի կազմակերպութեամբ, Հինգշաբթի, 6 Հոկտեմբերի առաւօտուն, Ազգային Առաջնորդարանի դահլիճին մէջ տեղի ունեցաւ միջ-եկեղեցական հանդիպում, նախագահութեամբ Վեհափառ Հայրապետին։ Հանդիպումին ներկայ էին եկեղեցական բարձրաստիճան հիւրեր՝ Գանատայի մէջ Պապական Նուիրակ Լուիճի Պոնազզի Եպիսկոպոսը, Մոնթրէալի Արքեպիսկոպոս Քրիսթիան Լէբին, Քէպէքի Կաթոլիկ Եպիսկոպոսաց ժողովի նախագահը, Օրթոտոքս եկեղեցիներու առաջնորդներ, Մոնթրէալի Անկլիքան եպիսկոպոսը, Աւետարանական Ընկերակցութեան նախագահը, Գանատայի Միջ-եկեղեցական կեդրոնի պատասխանատուներ, ինչպէս նաեւ Գանատահայոց Առաջնորդ Գերշ. Տ. Աբգար Եպս. Ցովակիմեանը, Ա.Մ. Նահանգներու եւ Գանատայի Հայ Կաթողիկէ եկեղեցւոյ Առաջնորդական Փոխանորդ՝ Գերպ. Տ. Գէորգ Ծ. Վրդ. Զապպարեան, Հայ Աւետարանական Մայր Եկեղեցւոյ Հոգեւոր Հովիւ՝ Վերպ. Ցովհաննէս Սվաճեան, միաբան հայրեր եւ եկեղեցականներ։

Առաջնորդ Սրբազանին բարի գալուստի խօսքէն ետք բացման խօսքը կատարեց Միջ-եկեղեցական կեդրոնի պատասխանատու՝ Տիկ. Աորիան Պարա։ Ան ներկայացուց Վեհափառին գործունէութիւնը միջ-եկեղեցական մարզէն ներս, եւ հրաւիրեց Նորին Սրբութիւնը, որ իր մտածումները փոխանցէ խաղաղ համագոյակցութեան այժմէական նիւթին մասին։

Վեհափառ Հայրապետը իր գոհունակութիւնը յայտնեց միջ-եկեղեցական այս հաւաքին համար, եւ գնահատեց Գանատայի Միջ-եկեղեցական կեդրոնի ու Ազգային Առաջնորդարանի այս նախաձեռնութիւնը։ Ընդգծելով միջ-եկեղեցական

չարժումին տարբեր եկեղեցիները համախմբելու կարեւորութիւնը, Նորին Սրբութիւնը ըսաւ. «Մենք կը պատկանինք Քրիստոսի մէկ եկեղեցւոյ: Միջ–եկեղեցական շարժումին միջոցաւ միասին ըլլալու գիտակցութիւնը պէտք է խորանայ մեր մէջ: Այսօր մենք կ'ապրինք համաշխարհայնացած աշխարհի մէջ, ուր բաժանումի պատեր չկան այլեւս: Երկխօսութիւնը վերացական ըմբռնում չէ, այլ մաս կը կազմէ մեր առօրեայ կեանքին: Մենք ո՛չ միայն կը համագոյակցինք, այլ միասին կ'ապրինք՝ դիմագրաւելով նոյն տագնապները ու մարտահրաւէրները: Հետեւաբար, զանազանութեամբ յատկանշուող ներկայ ընկերութեան մէջ, պէտք է յարգենք ուրիշներուն աւանդութիւնները ու ըմբռնումները, միշտ նկատի ունենալով ընկերութեան ընդհանրական սկզբունքները ու արժէքները: Պէտք չէ լուսանցքայնացնենք որեւէ կրօնական խմբաւորում. ընկերութեան մէջ բազմազանութիւնը պէտք է նկատենք դրական ու հարստացուցիչ»: ***Վեհափառ Հայրապետը նաեւ անդրադարձաւ Միջին Արեւելքէն ներս քրիստոնեաներու դիմագրաւած դժուարութիւններուն եւ կո՛չ ուղղեց եկեղեցիներուն օգտակար դառնալու, չեչտելով քրիստոնէութեան ներկայութեան կարեւորութիւնը Միջին Արեւելքէն ներս:***

Նորին Սրբութեան խօսքէն ետք, ներկաները ինքնութեան, քրիստոնեայ-իսլամ երկխօսութեան, գաղթականներու, ծայրայեղականութեան եւ զանազան այլ հարցերու չուրջ ուզեցին լսել Վեհափառ Հայրապետին տեսակէտը: Շահեկան այս հանդիպումի աւարտին, Ս. Յակոբ Մայր եկեղեցւոյ մէջ տեղի ունեցաւ միջ-եկեղեցական աղօթք: Ապա, մասնակիցները ճաշի հիւրը եղան Ազգ. Առաջնորդարանին: Ճաշի աւարտին Վեհափառը հարցազրոյց մը ունեցաւ տեղական հեռատեսիլի կայանին հետ:

ԴԱՍԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԵԿՈՅ

Հինգշաբթի, 6 Հոկտեմբերի երեկոյեան, Մոնթրէալի Ս. Յակոբ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ, տեղի ունեցաւ դասական երաժշտական ձեռնարկ, նուիրուած Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսի հայրապետական ծառայութեան 20-ամեակին։ Ելոյթ ունեցաւ Գանատահայ դասական երաժշտութեան աչխարհահռչակ մեկնաբան՝ Ալին Գուրթան, ընկերակցութեամբ համբաւաւոր դաշնակահար՝ Մայքըլ Մըքմահրնի եւ ջութակահար՝ Վան Արմէնեանի։

Բացման խօսքը կատարեց Գանատայի Հայոց Թեմի Կրօնական Ժողովի Ատենապետ՝ Հոգշ. Տ. Վարդան Վրդ. Թաչճեան։ Ներկայացնելէ ետք օրուան արուեստագէտները Հայր Սուրբը ըսաւ. «Վեհափառ Տէր, թոյլ տուէք, որ այսօրուան համերգը որպէս փունջ մը ծաղիկ նուիրենք Ձեզի մեր բոլորին կողմէ, որպէս սիրազեղ արտայայտութիւն Ձեր 20-ամեայ անձնուրաց եւ անձնդիր ծառայութեան։ Մենք ձեզմով միայն կրնանք հպարտ զգալ, ապահով զգալ եւ ապագայատեսիլ սպասումներով ու յոյսերով տոգորուիլ։ Մեր բոլորին փափաքն է, որ այս համերգի ընթացքին իւրաքանչիւր երգ դառնայ մաղթերգ, դառնայ տաղ ու աղօթք առ Բարձրեալն Աստուած, որպէսզի Ձեզի չնորհէ երկարամեայ գահակալութիւն եւ մչտական յաջողութիւն»։

Ապա, Ալին Գուրթան իր հմայիչ ձայնով դիմեց ներկաները։ Յայտագիրը կ'ընդգրկէր հայ թէ օտար դասական երաժշտութեան վարպետներու գործեր։

Ձեռնարկի աւարտին, Վեհափառ Հայրապետը նախ գնահատեց Առաջնորդ Սրբազանն ու Ազգային Վարչութիւնը իրենց կազմակերպած այս գեղեցիկ ու բարձրորակ ձեռնարկին համար։ Վեհափառը գովասանքով արտայայտուեցաւ Ալին Գուրթանի երաժշտական արուեստին ու բացառիկ կարողութեանց մասին,

միաժամանակ գնահատելով իրեն ընկերակցող երաժիշտները։ Նորին Սրբութիւնը ըսաւ. «Երաժշտութիւնը երկխօսութիւն է երկրի եւ երկնի միջեւ։ Երաժշտութիւնը ժողովուրդի մը տառապանքներուն ու ուրախութեան, տագնապներուն ու ապրումներուն հարազատ արտայայտութիւնն է»։ *Վեհափառը նաեւ անդրադարձաւ Հայ Եկեղեցւոյ ունեցած ներդրումին հայ երաժշտութեան զարգացման մէջ։*

Երեկոն փակուեցաւ «Կիլիկիա» մաղթերգի երգեցողութեամբ։

ՍԻՍԻ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՐԱՆԻ ՎԵՐԱԴԱՐՁԻ ԳԾՈՎ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Մոնթրէալ իր կեցուածքն կարճ չրջանին, Վեհափառ Հայրապետը խորհրդակցական հանդիպում մը ունեցաւ Սիսի պատմական Կաթողիկոսարանի վերադարձի դատի իրաւաբաններու գլխաւոր պատասխանատու՝ Դոկտ. Փայամ Ախաւանի հետ։ Խորհրդակցութեան ներկայ եղան Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Ագգ. Կեդրոնական Վարչութեան անդամ՝ իրաւաբան Տիար Վահէ Եագուպեան, Հ.Յ.Դ. Բիւրոյի անդամ եւ Հայ Դատի առնչուած հարցերու պատասխանատու՝ Տիար Յակոբ Տէր Խաչատուրեան եւ Կաթողիկոսարանի Տեղեկատուական բաժանմունքի վարիչ՝ Գերպ. Տ. Յուսիկ Ծ. Վրդ. Մարտիրոսեան։ Քննարկուեցան դատի գործընթացն ու յառաջիկայ հանգրուանները՝ իրաւական ու պատմական երեսներով։

ՍԻՐՈՅ ՍԵՂԱՆ Ի ՊԱՏԻՒ ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ

7 Հոկտեմբերին, Գանատայի մէջ Լիբանանի Ընդհանուր Հիւպատոս՝ Տիար Ֆատի Զիատէ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսին ի պատիւ ճաշկերոյթ մը սարքեց։ Վեհափառ Հայրապետին ընկերացան Առաջնորդ Սրբազանը, Տ. Յուսիկ Ծ. Վրդ. Մարտիրոսեան, Կաթողիկոսարանի Ագգային Կեդրոնական Վարչութեան անդամ՝ Տիար Տոքթ. Ժիրայր Պասմաճեան, Գանատայի Թեմի Ագգային Վարչութեան ատենապետ՝ Տիար Գրիգոր Տէր Ղազարեան, Հ.Յ.Դ. Բիւրոյի անդամ՝ Տիար Յակոբ Տէր Խաչատուրեան, Կեդրոնական Կոմիտէի ներկայացուցիչ՝ Տիար Ռաֆֆի Տօնապետեան։ Ներկայ էին նաեւ Անտիոքի Յոյն Ուղղափառ Եկեղեցւոյ Առաջնորդ՝ Ալեքսանտր Մուֆարժի Եպիսկոպոսը, Մոնթրէալի Մարոնիթ Ս. Անտոն վանքի վանահայր՝ Հայր Ժան Տահտուհն եւ Մոնթրէալի Լիբանանի համայնքի պատասխանատուներ։

Դեսպանը բարի գալուստ մաղթեց Նորին Սրբութեան եւ դրուատեց Լիբանանի հայ համայնքը եւ լիբանանեան ընկերութեան բերած անոր ներդրումը։ Վեհափառը իր կարգին չնորհակալութիւն յայտնեց ի պատիւ իրեն տրուած ճաշկերոյթին համար։ Ան հայ ժողովուրդին համար Լիբանանը վերազարթօնքի խորհրդանիշ նկատեց, անդրադարձաւ Լիբանանի նախագահական չուտափոյթ ընտրութեան կարեւորութեան, Լիբանան-Սփիւռք համագործակցութեան անհրաժեշտութեան եւ քաջալերեց Մոնթրէալի մեր Առաջնորդարանին ու համայնքին համագործակցութիւնը Լիբանանի հիւպատոսարանին ու Մոնթրէալի մէջ հաս-

տատուած լիբանանեան գանագան համայնքներուն հետ։ Ապա Վեհափառ Հայրապետը յուշանուէր մը յանձնեց Հիւպատոսին։

Ճաչէն ետք, Նորին Սրբութիւնը իր չքախումբին ընկերակցութեամբ այցելեց Մոնթրէալի Մարոնիթ համայնքի Ս. Անտոն վանքը, ուր դիմաւորուեցաւ վանահօր կողմէ։ Հանդիպման աւարտին հիւպատոսը լիբանանցի սուրբերու մասունքները պարունակող մասնատուփ մը նուիրեց Վեհափառին։ Այս առթիւ Վեհափառ Հայրապետը հարցագրոյց մը ունեցաւ լիբանանեան «Թելէ Լիւմիէր» կրօնական հեռատեսիլին հետ։

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏ

Ուրբաթ, 7 Հոկտեմբերի երեկոյեան, Մոնթրէալի Հայ Կեդրոնի սրահէն ներս տեղի ունեցաւ հանդիպում մը՝ Նորին Սրբութեան եւ երիտասարդութեան միջեւ։

Գերչ. Տ. Բարգէն Արք. Զարեան չնորհակալութիւն յայտնեց Վեհափառ Հայրապետին, որ քաջալերեր հանդիպացաւ կազմակերպելու այս հանդիպումը։ Սրբազանը չեշտեց, թէ այս երեւոյթը ցոյց կու տայ Նորին Սրբութեան երիտասարդութեան նկատմամբ ցուցաբերած մտահոգութիւնը եւ անոնցմէ ունեցած իր սպասումը։

Արամ Ա. Կաթողիկոս անդրադարձաւ երիտասարդութեան կարեւոր դերակատարութեան եւ քաջալերեց, որ անոնք մեր գաղութներէն ներս գործօն մասնակցութիւն բերեն։ Ան նաեւ չեշտեց երկխօսութեան կարեւորութիւնը, որ առիթ կու տայ երիտասարդին լսելու, խօսելու, բայց մանաւանդ հաղորդ ու մասնակից դառնալու ազգային-եկեղեցական կեանքին։

Ապա, Վեհափառ Հայրապետը ընդառաջելով հաւաքին հանդիսավար Հրակ Զիլինկիրեանի փափաքին, լայն տեղեկութիւն տուաւ Սիսի պատմական կաթողիկոսարանի վերադարձի դատին մասին եւ յիշեցուց, որ «այս դատը Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան դատը չէ սոսկ, այլ մեր ազգին դատն է: Այսօրուան աշխարհին մէջ, զանազան կերպերով ու միջոցներով ու մանաւանդ քաղաքական ու իրաւական ճամբաներով մեր դատը պէտք է հետապնդենք: Երիտասարդները նոր աւիւն պէտք է ներարկեն: Մեր պահանջատիրութիւնը երբե՛ք ստուեր պիտի չի տեսնէ, մինչեւ այն ատեն, որ պահանջատէր երիտասարդութիւն ունինք» *վստահեցուց Հայոց Հայրապետը:*

Երիտասարդները իրենց Հովուապետին հետ մտերմիկ զրոյցի ընթացքին այժմէական բնոյթ ունեցող զանազան հարցեր տուին, որոնց Նորին Սրբութիւնը սպառիչ պատասխաններ տուաւ, յագեցնելով երիտասարդութեան հետաքրքրութիւնները:

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ 20–ԱՄԵԱԿԻ ՆՇՈՒՄ

Ուրբաթ, 7 Հոկտեմբեր 2016-ի երեկոյեան, Գանատահայութիւնը համախմբուած էր Մոնթրէալի Հայ կեդրոնէն ներս, նշելու իր Հովուապետին Հայրապետական ծառայութեան 20-ամեակը, Գանատայի Հայոց Թեմի կազմակերպութեամբ: Ներկայ էին Գանատայի Հայոց Թեմի Առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Բաբգէն Արք. Զարեան, Գանատահայոց Առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Աբգար Եպս. Յովակիմեան, Գանատայի մէջ Հայաստանի Դեսպան՝ Տիար Արմէն Եկանեան, Կաթողիկոսարանի Ագգային Կեդրոնական Վարչութեան եւ Թեմի Ագգային Վարչութեան անդամներ, պատկան մարմիններու եւ կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչներ ու աւելի քան 500 հայորդիներ:

Բացման խօսքով հանդէս եկաւ Տիար Մհեր Գարագաշեան, որ ներկայացուց Վեհափառ Հայրապետին ունեցած ներդրումը Հայ Եկեղեցւոյ ու մեր ժողովուրդի կեանքէն ներս եւ փոխանցեց Գանատահայութեան ջերմ բարեմաղթութիւնները: «*Այս տարեմուտին, Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետը 2016 տարին հռչակեց «Ծառայութեան Տարի»: Վերտառութիւն մը, որ բնորոշ է Վեհափառի ոճին ու գծած ճանապարհին: Իր պատգամին մէջ, Քրիստոս Աստուածորդին առնելով իբրեւ գերագոյն մարմնացում ծառայութեան, Արամ Կաթողիկոս կը մատնանշէ թէ ճշմարիտ ծառայութեան օրինակ դառնալով, Քրիստոս մարդոց թելադրեց ծառայութիւնը նկատել իրենց կեանքին ուղեգիծը, Աստուծոյ մօտենալու վաւերական ճամբան: Պարզ բայց միանգամայն խորունկ այս սահմանումը իր գահակալութեան առաջին իսկ օրէն բազմիցս կրկնած է Արամ Ա. Հայրապետը ու իր նախաձեռնած մեր եկեղեցւոյ բարենորոգումներուն ընդմէջէն՝ գայն վերածած յարաճուն գործընթացի մը»,* ըսաւ հանդիսավարը:

Օրուան բանախօսն էր Տիար Յակոբ Տէր Խաչատուրեան, որ ներկայացուց Հայ Եկեղեցւոյ դերը մեր ժողովուրդի պատմութեան մէջ: Հայոց Ցեղասպանութեան յաջորդող ժամանակաշրջանին անդրադառնալով, բանախօսը լուսարձակի տակ բերաւ «Տարագրեալ ժողովուրդին տարագրեալ Աթոռ»ին՝ Մեծի Տանն Կի-

լիկիոյ Կաթողիկոսութեան դերակատարութիւնը եւ կարեւոր հանգրուանները։ Ապա ան խօսեցաւ Արամ Ա. Կաթողիկոսի վերջին 20 տարիներու ընթացքին տարած եկեղեցական ու քաղաքական գործունէութեան՝ Սփիւռքի, Հայաստանի եւ միջազգային մակարդակներու վրայ։ Յուցադրուեցաւ Վեհափառ Հայրապետի գահակալութեան 20-ամեակին նուիրուած «Հաւատքի առաքեալը» տեսերիզը։ Նորին Սրբութեան գահակալութեան 20-ամեակին իրը խորհրդանշան, 20 ազգայիններ վառեցին 20 մոմեր։

Ապա խօսք առին ու իրենց բարեմաղթութիւնները ներկայացուցին Դեսպան Արմէն Եկանեանն ու Արգար Սրբազանը, չեչտելով Վեհափառին ունեցած բազմերանգ ու բազմաբեղուն գործունէութիւնը։

Առաջնորդ Բարգէն Արքեպիսկոպոս իր եզրափակիչ խօսքին մէջ ըսաւ. «Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետի օծումով բորբոքեցաւ սիրոյ կրակը իւրաքանչիւր հայու սրտի մէջ եւ հայ մարդը իր եկեղեցւոյ հաւատքով եւ իր ազգային տեսիլքներով գօտեպնդուած, վառ յոյսերով ու աննկուն կամքով վերանորոգեց հայօրէն ապրելու իր ուխտը։ Նոյն այդ հաւատացեալ ժողովուրդն է, որ այսօր երախտագիտութեան խոր զգացումներով տոգորուած, որդիաբար կու գայ վկայելու, թէ ան արդարացուցած է իր վրայ դրուած յոյսերն ու երազները։ Անոր հոգեւոր առաջնորդութեամբ, անոր կատարած մշակութային իրագործումներով, եկեղեցական ու ազգային գործունէութեամբ, Հայ Եկեղեցին եւ հայ կեանքը այսօր աւելի ճոխացած են ու հարստացած։ Իրմով, աշխարհի մէջ այսօր առաւել եւս մեծ պայծառութեամբ կը ճառագայթէ Հայ Եկեղեցին՝ օտար երկիրներու եւ եկեղեցիներու չարքին մէջ»։

Ապա, Վեհափառ Հայրապետը Մեծի

Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան չքանչաններով պատուեց Գանատայի մեր գաղութի գաւակներէն՝ Տիար Յակոբ Տէր Խաչատուրեան՝ «Իշխան» կարգի, Տիկիններ Անայիս Շիրինեան, Շաքէ Կէօնճեան, Անահիտ Մարգարեան եւ Տեարք Մանուկ Ջուխաճեան, Կարօ Փոստաճեան եւ Ալպէր Արոյեան՝ «Ասպետ» կարգի չքանչանով, Բրչ. Մանուէլ Սրկ. Շէհիրեան ու Բրչ. Գրիգոր Սրկ. Նուպարեան, Վերապատուելի Մանուէլ Ճինպաչեան եւ Տիկ. Ալին Գուրեան՝ «Ս. Մեսրոպ Մաշտոց» չքանչան. իսկ Տիկիններ Յասմիկ Գասպարեան, Պերթա Մինասեան-Հելլրիին ու Բրչ. Կարօ Սրկ. Թէլֆէեանին չնորհեց Հայրապետական Օրհնութեան գիրեր։

Նորին Սրբութիւնը իր փակման խօսքին մէջ գնահատեց Առաջնորդ Սրբազանը, Ազգային Վարչութիւնը եւ բոլոր յանձնախումբերը, որոնց աքնաջան աշխատանքին իբր արդիւնք յաջողութեամբ պսակուեցաւ Հովուապետական այս այցելութիւնը։ Ան մէջբերելով Ս. Գրիգոր Տաթեւացիի «Փառքն Աստուծոյ նախ հաչ է» խօսքը, անդրադարձաւ ծառայութեան խորհուրդին ու մեծութեան։ Վեհա-

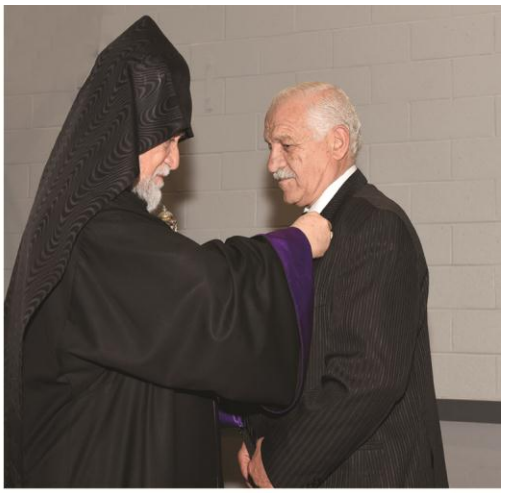

Armen

փառը յիշեցուց թէ «Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան մեծութիւնը, որակը, առաքելութիւնը եւ տեսիլքը ծառայութիւնն է: Այս գիտակցութեամբ մեր նախորդները հայ ժողովուրդին ծառայեցին ու զայն առաջնորդեցին դէպի յարութիւն: Մեզի համար Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը Անթիլիասի մէջ հաստատուած կեդրոն մը չէ, այլ հաւատքի առաքելութիւն է, որ ինքզինք կ'իրագործէ ժողովուրդի

ծառայութեան ընդմէջէն: Զմոռնանք որ եկեղեցին վաւերականօրէն ինքզինք կը դառնայ միայն ծառայութեամբ: Շէնքը ո՛չ մէկ արժէք ունի եթէ զայն չշնչաւորենք յոյսով ու հաւատքով, նուիրեալ ծառայութեամբ: Ահաւասիկ ա՛յս է որ կը կատարէ Անթիլիասը» ***չեշտեց Վեհափառ Հայրապետը: Անդրադառնալով Հայրապետական տարիներու իր կեանքին, ան հաստատեց***. «Անցնող 20 տարիներու ընթացքին իմ կեանքիս ճանապարհը եղաւ անսակարկ ծառայութիւն: Ես երբե՛ք չմտածեցի անձս բարձրացնել, այլ հետամուտ եղայ Աթոռը բարձրացնելու, ես անձս չփառաւորեցի, այլ՝ Աթոռը. ես անձս չծաղկեցուցի այլ՝ Կաթողիկոսութիւնը: Մեր եկեղեցւոյ, ազգին ու հայրենիքին ծառայութիւնը իմ կեանքիս գերագոյն նպատակն է»:

Աւարտին, Նորին Սրբութիւնը «Պահպանիչ»ով օրհնեց ժողովուրդը եւ ապա, երգուեցան «Կիլիկիա»ն ու Հայրապետական մաղթերգը:

ՍՈՒՐԲ ԵՒ ԱՆՄԱՀ ՊԱՏԱՐԱԳ ՆԻՒ ՃԸՐՋԻՒ ՄԷՋ

Շաբաթ 8 Հոկտեմբերին, Վեհափառ Հայրապետը ժամանեց Արեւմտեան թեմ եւ Նիւորքի օդակայանին մէջ դիմաւորուեցաւ Առաջնորդ Սրբազանին՝ Գերչ. Տ. Օշական Արք. Ջոլոյանին, միաբան եւ քահանայ հայրերուն եւ Ագգ. Վարչութեան անդամներուն կողմէ։

Կիրակի, 9 Հոկտեմբերի առաւօտուն, Նիւ Ճըրզիի Ս. Վարդանանց եկեղեցւոյ մէջ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետը մատուցեց սուրբ եւ անմահ Պատարագ։ Նորին Սրբութեան առընթերակայ էին Արեւելեան Թեմի Առաջնորդ՝ Գերչ. Տ. Օշական Արք. Ջոլոյեան եւ Գանատայի Հայոց Թեմի Առաջնորդ՝ Գերչ. Տ. Բարգէն Արք. Ջարեան։ Հոծ թիւով հաւատացեալներու կողքին ներկայ էին Ա.Մ. Նահանգներու մէջ Հայաստանի Հանրապետութեան Դեսպան՝ Գրիգոր Յովհաննիսեան, Մ.Ա.Կ.-ի Հայաստանի ներկայացուցիչ՝ Դեսպան Զոհրապ Մնացականեան, Արեւելեան Թեմի Առաջնորդական Փոխանորդ՝ Գերչ. Տ. Անուշաւան Եպս. Դանիէլեան, միաբան ու քահանայ հայրեր, Կաթողիկոսարանի Ագգային Կեդրոնական ու Թեմի Ագգային Վարչութեան անդամներ եւ գաղութի գանազան կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներ։

Հայրապետական պատգամին սկիզբը Վեհափառ Հայրապետը իր գնահատանքը յայտնեց Առաջնորդ Սրբազանին, Թեմէն ներս ծառայող հոգեւորականներուն ու Ագգային Վարչութեան եւ մեր բոլոր կառոյցներուն։ Վեհափառ Հայրապետի քարոզին բնաբանն էր այրի կնոջ լումայի առակը։ Առակի խորհուրդն ու պատգամը կապելով այսօրուան մեր կեանքին ու իրականութեան։ Վեհափառը յիշեցուց թէ քրիստոնէութիւնը մեզի կը սորվեցնէ մեր կեանքի

ընթացքին գոհողութիւններ կատարել մեր եկեղեցւոյ ու ազգին համար։ Խօսելով եկեղեցւոյ կարեւորութեան մասին Նորին Սրբութիւնը ըսաւ. «Մենք եկեղեցի շինելէ առաջ, եկեղեցի պէտք է դառնանք։ Ի՞նչ կ'արժէ գեղեցիկ եկեղեցիներ շինել երբ հոն ժողովուրդ չկայ, երբ մենք եկեղեցի չենք՝ հրիստոնէական հաւատոով ամրացած, հրիստոնէական արժէքներով շաղախուած։ Պատմութեան ընթացքին հրիստոնէական հաւատը մեզի համար զգացական երեւոյթ չեղաւ, այլ՝ ամէնօրեայ ապրում ու տագնապ։ Պատմութեան ընթացքին ամէն բան կորսնցուցինք բացի եկեղեցիէն, որ եղաւ մեր հոգեւոր հայրենիքը։ Մեր ժողովուրդը այս հաւատոով գոյատեւեց ու մասնակից դարձաւ եկեղեցւոյ կեանքին ու առաքելութեան»։ *Քարոզի աւարտին Արամ Ա. Կաթողիկոս չէշտեց, թէ մեր եկեղեցւոյ համար հայրենիքի հզօրացումը միշտ եղած է առաջնահերթ մտահոգութիւն, որովհետեւ հայրենիք եւ եկեղեցի կազմած են մէկ ամբողջութիւն։ Ան մաղթեց որ Տէրը երկնային բարիքներով լեցնէ ու ծաղկազարդէ մեր ազգի, հայրենիքի եւ Արցախի զաւակներուն կեանքը, որպէսզի միասնական ոգիով եւ մեր եկեղեցւոյ առաքելութեան առաւել մասնակցութիւն բերելու վճռակամութեամբ չարունակենք մեր կեանքը։*

ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ 20–ԱՄԵԱԿԻ ՆՇՈՒՄ

Արեւելեան Թեմի Առաջնորդարանի կազմակերպութեամբ, Կիրակի, 9 Հոկտեմբերի յետմիջօրէին, Նիւ Ճըրզիի մէջ, տեղի ունեցաւ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետին գահակալութեան 20-ամեակի նշումը։ Ներկայ էին Արեւելեան Թեմի Առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Օշական Արք. Զօլոյեան, Գանատայի Հայոց Թեմի Առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Բարգէն Արք. Զարեան, Ա.Մ. Նահանգներու Արեւելեան Էջմիածնական Թեմի Առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Խաժակ Արք. Պարսամեանի ներկայացուցիչ՝ Հոգշ. Տ. Սիմէոն Արդ. Օտապաչեան, Ամերիկայի Հայ Աւետարանչական Միութեան Տնօրէն Խորհուրդի անդամ՝ Մեթր Փիթըր Ղուկասեան, միաբան ու

քահանայ հայրեր, Կաթողիկոսարանի Ազգային Կեդրոնական ու Թեմի Ազգային Վարչութեան անդամներ, գաղութի գանազան կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներ, բարերարներ եւ Թեմի տարբեր չրջաններու եկեղեցիներու գաւակներ։

Ա.Մ. Նահանգներու եւ Հայաստանի քայլերգներէն ետք, օրուան հանդիսավարը Մերձաւոր Արեւելքի Հիմնարկութեան ատենապետ՝ Տիար Շանթ Մարտիրոսեան կատարեց բացման խօսքը։ Ան ըսաւ, թէ Մերձաւոր Արեւելքի Հիմնարկութեան կողմէ իրը որբանոց գործածուող Անթիլիասի հողատարածքը, որուն վրայ հաստատուած է Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը 1930-էն ի վեր, աւելի քան ութ տասնամեակներ ետք ամբողջովին պայծառակերպուած է, նոր հմայք ստացած է եւ լծուած մեր ժողովուրդի ծառայութեան։ Ապա եկեղեցական ու ազգային երգերով ելոյթ ունեցաւ Տիար Գէորգ Հաճեան։

Պոսթընի Ս. Մեսրոպ եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան անդամ եւ համայնքի երիտասարդ սերունդի ներկայացուցիչ՝ Օրդ. Թամար Քանարեան անդրադառնալով Վեհափառ Հայրապետին երիտասարդութեան վրայ թողած ազդեցութեան ըսաւ. «Վեհափառ Հայրապետին պատգամները բոլորիս համար ներչնչման աղբիւր են աւելի լաւ հիմերու վրայ դնելու եւ պայքարելու մեր եկեղեցւոյ, հայրենիքին ու ազգին համար»։ Ապա, խօսք առաւ Թեմի Ազգային Վարչութեան ատենապետ՝ Մեթր Ճէկ Մարտոյեան. ան չնորհաւորեց Վեհափառ Հայրապետը եւ լուսարձակի տակ առաւ անոր 20-ամեայ գործունէութիւնը եւ ղեկավարի արժանիքները։

Օրուան գլխաւոր բանախօսն էր Արեւելեան Թեմի Առաջնորդական Փոխանորդ՝ Գերչ. Տ. Անուշաւան Եպս. Դանիէլեան։ Ան ներկայացուց Վեհափառ Հայրապետի եկեղեցականի կեանքը, կեդրոնանալով 20-ամեայ գահակալութեան գործունէութեան վրայ՝ «Քսան տարիներ ետք եկած ենք հաւաքական կերպով վկայելու ծառայութիւնը մարմնաւորող Աստուծոյ հաւատարիմ ծառայի մը, եւ մեր երախտագիտութիւնը յայտնելու բանիւ ու գործով ապրուած կեանքի մը, որ

արուած է ո՛չ միայն իր անձին, իր Միաբանութեան, իր ազգին ու եկեղեցիին, այլ անդրանցնելով պատկանելիութեան նեղ սահմանները, գործած է ի խնդիր քրիստոնէութեան եւ միջ-կրօնական յարաբերութեանց բարւոք գարգացման»։ Սրբազան Հայրը իր խօսքին մէջ անդրադարձաւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան, Հայ Եկեղեցւոյ, մտաւորական, մշակութային, միջ-եկեղեցական ու միջ-կրօնական երկխօսութեան, երիտասարդական, չինարարական եւ Հայ Դատի բնագաւառներէն ներս Վեհափառ Հայրապետին բերած ներդրումին։

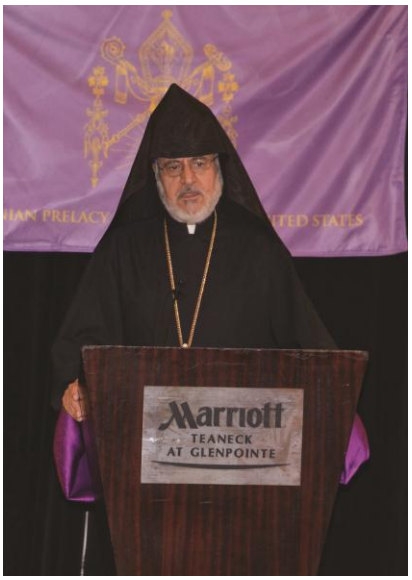

Առաջնորդ Օշական Սրբազան խօսք առնելով յայտնեց, թէ Նորին Սրբութեան գահակալութեան 20 տարիները լեցուն եղան անձնագոհողութեամբ եւ արժեւորուեցան մեր ազգին ու եկեղեցւոյ վեհ արժէքներով։ Ան Վեհափառ Հայրապետին ուղղելով իր խօսքը ըսաւ. «Ինչ որ Աստուած տուաւ Ձեզի, դուք իրր ծառայութիւն ներկայացուցիք մեր ժողովուրդին, եւ մեզի համար օրինակ հանդիսացաք»։ Ապա, հրաւիրեց Նորին Սրբութիւնը փոխանցելու իր պատգամը։

«Երբ Կաթողիկոսին մասին կը խօսիմ, կը նշանակէ կը խօսիմ Կաթողիկոսութեան մասին եւ՝ փոխադարձաբար։ Ա՛յս է իմ հասկացողութիւնս։ Կաթողիկոսը իր անձը պէտք է նուիրէ եկեղեցւոյ, ազգին ու հայրենիքին։ Ա՛յս եղաւ իմ սկզբունքս եւ ա՛յս փորձեցի կատարել։ Ես իմ կարելիս ըրի, եւ պիտի փորձեմ նոյն թափով մեր դարաւոր Ս. Աթոռին ճամբով ծառայել մեր ժողովորդին», *ըսաւ Վեհափառը։ Խօսելով Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան մասին, ան յիշեցուց ներկաներուն թէ՝* «Անթիլիասը առաքելութիւն է։ Առաքելութիւն մը, որ կ՚երթայ դէպի մեր ժողովուրդը եւ կը վերաւորոգէ ու հոգեւոր ու ազգային արժէքներով կը պայծառակերպէ իր կեանքը։ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան առաքելութեան ու ծառայութեան մէջ յատուկ տեղ կը գրաւեն հայ եկեղեցւոյ միասնականութեան ամրապնդումը եւ բարեկարգումը, Հայաստանի ու Արցախի հզօրացումը, երիտասարդութեան կարեւորութիւնը, մարդուժի պատրաստութիւնը եւ մեր ժողովուրդի արդար իրաւունքներու վերականգնումը», *չեչտեց Նորին Սրբութիւնը։*

Վեհափառ Հայրապետի պատգամէն ետք երգուեցաւ «Կիլիկիա» մաղթերգը։ Ապա, տեղի ունեցաւ պաշտօնական ընթրիք։ Երեկոն փակուեցաւ Հայրապետական օրհնութեամբ։

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ ՆԻՒ ՃԸՐՋԻԻ ՄԷՋ

Նիւ Ճըրզի կեցուԹեան կարճ չրջանին, Նորին ՍրբուԹիւնը եկեղեցական, քաղաքական եւ Թեմական հանդիպումներ ունեցաւ։ Վեհափառ Հայրապետը իր իջեւանած պանդոկին մէջ ընդունեց Արեւելեան Էջմիածնական Թեմի Առաջնորդ՝ Խաժակ Արք. Պարսամեանը։

Սրբոց Վարդանանց եկեղեցւոյ մէջ Նորին ՍրբուԹեան այցելեց Միացեալ Նահանգներու Քոնկրէսի անդամ եւ Նիւ Ճըրզիի 5-րդ չրջանը ներկայացնող Սքոթ Կարրէթը։

Արամ Ա. Կաթողիկոս նաեւ ընդունեց Թեմի Ազգային ՎարչուԹիւնը, չրջանէն ներս ապրող Մեծի Տանն Կիլիկիոյ ԿաթողիկոսուԹեան բարերարներ ու բարեկամներ, ինչպէս նաեւ Թեմի գանագան չրջաններէ ժամանած պատուիրակուԹիւններ։ Արուեստագէտ Տիար Ռուտիկ Պետրոսեան իր պատրաստած Հայոց ՑեղասպանուԹեան նահատակ սուրբերուն նուիրուած իւղանկար սրբապատկերը նուիրեց Նորին ՍրբուԹեան։

Խօսք Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Հայրապետի ընտրութեան եւ օծման 20-ամեակի առիթով արտասանուած՝ 30 Սեպտեմբեր 2016-ին, Ա.Մ. Նահանգներու Արեւմտեան Թեմի Առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Մուշեղ Արք. Մարտիրոսեանի կողմէ՝ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսի երիտասարդութեան հետ հանդիպման ընթացքին։

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ,
Գերաչնորհ, Հոգեչնորհ, Արժանապատիւ հոգեւոր եղբայրներ,
Ցարգելի անդամներ Թեմիս ժողովականուԹեան եւ ներկայացուցիչներ
հայկական կազմակերպուԹեանց ու միուԹիւններու,
Մեր Ս. Աթոռին հաւատարիմ նուիրեալներ,
Սիրելի ծնողներ, Թանկագին երիտասարդ-երիտասարդուհիներ,
աչակերտներ, Հ.Մ.Ը.Մ.-ականներ
Սիրելի եւ հարազատ հայորդիներ.

Այսօր, հոգեկան մեծ ցնծուԹեամբ, միասնաբար կը վայելենք Ս. Աթոռոյս Գահակալ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետին ներկայուԹիւնը մեր մէջ։

Վստահ եմ, որ ամէն բանէ առաջ կը գիտակցինք Թէ Վեհափառ Հայրապետին սիրտը որքա՛ն բերկրանքով ու խնդուԹեամբ կը խայտայ սա պահուն, ի տես եւ ի լուր մեր նոր սերունդի գաւակներուն, վարժարաններու աչակերտներուն, սկաուտներուն, կիրակնօրեայ վարժարաններու աչակերտներուն, պատանեաց եւ երիտասարդաց միուԹիւններու ներկայացուցիչներուն։

Վեհափառ Հայրապետին Լոս Անճելոս այցելութեան նպատակը իր Օծման եւ Գահակալութեան 20-ամեակի տօնակատարութիւնն է յատկապէս, սակայն՝ նախքան այդ, Վեհափառ Հայրապետը նախապատուութիւնը տուաւ երիտասարդութեան հետ ըլլալու, հաղորդակից դառնալ անոնց յոյզերուն եւ յոյսերուն եւ լսել անոնց առաջարկները. այդ իսկ պատճառով, Ն.Ս.Օծութիւնը առաջին հանրային հանդիպումը կ'ունենայ երիտասարդութեան հետ։

Վեհափառ Տէր,

Վստահ եմ որ հպարտութեամբ եւ ուրախութեամբ լսեցիք մեր երիտասարդութեան խօսքերն ու խոստումները, ինչպէս որ իրենք վկայեցին՝ անոնք Ձերդ Սրբութեան կը նային որպէս հոգեւոր պետ, հոգեւոր հայր, ազգապետ եւ հայ դատի պաշտպան ռահվիրայ, այդ իսկ պատճառով խոստացան ծառայութեան ոգին արթուն պահել իրենց հոգիներուն մէջ, մնալ օրինակելի հայեր, հայ դատի պահանջատէր գինուորները ըլլալ, գուրգուրանքով վերաբերիլ մայրենի լեզուին, հաւատարիմ գաւակները մնալ մեր Ս. Եկեղեցւոյ, մեր հայ հաւատքին ու Ս. Միւռոնին եւ ըլլալ Աստուծոյ ու ազգի տիպար գաւակներ։

Սիրելի աշակերտներ,

Իմ մաղթանքս ու աղօթքս է, որ դուք ձեր խոստումին տէրը մնաք եւ դառնաք մեր ազգին ու եկեղեցւոյ արժանի ժառանգորդները։

Խօսք Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Հայրապետի ընտրութեան եւ օծման 20-ամեակի առիթով արտասանուած՝ 1 Հոկտեմբեր 2016-ին, Ա.Մ. Նահանգներու Արեւմտեան Թեմի Առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Մուշեղ Արք. Մարտիրոսեանի կողմէ՝ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսի Գահակալութեան 20-ամեակի տօնախմբութեան։

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ,
Սիրելի հոգեւոր եղբայրներ,
Մեծարգոյ հիւրեր,
Եւ սիրելի բարեկամներ.

Փառք, հազար փառք կու տամ Աստուծոյ, որ մեզի չնորհեց այս հանդիսաւոր տօնախմբութեան մասնակից ըլլալու պատմական առիթը եւ վայելելու Ս. Աթոռոյս Գահակալ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսին ներկայութիւնը՝ օծման եւ գահակալութեան 20-ամեակին առիթով։

Սա պահուն, յանուն Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւմտեան մեր Թեմի հոգեւոր դասուն, երեսփոխանական կազմին, կրօնական ժողովին, Ազգային Վարչութեան

եւ ծխական չրջաններու նուիրեալներուն, կրթական համակարգին, մեր ազգային վարժարաններուն եւ Ագգ. Առաջնորդարանիս կողքին կանգնող հայկական միաւորներու, բարեկամներու մեծ ընտանիքին եւ մեր Թեմի հաւատացեալ ժողովուրդին, կ'ողջունեմ Նորին Սրբութեան չնորհաբեր այցելութիւնը, վստահ ըլլալով, որ ինչպէս նախընթաց հինգ այցելութիւնները, այս մէկն ալ իր անջնջելի հետքը պիտի թողու մեր կեանքին մէջ, նոր դրոշմ մը պիտի ձգէ մեր յառաջիկայ առաքելութեան վրայ։

Վեհափառ Տէր,

Ուրախ ենք եւ հպարտ, որ 20-ամեակի այս տօնակատարութեան առիթով, Ս. Աթոռոյս, Արեւմտեան մեր Թեմի հայկական մեծ ընտանիքի ներկայացուցիչներուն եւ Ագգային Առաջնորդարանիս ու գաղութիս հարազատներուն հետ համախմբուած ենք, վերահաստատելու մեր հաւատարմութիւնն ու յանձնառու կեցուածքը հանդէպ մեր Եկեղեցւոյ ու մայր հայրենիքին, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան ու մեր ագգին՝ իր ագգային բոլոր կառոյցներով։ Այս ոգին կը վերահաստատենք ծառայութեան վերանորոգ խոստումով, այնպէս, ինչպէս ծառայութիւն եղած է Զերդ Սրբութեան աւելի քան 20-ամեայ վաստակը՝ իբրեւ Հայոց Հայրապետ, որ կը գումարուի մեր եկեղեցւոյ ու ագգի կեանքը կերտած երախտաւորներուն վաստակին վրայ։

Վերջին 2 օրերուն, մէկէ աւելի առիթներ ունեցաք հանդիպումներ ունենալու Թեմիս հոգեւոր դասուն, ժողովականութեան անդամներու եւ տարբեր միաւորներու ներկայացուցիչներու, ինչպէս նաեւ երիտասարդութեան հետ, ականատես վկան եղաք մեր կեցուածքին ու տրամադրութիւններուն։ Այսօրուան մեր հանդիսութիւնը, մարմնաւորուած բանաւոր ու գեղարուեստական արտայայտութիւններով, պերճախօս վկայութիւնն է մեր երախտագիտական զգացումներուն, որովհետեւ, այս բոլորին մէջ, Վեհափառ Տէր, անձնապէս ու հաւաքաբար չատ բան կը պարտինք Զերդ Ս. Օծութեան. արդարեւ, Զեր գահակալութեան օրով, մեր Ս. Աթոռին լուսատու փարոսը աւելի եւս բոցավառուեցաւ եւ կը մնայ մեր աչխատանքները առաջնորդող ուղեցոյց։

Զերդ Սրբութեան Կաթողիկոսական գահ բարձրանալէն առաջ, բայց մանաւանդ անցեալ աւելի քան 20 տարիներուն, մեր ժողովուրդը ականատես վկան եղած է այն վիթխարի ներդրումին ու վաստակին, որ կերտած էք մեր Ս. Աթոռի առաքելութեան իրականացման ու ընդարձակումին մէջ, հասնելու համար մեր Թեմերուն, Հայրենիքին, Արցախի ու հայկական օճախներուն հոգեմտաւոր թէ այլ կարիքներուն։ Ինչպէս մեր բանախօսները մանրամասնօրէն անդրադարձան արդէն, Զերդ Սրբութիւնը վերակենսաւորած է Անթիլիասի Կաթողիկոսութեան յարկին տակ գործող միաւորները, աչխատանքի նոր բաժանմունքներ ստեղծած է, գարկ տուած է չինարարութեան, հովանաւորած է եւ ուղեցոյց եղած՝ մեր Թեմերու ծաղկումին, գործակցութեան կամուրջները աւելի եւս ընդարձակած է մայր հայրենիքին ու Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան հետ, ու այս բոլորին հետ, նոր տարածք տուած է մեր ագգային իրաւունքներուն հետապնդման գործին, իբրեւ նորագոյն դաչտ՝ բանալով Սիսի Կաթողիկոսութեան պատմական կալուածներուն

վերատիրացման դատը, ընդդէմ Յեղասպան ու իրաւազրկող Թուրքիոյ պետութեան։

Այս բոլորը կը պարտինք Ձերդ Սրբութեան ազգընտիր առաջնորդի հանգամանքին ու արժանիքներուն, որովհետեւ Ձերդ Ս. Օծութիւնը ճանչցած ենք իբրեւ տեսիլք ունեցող, ժրաջան, գործունեայ, նուիրումն ու նուիրաբերումը գնահատող, եւ աւելի պայծառ ապագայի մը կերտման ճգտող ղեկավար մը, որ իր գլխագիր գործովն իսկ կը յորդորէ բոլորս՝ հետեւելու Ձերդ Սրբութեան օրինակին ու քայլերուն, մանաւանդ հոգածու ըլլալու մեր ժողովուրդին ու անոր երիտասարդ սերունդներուն, որոնք այսօր ու վաղը յանձն պիտի առնեն մեր երթին դրօշները։

Սա պահուն, Վեհափառ Տէր, անգամ մը եւս կը չնորհաւորեմ Ձերդ Ս. Օծութիւնը՝ գահակալութեան 20-ամեակին առիթով, կ'ուզեմ թարգմանը հանդիսանալ մեր գաղութի գաւակներուն բարեմաղթութեանց, որպէսզի իբրեւ հաւատքի առաքեալ, ընդերկար չարունակէք Ձեր ծառայական առաքելութիւնը, մանաւանդ, որ Ձերդ Ս. Օծութեան իսկ բնութագրումով՝ ծառայութիւնը կեանքի նպատակ է։ Մեր աչակերտներուն գնահատելի մատուցումները եւ մեր ժողովուրդին մասնակցութիւնը այս պատմական տօնակատարութեան՝ թող ոգեղէն ծաղկեփունջ մը ըլլան մատուցուած՝ Ձերդ Ս. Օծութեան։

Արդ, անգամ մը եւս փառք կու տամ Աստուծոյ, այս օրհնեալ ու պատմական առիթին համար, որդիական սիրով խոնարհաբար կը հրաւիրեմ Ձեզ, որպէսզի ուղղէք Ձեր հայրապետական պատգամը, որուն պատրաստ ենք ականջալուր ըլլալու՝ Ձերդ Սրբութեան յորդորներով նոր իրագործումներ ու յառաջադիմութիւններ արձանագրելու կամքով ու յանձնառութեամբ։

Ուրեմն, սիրելիներ, եկէ՛ք, մեր ծափողջոյններով յոտնկայս դիմաւորենք մեր չնորհազարդ Վեհափառ Հայրապետը եւ միասնաբար վայելենք Նորին Ս. Օծութեան պատգամը։

Խօսք Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Հայրապետի ընտրութեան եւ օծման 20-ամեակի առիթով արտասանուած՝ 2 Հոկտեմբեր 2016-ին, Ա.Մ. Նահանգներու Արեւմտեան Թեմի Առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Մուշեղ Արք. Մարտիրոսեանի կողմէ՝ մեծարանքի ճաշկերոյթին։

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ,
Գերաչնորհ, Հոգեչնորհ, Արժանապատիւ եւ սիրելի հոգեւոր եղբայրներ,
Մեծարգոյ դիւանագիտական ներկայացուցիչներ Հայաստանի եւ Լիբանանի հանրապետութեանց,
Դեսպան Գրիգոր Յովհաննէսեան,

Ընդհ. Հիւպատոս Ճոնի Իպրահիմ,
Սիրելի բարերարներ եւ Յարգելի անդամներ Թեմիս ժողովականութեան եւ ներկայացուցիչներ հայկական կազմակերպութեանց ու միութիւններու,

Փառք, հազար փառք Աստուծոյ, որ մեզի չնորհած է տօնական այս ընթրիքին առիթով վայելել Ս. Աթոռոյս Գահակալ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսին օրհնաբեր ներկայութիւնը։

Մեր Թեմին համար իսկապէս մեծ պատիւ է ու առանձնաչնորհում՝ վայելել հայրապետական այս այցելութիւնը եւ մեր չնորհաւորանքն ու խնդակցութիւնը յայտնել Նորին Ս. Օծութեան՝ գահակալութեան 20-ամեակին առիթով։ Վեհափառ Հայրապետին ժամանումէն ի վեր տեղի ունեցած հանդիսութիւնները ու Ս. եւ Անմահ Պատարագը, ինչպէս նաեւ այսօրուան տօնական ընթրիքը, եղան պերճախօս արտայայտութիւնները մեր զգացումներուն, նուիրումին ու նուիրաբերումին։

Վեհափառ Տէր,

Ձերդ Ս. Օծութեան այս չնորհաբեր այցելութիւնը, խնդակցութեան ու հոգեկան ցնծութեան կողքին, նաեւ առիթ է պահ մը կանգ առնելու ծառայական այն ասպարէզին դիմաց, որ Ձերդ Սրբութեան աչխատանքի կենսագրութիւնը կը կազմէ ո՛չ միայն վերջին 20 տարիներուն, այլ սկսեալ այն օրէն, երբ իբրեւ ուխտեալ միաբան՝ չուրջ կէս դար առաջ մուտք գործեցիք Ս. Աթոռոյս յարկէն ներս եւ տքնջան աչխատանքով բարձրացաք մինչեւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան գահը, դարձաք ազգընտիր Վեհափառը մեր ժողովուրդին, նոր տարածք տուիք Ս. Աթոռոյս ճանաչողութեան։ Շարունակելով դարաւոր երթը՝ Ձերդ Սրբութիւնը եղաւ ու կը մնայ հաւատարիմ մէկ առաքեալը Քրիստոսի ու հայ ազգի աւանդներուն։ Ձեր անձով ու աչխատանքի վաստակով, Դուք մարմնաւորեցիք այն ճչմարտութիւնը, որ մեր եկեղեցին առաքելութիւն է, անոր ծառայութեան դաչտերուն մէջ մտնողը կ՚ըլլայ հաւատքի ու ազգի առաքեալը։

20-ամեակի այս տօնական ընթրիքին առիթով, եթէ պահ մը ուզենք հակիրճ կերպով անդրադառնալ Ձերդ Ս. Օծութեան յարաճուն վաստակին, կը տեսնենք, որ մեր դիմաց կը կանգնին վիթխարի իրագործումներ, որոնք կ՚ընդգրկեն Կաթողիկոսարանը, անոր կողքին գործող հաստատութիւնները, կը տարածուին Լիբանանի սահմաններէն անդին, կը հասնին մեր Թեմերը, Հայաստան ու Արցախ, իրենց ճառագայթումները կ՚ունենան միջ-եկեղեցական, միջ-կրօնական ու միջազգային հորիզոններու վրայ։

Վեհափառ Տէր,

*Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնն ու Դպրեվանքը եղան այն դարբնոցը, ուր թրծուեցաւ Ձերդ Սրբութիւնը՝ իբրեւ ուսանող, հետագային դառնալու համար մտաւորական դաստիատակ-ուսուցիչ, «գքոյս ի քոյոց քեզ մատուցանեմ»ի ինքնանուիրումով։ Մայրավանքի եւ Թէ բարձրագոյն ուսմանց այլ օճախներէ Ձերդ Սրբութեան ձեռք բերած գիտելիքն ու մտաւորական հարստութիւնը անսակարկ կերպով նուիրաբերեցիք ու կը մատուցէք մեր նորահաս սերունդներուն,

իրրեւ Դպրեվանքի ուսուցչապետ, իրրեւ դասախօս եւ իրրեւ հատորներու հեղինակ։ Ձեր ուղեցոյց պատգամները իրրեւ փարոսներ կը կանգնին մեր ժողովուրդին ու երիտասարդութեան կեանքին մէջ, լուսարձակ կը սփռեն քրիստոնէական ու ազգային արժէքներու վրայ։ Ձերդ Ս. Օծութիւնը նաեւ հաւատարիմ ժառանգորդն է Սիսի պատմական Ս. Աթոռը Անթիլիասի մէջ վերընձիւղող հայրապետներուն ու սրբազան հայրերուն, որոնց բացած ուղիները ընդարձակած էք անցեալ 20 տարիներուն։ Կաթողիկոսարանի յարկին տակ գործող հրատարակչական, քրիստոնէական դաստիարակութեան, հայագիտական ու երիտասարդական բաժանմունքները, աշխատանքի այլ դաշտերու կողքին, ապրած են վերակենսաւորում ու նոր տարածք։ Անթիլիասի Մայրավանքին ու Պիքֆայայի Ս. Աստուածածին վանքին մէջ բարեփոխութիւնները ու չինարարութիւնը նոր փայլք տուած են ո՛չ միայն Կաթողիկոսութեան ֆիզիքական տեսքին, այլ իրենց անդրադարձը ունեցած են անոր պատերէն ներս չարունակուող՝ հոգիներու կառուցումի գործին։

Այս երթը իր արտայայտութիւնները գտած է նաեւ Լիբանանի թէ հայութեան տարբեր օճախներուն մէջ, հասնելով մինչեւ մեր Թեմերը, Հայաստան ու Արցախ։ Ձերդ Սրբութեան օրհնութեամբ ու քաջալերանքով, կանգնած են նոր եկեղեցիներ, բնակավայրեր եւ ազգօգուտ հաստատութիւններ, ինչպէս Ճիպէյլի «Թռչնոց Բոյն»ի կողքին հաստատուած «Արամ Պէգիկեան» թանգարանը։ Նմանապէս, Ձերդ Սրբութեան նախաձեռնութեամբ ու ճիգերուն չնորհիւ, Հայաստանի Հանրապետութեան ու Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան հետ արտերկրի հայութեան կապերը գտած են ամրացնող նոր կամուրջներ, Արցախին ու տագնապահար գաղութներու հետ միասնականութեան ու անոնց գօրակից ըլլալու առաքելութիւնը գտեցած են գործնական արտայայտութիւններ. վկայ՝ Արցախի սահմանային չրջաններուն օգնութեան ձեռք երկարելու նորագոյն նախաձեռնութիւնը, վկա՛յ Սուրիոյ ահաւոր տագնապին օր աւուր տաժանքներուն մատնուած մեր եղբայրներուն ու քոյրերուն ալակցելու Ձերդ Սրբութեան կոչերն ու անոնց իրականացման հետեւողական քայլերը։ Ձերդ Սրբութիւնը նաեւ իրրեւ ուղեցոյց կը կանգնի ողջ հայութեան կեանքի խաչմերուկներուն վրայ, կը պատգամէ տէր ու պաշտպան կանգնիլ մայր հայրենիքին, սակայն նաեւ գգուչացման հրաւէրներով կը յորդորէ ետ կանգնիլ երկիրը վտանգի մատնելու ուղիներէ։

Տակաւին, Ձերդ Սրբութեան չանասիրութիւնն ու հեռատես վարքագիծը մեր Ս. Աթոռին ապահոված են չրջանային ու միջազգային լայն ճանաչողութիւն, եւ Ձերդ Ս. Օծութիւնը այս հանգամանքը լաւագոյնս ի սպաս կը դնէ մեր ազգային պահանջատիրութեան՝ մեր իրաւունքներու հետապնդման ու իրականացման։ Միջին Արեւելքի Եկեղեցիներու Խորհուրդին, Եկեղեցիներու Համաչխարհային Խորհուրդին թէ միջ-եկեղեցական ու միջ-կրօնական անդաստաններուն մէջ Ձերդ Սրբութեան ստուար ներդրումները, Միջին Արեւելքը միաստուածեան կրօնքներու համատեղ ու համերաչխ կեցութեան վայր նկատելու Ձեր պատգամները անարձագանգ չեն մնացած, այլ յարգանք ապահոված են հանդէպ չրջանի հայութեան։

Աւելին, Ձերդ Սրբութիւնը անցեալ աւելի քան 20 տարիներուն եղած է ու կը մնայ մեր ազգային ու եկեղեցական իրաւունքներուն պաչտպան դրօչակիրն ու ռահվիրան։ Կրօնական առաջնորդներու եւ պետական անձնաւորութեանց հետ Ձերդ Սրբութեան հանդիպումները, միջազգային ժողովներու եւ համագումարնե-

րու բեմերը առիթ եղած են աչխարհին յիչեցնելու, եւ կրկին անգամ հնչեցնելու հայութեան արդարատենչ ու պահանջատէր ձայնը։ Այս ճամբուն վրայ, նորագոյն բարձունք մը նուաճեցիք Ցեղասպանութեան 100-ամեակի հանգրուանին, երբ մեր 1.5 միլիոն նահատակներուն հաւաքական սրբադասութեան օրերուն, մեր Դատի դրօչը փոխադրեցիք իրաւական դաչտ, դատական հարց յարուցելով ցեղասպան Թուրքիոյ կառավարութեան դէմ. սա հանդիսացաւ նոր քայլ մը այն ուղիին վրայ, որ նախապէս բացուած էր՝ Թուրքիոյ մէջ եկեղեցապատկան ու ազգային կալուածներու վերատիրացման պահանջի հանգրուանին, եւ որ համապատասխան ու արդար արձագանգ գտաւ միջազգային պետական չրջանակներու մէջ։

Հետեւաբար, տօնական այս խնճոյքին ընդմէջէն, կը չնորհաւորենք Ձերդ Սրբութիւնը եւ մեր աղօթքները կը բարձրացնենք առ Աստուած, որ Ձերդ Ս. Օծութեան պարգեւէ արեւչատութիւն եւ երկար գահակալութիւն մեր Ս. Աթոռին։ Աւելին, այս առիթով մեր բարոյական գօրակցութեան կը միացնենք նիւթական նուիրաբերումի մեր բաժինը՝ Ձեր անունով եւ 20-ամեակին առիթով հաստատուած հիմնադրամին, խորապէս հաւատալով, որ մեր ամբարած կաթիլները պիտի վերածուին ջրտուքի, ոռոգելու Կաթողիկոսութեան առաքելութեան անդաստանները, իսկ բերքը իբրեւ ոգեղէն հաց պիտի բաչխուի մեր Ս. Աթոռին, եկեղեցւոյ ու ժողովուրդին։

Վեհափառ Տէր,

Այս պատմական տօնախմբութեան առիթով, նաեւ կը հայցենք Ձեր օրհնութիւնները՝ գործոց բարեաց յայողութեան համար, եկեղեցաչէն ու ազգանուէր մեր բոլոր աչխատանքներուն մէջ։ Հաւատքի առաքելութեան ճանապարհին՝ բարի երթ Ձերդ Ս. Օծութեան, այն հաւատքով ու համոզումով, որ մեր Թեմէն մեկնումէ եառ այ, ինչպէս միչտ՝ պիտի ըլլաք մեզի հետ եւ մեր կողքին։

Կ՚աղօթենք, որ բարձրեալն Աստուած Ձեր կորովը բազմապատկէ ու վերածէ մչտահոս աղբիւրի, որով ոռոգուին Ս. Աթոռոյս ծառայական դաչտերն ու մեր ժողովուրդի հաւաքական կեանքը։ Կ՚աղօթենք, որ Աստուած Ձերդ Ս. Օծութեան պարգեւէ արեւչատ օրեր, քաջառողջութիւն, անսասան պահէ Կիլիկեան մեր Ս. Աթոռը եւ մեր ժողովուրդը երկար վայելէ Ձեր փարոսէն տարածուող լոյսը։

Եւ այժմ, պատիւն ունիմ Ձերդ Սրբութիւնը հրաւիրելու բեմ, որպէսզի ականջալուր ըլլանք Ձերդ Ս. Օծութեան հայրապետական պատգամին, տոգորուելու Ձեր խրախոյսներով ու վերանորոգելու մեր ծառայական ուխտը։

Հուսկ, ինծի համար հոգեկան մեծ ուրախութիւն եւ գոհունակութիւն է, որ յանուն մեր Թեմին, մենք ալ մեր սրտի պարտքը փոխանցենք Վեհափառ Հայրապետին։ Ամէն անգամ, Վեհափառ Հայրապետը Ինքն է որ կը պարգեւատրէ բոլորս, բայց այս անգամ, Իր իսկ թոյլտուութեամբ խնդրամատոյց կ՚ըլլանք, որպէսզի առիթ տայ մեզի «Հաւատքի Առաքեալ»ի չքանչանը յանձնել, որ նուէրն է Տէր եւ Տիկին Վաղարչակ եւ Նարինէ Գրիգորեաններուն։

Եկէ՛ք, ուրեմն, սիրելիներ, մեր ծափողջոյններով յոտնկայս դիմաւորենք մեր սիրելի Հայրապետը, վայելելու Նորին Ս. Օծութեան հոգենորոգ պատգամը։

Խօսք Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Հայրապետի ընտրութեան եւ օծման 20-ամեակի հանդիսութեան առիթով արտասանուած՝ 1 Հոկտեմբեր 2016-ին, Գերշ. Տ. Եփրեմ Արք. Թապաքեանի կողմէ։

Ջերդ Ս. Օծումիւն Տ.Տ. Արամ Ա. Սրբազնագոյն եւ Շնորհազարդ Հայրապետ,
Առաջնորդ եղբայրներ,
Հոգեւոր հայրեր,
Ցարգարժան ժողովականներ,
Մեծայարգ բարերարներ եւ հանդիսականներ,

Հայ ժողովուրդի դարաւոր պատմութեան ընթացքին Հայ Եկեղեցին միշտ ալ եզակի ու վճռական դերակատարութիւն ունեցած է։ Մեր ազգի կեանքէն ներս, եկեղեցի-ժողովուրդ կապն ու գործակցութիւնը այնքան սերտ ու անմիջական եղած են, որ եկեղեցի բառը հոմանիշ դարձած է ժողովուրդի եւ փոխադարձաբար ժողովուրդը՝ եկեղեցիի։ Այս է պատճառը, որ մեր ժողովուրդը անքակտելի հանգոյցով կապուած է մեր եկեղեցւոյ, իսկ Աստուծոյ տան մշակներուն գերագոյն եւ նախապատիւ պարտաւորութիւնը եկեղեցւոյ ճամբով սպասաւորութիւնն է եղած մեր ժողովուրդին։

Ս. Թադէոս եւ Ս. Բարթողիմէոս առաքեալներուն նետած սերմերը Հայաստան աշխարհին մէջ այնքա՛ն պարարտ հողի մէջ ինկան, որ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի եւ իր որդւոց ու թոռանց անդուլ ջանքերով, Մանդակունիներու, Հողոցմեցիներու, Օձնեցիներու եւ Շնորհալիներու պողպատեայ կամքին, ամուր հաւատքին եւ սրբազան նուիրումին չնորհիւ, Հայ Եկեղեցին եղաւ մեր ժողովուրդի յոյգերուն եւ յոյսերուն լոյս կայանն ու կենդանի վկայարանը։

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Հայրապետական Սուրբ Աթոռը, պատմութեան ընթացքին այս ճամբուն վրայ իր գոյութիւնը արժեւորեց ծառայութիւնը դարձնելով անճնդիր առաքելութեան միջոցն ու նպատակը, յատկապէս Հայոց Ցեղասպանութեան արհաւիրքի օրերուն՝ ծառայութեամբ տէր դառնալով մեր ժողովուրդի անտէր եւ անտիրական զաւակներուն, եւ մեր ժողովուրդի ամէնէն տխուր, դաժան ու դժուարին օրերուն կանգնելով անոր կողքին՝ ժողովուրդին հետ եւ ժողովուրդին համար պերճախօս կարգախօսով։ Այլ խօսքով, Կիլիկիոյ Ս. Աթոռը իր հեղինակութիւնը ծառայութեամբ է կերտած եւ մեր Ս. Աթոռին նպատակակէտը ծառայութիւնն է եղած։

Վեհափառ Տէր,

Ազգային թէ միջազգային գործաղաչտերու մէջ, այնքա՛ն ծանօթուն է ու բազմաճիւղ ձեր ծառայութիւնը, այնքա՛ն տիրապետող է ձեր ներկայութիւնը եւ այնքա՛ն ճառագայթող ձեր համբաւը, որ իսկապէս կը դժուարանամ, այսպէս յաւուր պատշաճի խօսքի մը մէջ խտացնել եւ արժանաւորապէս ներկայացնել Սուրբ Օծումեանդ յոգնութիւն չճանչցող գործունէութեան տարողութիւնն ու կշիռը։

Բայց թոյլ տուէք, որ Արեւմտեան Թեմին չնորհուած այս օրհնաբեր այցե-

լութենէն եւ գահակալութեանդ 20-ամեակի առիթէն օգտուելով, առաւելագոյն ճիգ մը կատարեմ նուազագոյնը ըսել կարենալու համար Ձերդ Վեհափառութեան անձին, համաչխարհային մակարդակի վրայ՝ կրօնական, ակադեմական ու քաղաքական շրջանակներու մէջ վայելած վարկին, նախաձեռնութիւններուն, ինչպէս նաեւ ազգային-եկեղեցական մեր անդաստանին մէջ կատարած բեղուն ու արդիւնաչատ գործերուն մասին։

Վեհափառ Հայրապետը կուսակրօն եկեղեցական ձեռնադրուելէ ետք, իր բարձրագոյն ուսումը չարունակած է Մերձաւոր Արեւելքի Աստուածաբանական Ձեմարանին, Պէյրութի Ամերիկեան Համալսարանին, Ջուիցերիոյ Պոսէի Էքիւմէնիք Հիմնարկին, Օքսֆորտ Համալսարանի Արեւելագիտութեան բաժնին եւ Նիւ Եորքի Ֆորտհըմ Համալսարանին մէջ, ստանալով Պսակաւոր Արուեստից, Մագիստրոս Աստուածաբանութեան, Մագիստրոս Արեւելքի Եկեղեցական Պատմութեան եւ Դոկտ. Փիլիսոփայութեան վկայականները։

Իր ուսանողական օրերէն մինչեւ կաթողիկոսութիւն Վեհափառը չէ անջատուած գիրքէն ու գրասեղանէն։ Ան կարդացած ու գրած է անընդմիջաբար եւ ամէնէն կարեւորը, իր ստացած ուսումը դուրս բերած է վկայականի պարունակէն։ Արամ Ա. կաթողիկոսի գրչին կը պատկանին աւելի քան երկտասնեակ հայերէն, անգլերէն եւ ֆրանսերէն գիրքեր ու բազում յօդուածներ։

1995-ին, Գարեգին Բ. կաթողիկոսի Ս. Էջմիածին մեկնումէն ետք, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան Ազգային Պատգամաւորական Ժողովը, մեծապէս գնահատելով Լիբանանի Հայոց Թեմի Առաջնորդ Գերչ. Տ. Արամ Արքեպիսկոպոսի արժանիքները, ինչպէս նաեւ 17 տարիներու առաջնորդական գործունէութիւնը, գինք ընտրեց կաթողիկոս Կիլիկիոյ դարաւոր Ս. Աթոռին, անոր ուսերուն դնելով սփիւռքահայութեան հոգեւոր եւ վարչական ղեկավարութեան ծանր, բայց քաղցր լուծը։

1930-ին իր պատմական նստավայրէն պարտադրաբար Անթիլիաս հաստատուած Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան 8-րդ գահակալը, հաւատարիմ իր նախնեաց հաւատքին եւ աւանդին, Կիլիկիոյ Ս. Աթոռին ղեկը իր ձեռքերուն մէջ առնելով մեր ազգին ու եկեղեցւոյ նաւը փոթորկոտ ջուրերուն մէջէն ցայսօր ղէպի խաղաղ նաւահանգիստ կ՚առաջնորդէ։ Անթիլիասը մչտապէս կը դառնայ նոր Կիլիկիա, կը վերածագկի եւ նոր հորիզոններ կը բացուին Անթիլիասի առջեւ։ Կիլիկիոյ Ս. Աթոռին նոր գահակալը իր հայրապետական իշխանութեամբ նոր արշալոյս կը բերէ իր հետ։ Ու ահա Աթոռն ու Աթոռակալը կը նոյնանան իրարու հետ եւ կը դառնան անբաժանելի միութիւն ու անքակտելի մէկութիւն։

Ա) Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետը եւ Կիլիկիոյ Ս. Աթոռին ծաղկումը

Անթիլիասը սիրտն է Հայ Սփիւռքին։ Այս բծախնդրութեամբ ու գիտակցութեամբ գործեց Վեհափառ Հայրապետը իր գահակալութեան քսան տարիներու ընթացքին։ Ասկէ մեկնած ան զարկ տուաւ վանական ու վարչական կեանքին։ Վերակազմակերպեց կաթողիկոսարանի բոլոր բաժանմունքները եւ նոր բաժանմունքներ հաստատեց՝ ստեղծելով աշխատանքի նոր դաշտեր։ Ան խտացուց միաբանութեան չարքերը։ Երիտասարդ նոր ուժեր արձանագրուեցան մեր միաբանա-

կան ուխտին։ Տակաւին քանի մը տասնամեակներ առաջ, 8 միաբաններ հաչուող մեր Ս. Աթոռը 8-ով պիտի բազմապատկուէր եւ մեր թիւը պիտի բարձրանար աւելի քան 60 միաբան հայրերու, որոնք հոգեպէս լուսաւոր, մտապէս պայծառ եւ ֆիզիքապէս առողջ՝ Անթիլիասի Մայրավանքին մէջ եւ գանագան թեմերու մէջ կը ծառայեն մեր ժողովուրդին։

Արամ Ա. Կաթողիկոս նոր չունչ բերաւ նաեւ Դպրեվանքին, հոգեւոր այն օճախին, որ մեր Ս. Աթոռին բարախուն սիրտն է։ Դպրեվանքէն ստացած իրենց ուսումէն ետք, միաբանները մաս առ մաս դրկեց եւրոպական ու ամերիկեան համալսարաններ, որպէսզի անոնք աւելի խորացնեն իրենց գիտութիւնը եւ համապատասխան վկայական ստանալով իրենց նպաստը բերեն մեր եկեղեցւոյ ծառայական կեանքին։

Բ) Շինարար Կաթողիկոսը

Վեհափառ Հայրապետը եղաւ Շինարար Կաթողիկոս բառին ամբողջական իմաստով։ Անթիլիասը հիմնովին նորոգուեցաւ Նորին Սրբութեան գահակալութեան տարիներուն, իսկ Պիքֆայայի համեստ հովուոցը դարձաւ վանական ամբողջական համալիր։ Շնորհիւ իր ջանքերուն եւ անմիջական հսկողութեան, պայծառակերպուեցաւ եւ լոյս հագաւ Պիքֆայայի Սուրբ Աստուածածին Վանքը։ Իր ջանքերով էր որ աւարտեցաւ «Կիլիկիա» թանգարանի շինարարութիւնը, ինչպէս նաեւ անոր ներքին դասաւորումը, ուր գետեղուած են Կիլիկիայէն Անթիլիաս փոխադրուած թանկարժէք գգեստներ եւ սպասներ։ Այստեղ կ՚ուզեմ երախտագիտութեան յատուկ խօսք ուղղել Վեհափառ Հայրապետին, որուն բարձր տնօրինումով եղած եմ այս թանգարանին առաջին տնօրէնը՝ 1998-էն 2006 թուականներուն։

Դարձեալ Վեհափառ Հայրապետին ջանքերով էր, որ 2015-ին, Հայոց Ցեղասպանութեան 100-ամեակին առիթով, «Թռչնոց Բոյն»ի մէջ կառուցուեցաւ Հայոց Ցեղասպանութեան Որբերու «Արամ Պէզիքեան» Թանգարանը, որպէս խորհրդանիշ մեր ժողովուրդի յարութեան։

Գ) Վեհափառ Հայրապետը եւ Միջագգային Ընտանիքը

Իր վարդապետութեան օրերէն Վեհափառ Հայրապետը բացուեցաւ աշխարհին։ Շնորհիւ հոգեւորականի իր հմայքին, բարձր կրթութեան եւ աստուածատուր չնորհքներուն, նուաճեց բեմեր եւ բազմաթիւ միջ-եկեղեցական, միջ-կրօնական եւ միջագգային մարմիններու անդամ դարձաւ։ Առենապետեց ու նախագահեց Միջին Արեւելքի Եկեղեցիներու Խորհուրդէն մինչեւ Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդի մեծ եւ կարեւոր ժողովները՝ Աւստրալիայէն մինչեւ Ճափոն, Զուիցերիայէն մինչեւ Իրան, Եգիպտոսէն մինչեւ Պրազիլ, Լիբանանէն մինչեւ Ամերիկա եւ Գանատա. ի մի բան՝ ամբողջ աշխարհի տարածքին։

Յատուկ յիշատակութեան արժանի են Վեհափառ Հայրապետին նախաձեռնած Իսլամ-Քրիստոնեայ երկխօսութիւնները, որոնց պարունակը դուրս կու գայ ազգային, ներհայկական չրջանակէն եւ կ՚աղերսուի ամբողջ Միջին Արեւելքի քրիստոնեաներու ներկայ ու ապագայ ճակատագրին։

Կրնա՞ք երեւակայել, որ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը այսօր երկխօսութեան կը նստի Իրանի Իսլամական Հանրապետութեան պատասխանատուներուն հետ։ Կրնա՞ք երեւակայել, որ այսօր Սէուտական Արաբիոյ Թագաւորին հովանաւորած միջ-կրօնական ժողովներուն կը հրաւիրուի Վեհափառ Հայրապետը որպէս գլխաւոր բանախօս։ Տակաւին, Արամ Վեհափառին չնորհիւ Անթիլիասը անցնող 20 տարիներուն դարձաւ երկխօսութեան կեդրոն՝ ամէն մակարդակի վրայ։ Առօրեայ դրութեամբ հոգեւոր իշխանութիւններ, պետութիւններու դեսպաններ եւ քաղաքական դէմքեր, Անթիլիաս կը փութան տեսակցելու Վեհափառին հետ եւ չարք մը կրօնական եւ քաղաքական հարցերու գծով անոր խորհուրդները ստանալու։ Աչխարհի խաղաղութեան, ազգերու միջեւ համատեղ գոյակցութեան ու երկխօսութեան ժողովներուն, այսօր Անթիլիասը ըսելիք ունի եւ Անթիլիասը կը խօսի Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետի ճամբով։

Դ) Վեհափառ Հայրապետը եւ Հայ Դատը

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան առաքելութեան մէջ յատուկ տեղ ունի Հայ Դատը։ Մեր ժողովուրդին դատը, մեր Ս. Աթոռին դատն է։ Ասկէ մեկնած, որպէս «անլռելի զանգակատուն», զանազան առիթներով ու զանազան բեմերէ Վեհափառ Հայրապետը խօսեցաւ Հայ Դատի մասին։ Հոգեւոր պետերու հետ ունեցած իր գրոյցներուն ընթացքին, պետութիւններ գլխաւորող իշխանաւորներու հետ իր ունեցած հանդիպումներու ընթացքին, Միջազգային համբաւով հանրածանօթ գիտնականներու մասնակցութեամբ, Հայ Դատի եւ Հայոց Ցեղասպանութեան նուիրուած գիտաժողովներուն իր կատարած չինիչ ներդրումներով, Վատիկանի Սուրբ Պետրոս Մայր Տաճարէն սկսեալ մինչեւ հոն ուր պաշտօնական առիթներով բեմ բարձրացաւ, ան դարձաւ Հայ Դատին պերճախօս թարգմանը։ Արամ Վեհափառին համար Հայ Դատը միշտ առաջնակարգ հարց մըն է, կարեւորներէն կարեւորագոյնը։ Եւ չնորհիւ Նորին Սրբութեան զանազան եկեղեցիներ եւ կառոյցներ ճանչցան Հայոց Ցեղասպանութիւնը եւ գօրակցեցան հայ ժողովուրդին։

Պարտ է այստեղ յիչել նաեւ, որ Սիսի Կաթողիկոսարանի հողատարածքի վերադարձի հարցով Վեհափառը քաջութիւնը ունեցաւ Թուրքիոյ պետութիւնը դատարան կանչելու։ Կարեւոր դէպք մըն է ասիկա, որովհետեւ ինչպէս Վեհափառը յաճախ կը յիչէ իր խօսքերուն մէջ, այս դատը անձնական կալուածի մը վերադարձի դատը չէ, այլ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան պատմական նստավայրի կալուածին վերադարձի դատն է։ Պատմութիւնը պիտի վկայէ, բայց մենք կը կանխենք պատմագիրը եւ այդ վկայութեան նախակարապետը կը հանդիսանանք եւ կ՚ըսենք, Վեհափառ Տէր, դուք Հայ Դատին նոր ուղղութիւն տուիք, նոր դռներ բացիք, որ յոյսով պիտի առաջնորդեն մեր ժողովուրդի արդար իրաւունքներու վերատիրացման։

Ե) Վեհափառ Հայրապետի յարաբերութիւնները
Հայաստանի եւ Արցախի պետութեանց հետ

Անցնող 20 տարիներու ընթացքին, Վեհափառ Հայրապետին յարաբերութիւն-

ները եղան ջերմ թէ՛ Հայաստանի եւ թէ՛ Արցախի պետութեանց հետ։ Իր յաճախակի այցելութիւններով, իր ճառերով եւ կոչերով, ինչպէս նաեւ՝ նիւթական օժանդակութիւններով միշտ ալ ան զօրավիգ կանգնեցաւ Հայաստանի ու Արցախի հզօրացման։ Ի պահանջել հարկին, մարգարէաչունչ ոգիով ան խստօրէն քննադատեց հայրենի ղեկավարները փտածութեան, աղքատութեան եւ արտագաղթի տխուր երեւոյթներու մատնանշումներով։

Նոյնպէս Վեհափառ Հայրապետին կապերը եղան ջերմ Ամենայն Հայոց Հայրապետ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Կաթողիկոսին հետ։ Երկու հայրապետներու միատեղ ջանքերով Հայ Եկեղեցւոյ բարեկարգութեան համար կազմուեցան յանձնախումբեր, ինչպէս նաեւ գումարուեցան եպիսկոպոսական երկու ժողովներ, իսկ Հայոց Ցեղասպանութեան 100-ամեակին առիթով սրբադասուեցան մեր մէկ ու կէս միլիոն նահատակները։

Զ) Վեհափառ Հայրապետը եւ հայ ժողովուրդը

Վեհափառ Հայրապետը մօտէն կապ հաստատեց մեր թեմերու առաջնորդներուն եւ ժողովականութեանց հետ։ Իր չնորհած հովուապետական այցելութիւններուն ճամբով սերտացուց հօտ եւ հովիւ կապը։ Մեր կեանքէն ներս չէչտեց երիտասարդութեան դերակատարութեան կարեւորութիւնը ու զարկ տուաւ քրիստոնէական դաստիարակութեան եւ կրօնագիտական հրատարակութեանց։ Քաջալերեց հայ մշակոյթի գործիչները, գնահատեց հայ մտաւորականն ու ուսուցիչը եւ պաշտպանը հանդիսացաւ ոսկեղնիկ արեւմտահայերէնին։ Միշտ եղաւ իր ժողովուրդին կողքին՝ Լիբանանի քաղաքացիական պատերազմի օրերէն մինչեւ Սուրիոյ ներկայ դժուարին օրերը, նիւթապէս եւ բարոյապէս նեցուկ կանգնելով իր հօտին։ Ազգային միասնականութեան իր ճառերով, եղբայրասիրութեան քարոզչութեամբ եւ Հայ Եկեղեցւոյ առաւել կազմակերպուածութեան, ինչպէս նաեւ հայեցի դաստիարակութեան սկզբունքներու բիւրեղացման ու բովանդակութեան յստակեցման վերաբերող համաստիւքեան համագումարներու նախաձեռնութիւններով, եզակի նպաստ բերաւ հայ կեանքին։

Կ՚ուզեմ այստեղ ընդգծել նաեւ, որ ընդհանրապէս գիրքի, եւ յատկապէս հայ գիրքի արժեզրկման ներկայ ժամանակներուն, Վեհափառ Հայրապետը հետեւողականօրէն եւ անյուսահատ՝ տարիներէ ի վեր վճռականօրէն կը չարունակէ գիրքի ցուցադրութեան տօնավաճառները, որոնք ամէն տարի կը կազմակերպուին Մայրավանքի ընդարձակ չրջափակերու ամբողջ տարածքին ու չաբաթներու տեւողութեամբ բազմաչատ այցելուներ կ՚ունենան եւ որոնք միաժամանակ ցոլացումն են գիրի ու գրականութեան հանդէպ Վեհափառի մեծ սիրոյն եւ նուիրուածութեան։

Վեհափառ Տէր,

Ձեր ներկայութիւնը այս օրերուն Արեւմտեան Թեմէն ներս, անհուն ուրախութիւն կը պատճառէ բոլորիս։ Ձեր յաղթանակի ուրախութիւնն է այս, որ բոլորս ալ սա պահուն մերը կը նկատենք։ Ձեր 20 տարիներու լոյս վաստակը այսօր

կը լուսաւորէ մեր կեանքը։ Ապահով կը գտանք ձեզմով ու նաեւ հպարտ։ Ձեզի կը մաղթենք քաջառողջ եւ երկար կեանք, որպէսզի նոր 20-ամեակներու հեռապատկերով չարունակէք ձեր ծառայութիւնը՝ Աստուծոյ եւ մեր պատուական ժողովուրդին փառքին ու յաւիտենականութեան համար։

Խօսքս կ՚աւարտեմ ձայնակցելով սրբազան չարականագրին.-

«Շնորհազարդ՝ պայծառացո՛ զգաւազան իշխանութեան մերոյ հայրապետին, զի օրհնեսցուք զքեզ Տէ՛ր, այժմ եւ յաւիտեան»։

Խօսք Ն.U.O.S.S. Արամ Ա. Հայրապետի 20-ամեակի առիթով արտասանուած՝ 2 Հոկտեմբեր 2016-ին, Ա.Մ. Նահանգներու Արեւմտեան Թեմի Ազգային Վարչութեան Ատենապետ՝ Տիար Վահէ Յովակիմեանին կողմէ՝ մեծարանքի ճաշկերոյթին։

Յարգելի հանդիսականներ եւ բարեկամներ.

28 *Յունիս* 1995, *Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան ազգային Պատգամաւորական Ժողովը Անթիլիասի Մայր Տաճարին մէջ մեր Ս. Աթոռին գահակալ ընտրեց Լիբանանի Թեմի օրուան Առաջնորդ՝ Արամ Արք. Քէշիշեանը, որ երկու օր ետք, կաթողիկոսական ձեռնադրութիւն եւ օծում ստանալով, դարձաւ մեր Ս. Աթոռին գահակալը՝ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոս։*

Այսօր, աւելի քան 20 տարիներ ետք, մենք բոլորս, իրրեւ հարազատ անդամները մեր ժողովուրդին եւ հաւատարիմ ուխտապահները Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Ս. Աթոռին, այստեղ համախմբուած ենք, բաժնեկից դառնալու Վեհափառ Հայրապետի իրագործումներով բաշխուած ուրախութեան ու հպարտանքին։

Ձեմ յաւակնիր խօսիլ Վեհափառ Հայրապետին իրագործումներուն ընդհանուր պատկերին, ոչ ալ բազմաթիւ կալուածներու մէջ անոր իրագործումներուն ու թողած դրոշմներուն մասին, որովհետեւ ամէնէն համապարփակ պատկերումն անգամ պիտի մնայ թերի։ Վեհափառ Հայրապետի վաստակը վիթխարի է, կը տարածուի Անթիլիասէն մինչեւ Հայաստան ու Արցախ, կը հասնի մեր Թեմերը, կ՚ընդգրկէ միջ-եկեղեցական ու միջ-կրօնական աշխարհներ։

Վեհափառ Հայրապետը 1995-*ին բարձրացուց այն ջահը, որ* 301 *թուականին, Ս. Էջմիածինի մէջ վառուած էր մեր հաւատքի Հօր՝ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ հայրապետին կողմէ, ապա՝ դարերու ընթացքին փոխադրուած էր Հայկական Աչխարհի տարբեր ոստաններ, անկէ արձակուող լոյսը տարածելով մեր ժողովուրդի ու*

հայրենիքի բոլոր չրջանները։ Այսօր, այդ ջահը կը գտնուի Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետին հոգածու աչքին մէջ։

Վերջին երկու տասնամեակներուն, սիրելի բարեկամներ ու գործակիցներ, Վեհափառ Հայրապետին ջահէն արձակուած լոյսը ծիածանի նման տարբեր երանգներով լուսաւորած է մեր իւրաքանչիւր տարին, որովհետեւ Արամ Ա. Կաթողիկոս իրերայաջորդ տարիներ ձօնած է Աստուածաշունչին, Նարեկին, Հայ Դպրոցին ու մեր Դատին, ու տակաւին՝ քրիստոնէական ու հայկական բարձր արժէքներուս. գիտէք, որ այս տարին՝ 2016-ը հռչակուած է «Ծառայութեան Տարի», որ բոլորիս ուղղուած հրաւէր է ծառայելու մեր եկեղեցւոյ ու ազգին, ինչո՞ւ չէ նաեւ ամբողջ մարդկութեան, այնպէս՝ ինչպէս որ ի՛նք՝ Նորին Սրբ. Օծութիւնը կերտած է իր ծառայական կեանքը։

Վեհափառ Տէր,

Կասկած չունիմ, որ այս մտածումներս ու զգացումներս արտացոլացումն են ոչ միայն այս սրահին մէջ գտնուողներուս, այլ իւրաքանչիւր հայու, որ հաւատարիմ է մեր եկեղեցւոյ, մեր ժողովուրդին, հայրենիքին ու դարաւոր ժառանգութեանց։ Եւ ահա, այս զգացումներով կ՚ողջունեմ Ձերդ Սրբութեան ներկայութիւնը մեր մէջ, կը չնորհաւորեմ Ձեզ՝ գահակալութեան 20-րդ տարեդարձին առիթով ու կ՚ըսեմ. «մենք Ձերդ Սրբ. Օծութեան կողքին ենք ու լծակից՝ ծառայութեան դաշտերուն մէջ, կը մաղթենք, որ Անթիլիասի ջահը միշտ բարձր մնայ եւ յարատեւ կերպով լուսաւորէ մեր եկեղեցւոյ, ժողովուրդին ու հայրենիքին տարածքները»։

Այսօր, Սրբ. Վարդանանց նահատակներու օրինակով կը յայտարարենք՝ ո՛չ սուր եւ ո՛չ հուր կրնան խախտել մեզ մեր հաւատքէն եւ ազգային աւանդներու հաւատարմութենէն, թող որ անսասան մնայ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան մեր Սրբ. Աթոռը։

❧ ❧

Խօսք Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Հայրապետի 20-ամեակի առիթով արտասանուած՝ 2 Հոկտեմբեր 2016-ին, յանուն Գանատայի Հայոց Թեմի Տիար Սիեր Գարագաշեանի կողմէ՝ Մոնթրէալ։

Նորին Սուրբ Օծութիւն Տէր Տէր Արամ Ա. Հայրապետ,
Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ,
Բարձրաչնորհ Տէր Բարգէն Արքեպիսկոպոս Զարեան,
Առաջնորդ Գանատայի Հայոց Թեմի,
Գերաչնորհ, հոգեչնորհ ու արժանապատիւ հայրեր,
Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Ազգային Կեդրոնական վարչութեան,

Գանատայի Հայոց Թեմի Ազգային Վարչութեան, հոգաբարձութեանց եւ պատկան մարմիններու յարգարժան ներկայացուցիչներ,
Պատուարժան կրկիկեան իշխաններ, ասպետներ, Մեսրոպ Մաշտոցի չքանչանակիրներ, բարերարներ եւ պատուոյ հիւրեր,

Սիրելի հայրենակիցներ,

Ամէն բանէ առաջ կ'ուզեմ Գանատայի հայոց թեմին ու մասնաւորաբար Մոնթրէալի ու Լաւալի ծուխերու հաւատացեալներուն անունով՝ ի սրտէ բարի գալուստ մաղթել Արամ Ա. Վեհափառին ու չնորհաւորել իր հայրապետական գահակալութեան 20-ամեակը։ Վեհափառ տէ՛ր, հոս հաւաքուած ներկաներուն կողմէ՝ որդիաբար ընդունեցէք մեր ջերմագին բարեմաղթանքները — Թող Աստուած ձեզի պարգեւէ քաջառողջութիւն, երկար կեանք, իմաստութիւն եւ կորո՛վ՝ եկող տասնամեակներուն եւս չարունակելու ձեր հովուապետական արդիւնաչատ ու ճաճանչող առաքելութիւնը։

Արագ ակնարկ մը այս քսանամեակին վրայ արդէն իսկ բաւարար է վկայելու այն ակներեւ դրոշմին մասին որ Արամ վեհափառը թողած է հայ կեանքին վրայ, իր առաջնորդութեամբ ծաւալած բազմաբնոյթ գործունէութեան իր ոգեշնչող օրինակով ու պատգամներով։

Իրողութեան մէջ, պէտք է յետադարձօրէն հասնիլ 48 տարիներ առաջ, Արամ Ա. Կաթողիկոսի կուսակրօն քահանայ օծման պահը՝ իր ամբողջականութեան մէջ տեսնելու համար բոլորանուէր ծառայութեան մը պատկերը։ Արդարեւ, 1968 թուին, Հայաստանի Հանրապետութեան առաջին անկախութեան յիսնամեակին առթիւ կատարուած այս օծումն ու վեհափառի հոգեւոր անուանակոչումը՝ հեռու էին ամէն տեսակ գուգադիպութենէ, ի սկզբանէ կարծես ազդարարելով թէ ինչպիսի՛ կազմաւորումով ու նպատակաուղղուած երթով՝ ճամբայ կ'ելլէր 21-ամեայ Արամ արեղան։ Այդ նշանակալից օրուընէ սկսեալ, աստիճանաբար պիտի պարզուին ապագայ հայրապետի աչխատանքային դաշտի ճիւղաւորումները — Ուսուցիչն ու տեսուչը, համալսարանի դասախօսն ու մտաւորականը, փիլիսոփայութեան դոկտորն ու ներհուն աստուածաբանը, էքիւմենիք չարժման դրօչակակիրն ու միջ-դաւանական/միջ-կրօնական երկխօսութեանց նախաձեռնողը, Միջին Արեւելքի փոթորիկներուն մէջէն իր հօտը առաջնորդող քաջ հովիւն ու քրիստոնեայ ձայներն ու աչխարհահայեացքները կամրջող դեկավարը ու շարքը կարելի է երկարել… Սակայն անկարելի է չմատնանչել այն եզակի գիծերը որոնք համահունչ են իր անուանակոչման ու օծման թիւի խորհուրդին — Ա՛յն՝ որ անսակարկ նուիրումով Հայաստանեայց առաքելական եկեղեցւոյ զաւակներուն ծառայութեան լծուած նուիրեալինն է ու նոյ՛ն չեչտաւորումով՝ հայ ազգի իրաւունքներուն ու պահանջատիրութեան առաջամարտիկը։ Տեսիլք ու լայն հորիզոն ունեցող հայ եկեղեցւոյ նուիրեա՛լը, վարակիչ հայրենասիրութեամբ ու կենդանի գործով ճառագայթող՝ մեր ազգային Դատին առաջամարտի՛կը՝ Արամ վեհափառը ի՛նք։

Պահ մը եթէ կանգ առնենք միայն այս ու անցնող տարուայ համար Արամ Կաթողիկոսի ընտրած ու տարեկան աւանդութեամբ հռչակուող բնաբաններուն վրայ, արդէն իսկ կը տեսնենք թէ բանիւ եւ գործով։ ինչպէ՞ս կը թարգմանուին

այս նշանախօսքերը։ Այսպէս, 2015 թուականը հռչակելով «Պահանջատիրութեան Տարի», Վեհափառ Հայրապետը յստակ չեչտադրում կը դնէր Հայոց Ցեղասպանութեան Հարիւրամեակի տարուան վրայ, ուղենչային գօրութիւն տալով «Կը յիշեմ եւ կը պահանջեմ» համահայկական կարգախօսի երկրորդ բային։ Այս մէկը բնական չարունակութիւնն էր մինչ այդ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան մնայուն կեցուածքին, որ ինքզինք կը դրսեւորէր ցեղասպանութեան հատուցման խնդրին նուիրուած միջազգային գիտաժողովներուն, հրատարակութիւններուն թէ Վեհափառի ունեցած պետական թէ կրօնական բարձրաստիճան հանդիպումներուն ընդմէջէն։

Ան նաեւ բնական չարունակութիւնն էր 2014-ի Սեպտեմբերին, Երեւանի մէջ տեղի ունեցած Հայաստան-Սփիւռք 5-րդ խորհրդաժողովի բացման նիստին արտասանուած Արամ Ա. Վեհափառի պատգամին, որու մէջ յստակօրէն ան կը հաստատէր՝ «…կը խորհինք թէ՝ ժամանակը հասած է որ Հայ Դատի աշխատանքները Հայոց Ցեղասպանութեան ճանաչումէն անդին փոխադրենք իրաւական դաշտ» անմիջապէս ետք յայտարարելով որ «Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը մօտ Թուականին Թուրքիոյ Սահմանադրական Դատարանին մօտ դատ պիտի բանայ պահանջելով իր պատմական կեդրոնի՝ Սիսի Կաթողիկոսարանի վերադարձը իր իրաւատիրոջ՝ հայ եկեղեցւոյ ու հայ ժողովուրդին»։ Այդ դատը բացուեցա՛ւ ու վեհափառի ոճին յատուկ յանդգնութեամբ՝ խօսքը դարձաւ գործ։ Ինչպէս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ հայրապետը իւ՛նք կ՛ընդգծէր իր խօսքին մէջ, այս քայլը հեռու ըլլալով գգացական ու քարոզչական ըլլալէ, իրաւականին չափ կը պարունակէր նաեւ խորհրդանշական ուժեղ լիցք ու նոր էջ կը բանար պահանջատիրական մեր պայքարի մատեանին մէջ։ Այս իմաստով ալ, աւելի ուշ՝ այդ պահանջատէր ձայնը հնչեց նոյնինքն Սիսի կաթողիկոսարանէն, երբ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան միաբան հայրերը ընթերցեցին հայրապետական պատգամը անոր աւերակներէն։ Շնորհիւ Արամ Հայրապետին՝ բռնագրաւեալ սրբավայրն ու պապենական հողը՝ լեզո՛ւ առին այդ պահուն։

Անշուշտ այս քայլը առաջինն էր այն մեծ տեսլականի ճամբուն վրայ, որու մասին Վեհափառը իր նոյն պատգամին մէջ կ՛ըսէր՝ «Մենք չենք մոռցած, պիտի չմոռնա՛նք երբեք, Արեւմտեան Հայաստանը, մեր ազգին մեծ երազը՝ ամբողջակա՛ն Հայաստանը — ամբողջակա՛ն հայութեամբ»։

2016-ի տարեմուտին, *Արամ Հայրապետ ընթացիկ տարին հռչակեց «Ծառայութեան Տարի»։ Վերտառութիւն մը, որ առաջին օրինակին՝ գործօ՛ն պահանջատիրութեան նման՝ բնորոշ է Վեհափառի ոճին ու գծած ճանապարհին։ Իր պատգամին մէջ, Աստուածորդի Քրիստոսը ուղեցոյց ունենալով իրրեւ գերագոյն մարմնացումը ծառայութեան, Արամ Ա. Կաթողիկոս կը մատնանշէ թէ* «Ճշմարիտ ծառայութեան օրինակ դառնալով, Քրիստոս մարդոց թելադրեց ծառայութիւնը նկատելու իրենց կեանքին ուղեգիծը, Աստուծոյ մօտենալու վաւերական ճամբան»։ *Պարզ բայց միանգամայն խորունկ այս սահմանումը իր գահակալութեան առաջին իսկ օրէն բազմիցս կրկնած է Արամ Հայրապետը ու իր իսկ նախաձեռնած մեր եկեղեցւոյ բարեկարգումներուն ընդմէջէն՝ գայն վերածած յարաճուն գործընթացի մը։ Ահա այ՛ս ուղղութեամբ է որ ան նախ եւ առաջ կը յղէ ծառայութեան գաղափարը*

դէպի եկեղեցին, պատգամելով՝ «Այսօր մեր ժողովուրդին կեանքը այնպիսի սուր կարիքներով, ահաւոր դժուարութիւններով, խոր մտահոգութիւններով ու լուրջ մարտահրաւէրներով է լեցուն, որոնց դիմաց մեր եկեղեցին չի կրնար անտարբեր մնալ, դիտողի կամ լսողի կրաւորական վիճակի մէջ ըլլալ: Հետու ամէն տեսակ մակերեսային, պատահական ու ցուցական ձեւերէն, մեր եկեղեցին կոչուած է ծառայական այնպիսի մօտեցումներ որդեգրել, այնպիսի ձեւեր մշակել, որոնք ըլլան ազդու ու համահունչ՝ տուեալ պայմաններու մեր ժողովուրդի կարիքներուն ու սպասումներուն»:

«Ծառայական մօտեցումներ»ու հայրական այս պահանջքը չի սահմանափակուիր սակայն եկեղեցիով, այլ համապարփակօրէն կը տարածուի անխտիր մեր ժողովուրդի բոլոր խաւերուն վրայ, Սփիւռքի համայնքային կառոյցներէն սկսեալ մինչեւ հայրենի պետական դեկավարութիւնը, «գանագան կարողութիւններով ու կարելիութիւններով օժտուած մեր ազգայիններ»էն մինչեւ վեհափառին չատ սրտամօտ հայ երիտասարդները, որոնց համար յատուկ կերպով կը կարեւորէ՝ «ազգին ծառայելու հրամայականը»:

Հաւատարիմ նոյն այս կոչումին, վեհափառը իւնք իր անձնական օրինակը դնելով նժարի վրայ, անցնող երկու տասնամեակներուն, կրեց քաղցր լուծը մեր հոգեւոր, ազգային, ընկերային, կրթական, մշակութային ու այսպէս անընդմէջ՝ Հայաստանի ու Արցախի պետական կարիքներուն եւ հասաւ ամէն տեղ: Հասաւ՝ ծառայաբար ուղղորդելու, առաջնորդելո՛ւ, լսելու եւ ամոքելո՛ւ, խրախուսելու եւ զօտեպնդելո՛ւ, հասաւ վերջապէս՝ պատասխանելու կանչի մը որ կու գար մեր ժողովուրդի կենսական անհրաժեշտութիւններէն:

Միայն այս տարին եթէ նկատի ունենանք, Կիլիկիոյ Մեծ Տան հովուապետը, նո՛յն այդ ծառայական ոգիով, յաջորդաբար հասաւ Արցախ եւ Սուրիա, իր ժողովուրդի գաւակներու հաւաքական գարկերակին դնելու իր հոգատար ձեռքը, ե՛ւ սրտապնդող ներկայութի՛ւն ըլլալու ե՛ւ իմաստուն իր խորհուրդները փոխանցելու:

Ապրիլեան քառօրեայ պատերազմէն նոր դուրս եկած Արցախի իրավիճակին ի տես, Վեհափառը զգօնութեան կոչով հանդէս գալով կ'ըսէր՝ «Այն ինչ որ կատարուեցաւ Արցախի մէջ, մեզ պէտք է ազգովի՝ պետութեան, եկեղեցիին, քաղաքական կուսակցութիւններուն, մտաւորականութեան, բոլորին մղէ իւիւնաւիւնութեան: Պէտք է գեղեցիկ, երկար յայտարարութիւններէն, կոչերէն անցնիւք ընելիքներուն: Եկէ՛ք համախմբուիւք եւ ձեռնամուխ ըլլանք Հայաստանի եւ Արցախի իւիւնապաշտպանութեան», *անմիջապէս աւելցնելով բազմակիօրէն հնչեցուցած գինք առաջնորդող սկզբունքը՝* «Հայաստանի կամ Արցախի հարցն ամբողջ հայութեան խնդիրն է: Սա սովորական կարգախօս չէ, ազգային իտէալին պատկանող զգացական արտայայտութիւն չէ, այլ ռազմավարական իմաստ է»:

Իսկ Սուրիոյ իր հօտին հետ մտերմիկ ու յաճախ սրտաչարժ իր հանդիպումներուն ընթացքին, Արամ Հայրապետը կը յուսադրէր գանոնք ըսելով՝«Որպէս Սուրիոյ հայութեան Հովուապետ, կը յիշեցնեմ Սուրիոյ հողին վրայ ապրող մեր ժողովուրդի սիրելի զաւակներուն, որ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը միշտ

մնաց ձեր կողքին ու կը վստահեցնեմ, որ պիտի շարունակէ միշտ մնալ ձեր կողքին՝ ամէն իմաստով»։ *Արդարեւ, Վեհափառի չեչտադրած «ամէն իմաստով» գործակցութիւնը գործնական քայլերու թարգմանուած էր սուրիական տագնապի առաջին իսկ ցնցումներէն, սկսելով Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանի կազմակերպած սուրհաւատացեալ օժանդակութեան ուղղուած կազմակերպական թէ հանգանակային նախաձեռնութիւններէն հասնելու մինչեւ Վեհափառ Հօր միջազգային թէ սուրիական թատերաբեմի մակարդակով հետեւողական միջամտութիւնները՝ ի խնդիր Բերիոյ թեմի կարիքներուն ու ապահովութեան։*

Դժուար է բացման խօսքի մը սահմաններուն մէջ խտացնել Արամ Ա. Կաթողիկոսի գահակալութեան քսան տարիներու անխոնջ, բեղուն ու բազմակողմանի գործունէութիւնը։ Ընելիքները չատ են ու քիչ ետք, այս բեմէն բարձրաձայնուող ելոյթները վստահաբար պիտի համալրեն հոս սկսուածը։ Փաստերը ինքնին խօսուն են, որոնց թուարկումն անգամ տեղ չի ձգեր ո՛չ ներբողի, ոչ ալ չեփորի։

Ամփոփելու համար կրկի՛ն անգամ ընդգծենք, որ այս քսանամեակը արդէն իսկ ցայտուն կերպով երեւելի կը դարձնէ այ՛ն կնիքը որ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Արամ Հայրապետը դրած է ժամանակակից մեր պատմութեան տոմարին վրայ։ Անդրանցելով մեր ազգային ոլորտը, ան նաեւ իր հետքն ու օրինակելի ղեկավարի աւանդը ձգած է Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդի եւ Միջին Արեւելքի Եկեղեցիներու Խորհուրդի նման միջազգային կառոյցներու բարձրագոյն օղակներուն մէջ։ Առ այդ ալ, Արամ Հայրապետի հետ իրենց չփումներուն ընդմէջէն, տարբեր ազգերու պետական, կրօնական թէ այլ բնագաւառի չատ մը դէմքեր՝ հայութիւնն ու անոր արժէքները առաջին անգամ ճանչցած են Վեհափառի անձին ընդմէջէն ու միշտ դրուատիքով ու ակնածանքով անդրադարձած անոր հոգեւոր առաջնորդի ժրաջան ու առաքինազարդ վարքագծին։

Ու ահա այս պահուս, տակաւ հսկայացող այս սրբազան վաստակին դէմ յանդիման, եկած ենք հպարտանքով ու ոգեւորութեամբ հաղորդուելու գայն մարմնաւորող մեր հայրապետին հետ։

Վեհափա՛ռ Տէր, աւարտելու համար, թոյլ տուէք խօսքիս սկզբնաւորութեան բարեմաղթանքները չարունակեմ, բոլորիս անունով հայցելով Աստուածմէ որ գալիք տարիներուն ալ՝ իր Աջը հովանի ընէ ձեր նուիրական երթին, ի պայծառութիւն Հայաստանեաց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցւոյ եւ ի բարօրութիւն յաւերժագնաց մեր ազգին։ Թող մեր հայրերու հաւատքն ու չունչը, մեր եկեղեցին հիմնադրած գոյգ առաքեալներէն սկսեալ մինչեւ Սուրբ Լուսաւորիչ ու նորօք սրբացեալ Եղեռնի նահատակները՝ անբաժան գօրավիգը ըլլան ձեր։ Վերջապէս, գա՛յ օրը երբ Սիսի կաթողիկոսարանէն բարձրացած ձեր պատգամն ու աղօթքները թեւածելով արձագանգեն Հայոց Աչխարհի բոլո՛ր սրբավայրերէն, Մշոյ Սուրբ Կարապետէն մինչեւ Վարագայ Սուրբ Նշան, Մարաթուկի Սուրբ Աստուածածնի անուան ուխտավայրէն մինչեւ Կարսի Սուրբ Առաքելոց եկեղեցի ու Անի։

Տէրն ընդ Ձե՛զ, մեր սիրելի Հայրապետ։

Խօսք Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Հայրապետի ընտրութեան եւ օծման 20-ամեայ հանդիսութեան առիթով արտասանուած՝ 9 Հոկտեմբեր 2016-ին, Ա.Մ. Նահանգներու Արեւելեան Թեմի Առաջնորդական Փոխառոյդ՝ Գերշ. Տ. Անուշաւան Եպս. Դանիէլեանի կողմէ՝ Նիւ Եորքի մէջ։

Ջերդ Ս. Օծումիւն Տ. Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ,
Բարձրաչնորհ Տ. Օշական Ս. Արքեպիսկոպոս՝
Առաջնորդ Ամերիկայի Արեւելեան Թեմին,
Բարձրաչնորհ Տ. Բաբգէն Ս. Արքեպիսկոպոս՝
Առաջնորդ Գանատայի Հայոց Թեմին,
Գերապատիւ, Հոգեչնորհ եւ Արժանապատիւ Հոգեւոր եղբայրներ,
եւ Սիրելի հանդիսականներ.

Հաւաքուած ենք այսօր որդիական երախտագիտութեամբ տօնախմբելու Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Հայրապետին կաթողիկոսական ընտրութեան եւ օծման 20-ամեակը, որ իր մէջ կը բովանդակէ քաջարի եւ իմաստուն հովուապետի մը բոլորանուէր ծառայութիւնը՝ փոթորկոտ աշխարհի եւ Հայ իրականութեան ալեկոծ ծովուն մէջէն առաջնորդելով Տիրախնամ Հօտին նաւը դէպի խաղաղ նաւահանգիստ։ Արդարեւ, մեր Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի կողմէ Ս. Թադէոս եւ Ս. Բարթողիմէոս Առաքեալներու միջոցաւ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչներու, Ս. Ներսէս Շնորհալիներու, Սահակ Խապայեան վչտակիր հայրապետներու փոխանցուած աւետարանելու եւ ծառայելու իշխանութեան ծաղկեալ գաւազանը Յուլիս 1, 1995 թուականին կը յանձնուէր Միջին Արեւելքի մէջ միջազգային քաղաքականութեանց առջին զոհ հանդիսացող Մայրիներու երկիր, Լիբանանահայոց Թեմի երիտասարդ եւ կորովի Առաջնորդ՝ Արամ Արքեպիսկոպոսին։

Եւ այսօր, քսան տարիներ ետք եկած ենք հաւաքական կերպով վկայելու ծառայութիւնը մարմնաւորող Աստուածոյ հաւատարիմ ծառայի մը, եւ մեր երախտագիտութիւնը յայտնելու բանիւ ու գործով ապրուած կեանքի մը, որ տրուփած է ո՛չ միայն իր անձին, իր Միաբանութեան, իր Ազգին ու Եկեղեցիին, այլ անդրանցնելով պատականելիութեան նեղ սահմանները, գործած է ի խնդիր Քրիստոնէութեան եւ միջ-կրօնական յարաբերութեանց բարւոք զարգացման։ Կեանք մը որուն մասին կարելի է անդրադառնալ հատորներով, սակայն ինծի տրամադրուած սուղ ժամանակի սահմաններուն մէջ պիտի փորձեմ ըստ կարելւոյն համապարփակ ձեւով ներկայացնել էական արժանիքներն ու իրագործումները 20-րդ դարը 21-րդ դարուն կամրջող բազմատաղանդ այս հոգեւորականին՝ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին, որ իրեն չնորհուած աստուածատուր տաղանդներուն ընդմէջէն փառքով ու պատիւով պայծառացուց Հայց. Եկեղեցին, ընդհանրապէս, եւ Շնորհալիներու Գահը, ի մասնաւորի, զայն անգամ մը եւս լուսարձակի տակ բերելով որպէս բարախուն սիրտը Հայ իրականութեան, որ

թէկուզ համեստ, սակայն իր անուրանալի ներդրումը ունեցած է եւ կը շարունակէ ունենալ միջազգային կեանքին մէջ։

Ինչպէս Հայկական առածը կ՚ըսէ, «պտուղը իր ծառէն հեռու չ՚իյնար», այսպէս Արամ Ա. Կաթողիկոս մարմնաւորեց իր նախորդ երեք գահակալներուն որոնց հետ ապրեցաւ՝ Երանաչնորհ Տ.Տ. Զարեհ Հայրապետի լայնախոհութեան, Տ.Տ. Խորէն Կաթողիկոսի չինարարութեան, եւ Տ.Տ. Գարեգին Բ. Կաթողիկոսի միջեկեղեցական գործունէութեան արժանիքները, եւ իր համոզումներուն, տեսիլքներուն ու փորձառութիւններուն քուրայէն անցընելով առաւել եւս զարգացուց գանոնք։ Ան իր ինքնուրոյն կնիքը դրաւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան կեանքին՝ անոր ներքին ու արտաքին յարաբերութեանց վրայ։

Քաջ հաւատալով այն խօսքի ճշմարտութեան, թէ «մարդ է որ գործէ գերկիր», Արամ Վեհափառի օրով Միաբանութեան թիւը աննախընթաց կերպով աճեցաւ եւ հասաւ վաթսունի, որոնց աւելի քան մէկ հինգերորդը այժմ կը ծառայէ Ամերիկեան ցամաքամասին վրայ։ Մարդոյժի կողքին ան Անթիլիասի Կաթողիկոսարանը, Պիքֆայայի Ս. Աստուածածին վանքը, Ճիպէյլի «Թռչնոց Բոյնը» առաւել եւս պայծառակերպեց։ Կաթողիկոսարանին մէջ կրօնական ու դաստիարակչական նորանոր աշխատանքային բաժանումներու եւ գրական մրցանակներու հաստատումով, Հայց. Եկեղեցւոյ համալսարանական ուսանողներ եւ մասնագիտութեան տէր երիտասարդ-երիտասարդուհիներ միջազգային ժողովներու մասնակցելու քաջալերանքով, հայագիտական թէ միջազգային արժէքներու գիտաժողովներով, ճոխացուած գիրքի ցուցահանդէսներու իրագործումով, իւրաքանչիւր տարին նոր նշանաբանով գործելու նախանձախնդրութեամբ, իսկ վերջին տարիներուն արհեստագիտական (technology) արդիական մեթոտներու միջոցաւ բազմապիսի յայտագիրներու պատկերասփռումներով «մի փոքրիկ հող առուի ափին» Անթիլիասը, որ Վեհափառի աչակերտութեան օրերուն ծանօթ էր որպէս Նարնջաստան, իր նախորդներուն հետքերով ընթանալով ու գործելով դարձուց Հաւատքի ու մշակոյթի ծաղկեալ բուրաստան։

Ներքին յարաբերութեանց գծով, հովուապետական յաճախակի այցելութիւններով Նորին Սրբութիւնը աւելի ամրացուց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Թեմերու հետ կապը։ Մի՛չտ բաց հրաւէր կարդաց եւ գործեց իր ժողովուրդի բոլոր հատուածներուն հետ անխտիր։ Գործակցաբար Ս. Էջմիածնի գահակալ՝ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին, Քրիստոնէութիւնը Հայաստանի մէջ պետական կրօն հռչակման 1700-ամեակի փառաչուք հանդիսութիւնները տնօրինեց, կեանքի կոչեց դարերու երազ՝ Հայց. Առաքելական Եկեղեցւոյ Եպիսկոպոսաց ժողովը, արժան եւ իրաւ յարգանքը մատուցանելով եւ սրբադասելով Ցեղասպանութեան նահատակները։ Քոյր յարանուանութեանց հետ ջերմ ու թափանցիկ յարաբերութեամբ ազգային ու կրօնական մեր ինքնութեան արմատները ջրդեղեց։ Իր պաշտօնին ամբողջական գիտակցութեամբ միշտ կապի մէջ եղաւ անկախ Հայաստանի իշխանութեան հետ՝ անձնական հանդիպումներով կամ ներկայ դարու ստեղծած հաղորդակցութեան միջոցներով։ Ան միաժամանակ անվերապահ կերպով զօրավիգ կանգնեցաւ անկախ Արցախի հզօրացման ու բարգաւաճման։

Արտաքին յարաբերութեանց գծով միջ-եկեղեցական գործունէութեան ծիրին մէջ բարձրագոյն մակարդակի վրայ արդիւնաւորուեցան անոր ճիգերը Միջին Արեւելքի։

Եկեղեցիներու Խորհուրդի եւ Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդի խողովակով, նաեւ Ուղղափառ եկեղեցիներու եւ Հռոմէական Կաթոլիկ եկեղեցւոյ գործակցութեամբ։ Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդի պատմութեան մէջ որպէս աննախընթաց երեւոյթ, Արամ Ա. 360-է աւելի եկեղեցիներէ բաղկացած Խորհուրդին Ատենապետ ընտրուեցաւ երկրորդ անգամ ըլլալով, եւ երկփեղկման ընթացող միջազգային կառոյցին ապահովեց տոկուն նկարագիր՝ լուրջ տագնապի մը առաջքը առնելով։ Միջին Արեւելքի Եկեղեցիներու Խորհուրդին երկու չրջանի նախագահ ըլլալով, ան յոյս եւ կորով ներչնչեց մահուան ճորին մէջ քալող քոյր եկեղեցիներուն։ Գործնական քայլեր առնելով, Արեւելեան Ուղղափառ քոյր եկեղեցիներու միջեւ համերաչխութիւն ստեղծեց։ Եղաւ ախոյեանը Միջին Արեւելքի մէջ Քրիստոնեայ փոքրամասնութեանց, դարձաւ խօսնակը Քրիստոնեայ պետերուն՝ Ուաշինկթընի Սպիտակ Տան մէջ։ Քրիստոնէական հաւատքի սահմանները անցնելով, ան կամուրջ հանդիսացաւ ոչ Քրիստոնեայ աչխարհին հետ երկխօսութեան, հիւրընկալելով տարբեր կրօններու պետերը Հայ Եկեղեցւոյ կամարին ներքեւ։ Դէպի Կաթողիկոսարան տեղական թէ միջազգային դիւանագէտներու եռուզեռը, ինքնին լաւագոյն վկայութիւնն է Նորին Սրբութեան վայելած իմաստութեան ու փորձառութեան լայն համբաւին։

Ինչպէս երկրագունդը Նախախնամութեան տնօրինութեամբ անտեսանելի գոյգ բեւեռներով կը թաւալի անհուն տիեզերքին մէջ, նմանապէս երբ Նորին Սուրբ Օծութեան ողջ էութեան ու գործունէութեան գոյգ բեւեռները ուզենք գտնել, ըստ իս՝ յարատեւութիւնն ու սկզբունքայնութիւնն են, որոնք անտեսանելի, սակայն մչտական ներկայութիւն են անոր մտածումներուն, խօսքերուն ու գործերուն մէջ, եւ անոնցմով գօսպանակուած ու կեանքի կոչուած են ծրագիրները տեսլականի տէր այս քաջարի Հովուապետին որ Կաթողիկոսական Օծման օրը ամենայն հանդիսաւորութեամբ իր նչանաբանը յայտարարեց՝ «ամբողջական ծառայութիւն ի սպաս Հայ Եկեղեցւոյ եւ ի փառս Աստուծոյ»։ Այո՛, մեր Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի կողմէ պատգամուած ծառայութեան սրբութեամբ հաղորդուած անոր ողջ էութիւնը յարատեւութեամբ հետապնդեց իր սկզբունքները, եւ սկզբունքայնօրէն յարատեւեց իր մտածելակերպին ու գործելակերպին մէջ, ի փառս Աստուծոյ եւ ի պանծացումն Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ։

Յարատեւութիւն։ Բոլոր անոնք որոնք մօտէն ծանօթ եղած են Նորին Սրբութեան ո՛չ միայն կաթողիկոսութեան չրջանին, այլ սարկաւագական, վարդապետական ու եպիսկոպոսական օրերուն, արդար կերպով կը վկայեն որ յարատեւութեան ցոլքը պայծառացուցած է անոր առօրեայ կեանքին բոլոր երեսները։ Մինչ իր դասընկերները, իսկ յետագայի հոգեւոր եղբայրները տարբեր հետաքրքրութիւններով կը լեցնէին իրենց կեանքը, ան սարկաւագութեան օրերէն սկսեալ ապագայի նպատակասլաց ու յստակ տեսլականով կը խորացնէր ընդհանուր եկեղեցիներու պատմութեան եւ աստուածաբանութեան իր պաչարը, եւ ամենայն կանոնաւորու-

թեամբ կ'ունկնդրէր BBC-ի յայտագիրները, ընդարձակելով իր մտահորիզոնն ու մչակելով իր անգլերէնը՝ լեզուին բնօրրան մակարդակով։ Ճիշդ է որ իր բարձրագոյն ուսման ճամբան չանցաւ Օքսֆորտէն, այլ Ֆորտհըմ համալսարանէն, սակայն նոյնինքն օքսֆորտեան չունչով վկայուածներ կը հիանային անոր լեզուի սահունութեան, հարուստ բառապաշարին եւ հռետորական ոճին։ Այսօրուան պէս կը յիշեմ, երբ 1978-ի ամրան, Հարաւային Հնդկաստանի Պանկալոր քաղաքին մէջ Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդի մէկ կարեւոր ժողովին, որպէս Faith and Order բաժանմունքի անդամ, ան կը ներկայացնէր Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը, իսկ ես կը մասնակցէի Երիտասարդական բաժանմունքին կողմէ, դաղարներու կամ ճաշի ժամերուն հպարտութեամբ կը լսէի, թէ ինչպէս ժողովականներ հիացումով կը խօսէին Հայ երիտասարդ վարդապետին մասին, անոր արտայայտած մտածումներուն, լեզուի հարստութեան ու ճկունութեան՝ երբեմն անգլերէն դասական բառեր ծանօթացնելով Անգլիացիներու։

Յարատեւութեան ոգին ան չարունակեց երբ Լիբանանի Հայոց Թեմի Առաջնորդ՝ լուսահոգի Տ. Տաճատ Արքեպիսկոպոսի վախճանումէն ետք նոյն Թեմին առաջնորդ ընտրուեցաւ։ Հակառակ Լիբանանէն ներս տիրող քաղաքական ահաւոր թոհուբոհին, իր վարչական գործերուն կողքին ան աշխատեցաւ եւ լրումին հասցուց ընդհատուած իր ուսումնական կեանքը եւ դոկտորական աւարտաճառը։ Անկասկած որ իր վարած պաշտօններուն եւ հանրածանօթ ելոյթներուն առ ի գնահատում կրնար պատուոյ դոկտորայի տիտղոսով վարձատրուիլ, սակայն իր մտասեւեռումը ըլլալով ո՛չ թէ վկայականը, այլ Հայ Եկեղեցին ծանօթացնել աշխարհին, Կաթողիկոսարանի Վեհարանին հանդիպակաց իր սենեակին մէջ, որպէս Առաջնորդ, մինչեւ ուշ գիշերներ հեռուէն լսուող թնդանօթներու խուլ արձագանգներու եւ մոմի լոյսին ներքեւ ան անգլերէնի թարգմանեց Հայ Եկեղեցւոյ տասներկրորդ դարու լուսապսակակիր եւ էքիւմէնիստ Ներսէս Շնորհալի հայրապետի այնքան բիւրեղեայ եւ լայնախոհ աստուածաբանական նամակները՝ ուղղուած Մանուէլ Կոմնենոս կայսեր։

Յարատեւութեան նոյն ոգիով տոգորուած, հայրապետութեան երկու տասնամեակներուն ընթացքին առանց վարանման կամ տեղատուութեան, յաղթահարելով քաղաքական, նիւթական եւ այլ բազմաթիւ տագնապներու ու ճնշումներու, ան կեանք տուաւ աստուածահաճոյ եւ ազգաշէն բոլոր աշխատանքներուն որոնց մանրանկարը ներկայացուցինք վերեւ։ Արդարեւ, կը բաւէ Կաթողիկոսարանի ամառնային հովոցին՝ Պիքֆայայի Ս. Աստուածածին վանքին մուտքէն մինչեւ Հայ ժողովուրդի յարութիւնը խորհրդանշող սլացիկ արձանը քալել, ուր Հայ կամ օտար ոեւէ այցելու պիտի վկայէ ընութեան ժայռերուն դէմ մաքառող եւ յարատեւութեան ոգիով օծուն Նորին Սրբութեան ապառաժեայ կամքին մասին։ Իսկ Ձիպէյլի Թռչնոց Բոյնին մէջ Տանիմարքացի Մայր Մարիա Ճէյգպսընի ընակարանը փոխարինող միջազգային չափանիշերով արդիական Որբերու Թանգարանը կը հանդիսանայ յանուն Հայ ժողովուրդի օտար միսիոնարներուն երախտագիտութիւն յայտնող՝ վեհափառ Հայրապետին մտայղացումին բացառիկ կոթողը։

Յարատեւութիւնը ըլլալով Նորին Սրբութեան էութեան եւ ինքնութեան

ամենայատկանշական բաղադրիչ տարրերէն մին, լաւագոյնս կը բացորոշուի մտաւորական կեանքին մէջ՝ անխափան ընթերցանութեամբ եւ իր հարուստ պաշարը գրի յանձնելու ամենայն կանոնաւորութեամբ։ Երբ գլխիկ ծրագիրներու իրականացման կողքին կը կարդաք անոր մտքի ծնունդ հայերէն, անգլերէն ու ֆրանսերէն լեզուներով լոյս տեսած այժմէական անուանադրութիւններով եւ բովանդակութեամբ չուրջ 30 *հատորները, չհաշուած անթիւ յօդուածները, կ՚անդրադառնաք թէ Արամ Վեհափառ ուղղափառ հետեւող է մչտատեւ ինքնանորոգման հաւատամքին։ Ահիթով մը, երբ Բարձրաչնորհ Տ. Օշական Արքեպիսկոպոսին հետ Լիբանանի Նիւ Եորքի հիւպատոսին պաշտօնական այցելութիւն տուած էինք, պարոն հիւպատոսը ջերմ ու անկեղծ ողջագուրումէ եւ որպիսութիւն հարցնելէ ետք, ի գարմացումն երկուքիս Վեհափառ Հօր մասին հարցուց, ապա ձեռքը առաւ սեղանին ձախ կողմը գետեղուած գիրք մը, եւ ըսաւ. «Նոր ստացայ Նորին Սրբութեան* “For a Church Beyond its Walls” *հատորը», եւ իր հիացումն ու խանդավառութիւնը չկարենալով պահել, աւելցուց՝ «Նոր տարուան լաւագոյն նուէրս է, հաւատացէք, ամէն օր կը կարդամ եւ ծառայութիւնը տարբեր պրիսմակով կը դիտեմ»։*

Արդարեւ, ուսանող, վարդապետ, եպիսկոպոս կամ Կաթողիկոս Արամ Ա.-ը որքան որ ուսուցիչ, դասախօս, բեմբասաց, տեղական ու միջազգային խորհուրդներու եւ մարմիններու խորհրդատու եւ ղեկավար դարձաւ, միշտ մնաց աշակերտ Գիտութեան՝ բառին ամբողջական ու վաւերական հասկացողութեամբ։ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Դպրեվանքէն, համալսարաններէ եւ կեանքի դպրոցէն ամբարած մտապաշարը յարատեւ հարստացնելով, Արեւելքի ու Արեւմուտքի իմաստութիւնն ու փորձառական կեանքը միախառնելով, ան քայլ պահեց կրօնական, քաղաքական, ընկերային հարցերու հետ, եւ ըստ այնմ տեղական թէ միջազգային մակարդակներու վրայ իր լուման թողուց մարդկային ընկերութեան մեծ ընտանիքի գանձանակին մէջ։

Այո՛, յարատեւ ինքնանորոգման ճամբով է որ Նորին Սրբութիւնը՝ մօտէն ծանօթ ըլլալով ժամանակակից աչխարհը տագնապեցնող հարցերուն, չվարանեցաւ անդրադառնալ միջազգային բեմերու վրայ՝ արդի աչխարհը կերպարանափոխող կարգերու դրական բայց նաեւ բացասական դերակատարութեանց, մարդկային իրաւանց, աչխարհայնացումի (secularism), *բնապահպանութեան, կրօնամոլութեան, ի մի բան, արդի ընկերութիւնը յուզող այժմէական այլազան հարցերու մասին։ Լսենք հեղինակը արհեստագիտութեան* (technology) *մասին.* "The Church should reject uncritical and uncontrolled use of technology, and help societies to make the right technical choice for a just, participatory and sustainable society and a healthy environment" (*In search of Ecumenical Vision*, p.64) *Համաչխարհայնացումի* (globalization) *մասին՝* "It has become commonplace to describe the world of today as a 'global village'. The boundaries separating nations, cultures, religion have practically disappeared. We have global culture, global communication, and global economy"... *եւ գգուչացնելով ան կ՚աւելցնէ՝* "Globalization of economy must aim at sustainable development and social justice. It must promote the rights of all people

for participation and equal opportunities" (p. 66). *Կրօններու դերի մասին՝ «Ներկայ Ընկերութիւնը կարիքը ունի կրօնի խօսքին, կեցուածքին ու հեղինակութեան։ Շահագործելէ ու չհագործուելէ հեռու պէտք է մնայ կրօնը, որպէսզի իր հեղինակութիւնը բարձր պահէ, դառնալով կամուրջ երկխօսութեան ու կռուան միութեան»* (*Կեանքը Արժէքներով համաստաւորել*, էջ 456)։ *Գիտակից եւ հպարտ իր ինքնութեան, ան մնաց հաւատարիմ իր արմատներուն, բայց երբեք չտարուեցաւ նեղմտութեան, լճացման փորձութիւններէն, միաժամանակ քաջածանօթ եկեղեցիներու համահաւասար իրաւունքներուն, միշտ ջանաց կամրջել եկեղեցիներու տարբեր ընտանիքները լսելի դարձնելով ամէնքին ձայնը՝* "I am firmly rooted in my Orthodox tradition. But, I am also open to other traditions. I believe in a dialogue of traditions. Therefore, I am not here to advocate Orthodoxy. I am here to make its concerns fully and correctly heard, and to open Orthodoxy to other theological perspectives" (*In Search*, p. 76)։ *Կարելի է չարքը երկարել մէջբերելով այժմէական բնոյթ ունեցող եւ հրատապ նիւթերու մասին Նորին Սրբութեան գաղափարի չիթերը, սակայն կը բաւականանք ասոնցմով, թողլով որ ընթերցասէր հայրդիք «ջուրը աղբիւրէն խմեն», եւ իրենց ծարաւը յագեցնեն՝ կարդալով Նորին Սրբութեան երկերը։*

Երկրորդ՝ Սկզբունքայնութիւն։ Արամ Կաթողիկոս իր անձնական թէ պաշտօնական յարաբերութիւններէն մէջ ամէն բանէ վեր դասած է այս գերագոյն արժէքը, որ խորքին մէջ հիմքը կը կազմէ նաեւ տիեզերքի ներդաշնակութեան։ Երբ Արիստոտէլին հարցուցած են թէ ի՞նչը աւելի կը սիրէ, Պղատո՞նը թէ ճշմարտութիւնը, ան պատասխանած է, «Պղատոնը կը սիրեմ, բայց ճշմարտութի՛ւնը՝ աւելի»։

Արդարեւ, ան յարգած է բոլոր այն անձինք որոնք սկզբունքի տէր եղած են առանց յետին նպատակներու։ Իսկ խորչած եւ հեռու մնացած է անոնցմէ որոնց գործակցութիւնը հիմնուած եղած է չհագիտական նպատակներու վրայ։ Ճիշդ է, հոգեկան, մտային տագնապաներու սուղ դին վճարած է ան, սակայն սկզբունքներէ առաջնորդուող Հովուապետը տեղի չէ տուած որեւէ ճնշումի, եւ ինչպէս նահատակ գրագէտը ըսած է «նպատակս տկարութիւն չի ճանչնար», ան հետապնդած է իր ծրագիրներու ն ամբողջական գործադրումը։ Սկզբունքայնութիւն՝ ո՛չ միայն իր ծրագիրներու գծով, այլ առանց վարանման, համբերութիւնն ու հեռատեսութիւնը միախառնելով իր հանգամանքի իմաստութեան եւ խիզախութեան, ի պահանջել հարկին ան կոչ ուղղած է նոյնիսկ պատկան մարմիններու, երբ զանոնք տեսած է սկզբունքներէ չեղած եւ ո՛չ ազգօգուտ ընթացքի մէջ։ Այս մասին հանգամանօրէն կը կարդանք անոր «Խոհեր, Տագնապներ եւ Կեցուածքներ» գրքին մէջ։

Հաւանաբար Նորին Սրբութիւնը պիտի չ'ուզէր որ հրապարակուէր խիստ անձնական բնոյթ ունեցող իրադարձութիւն մը, սակայն թող ներուի եթէ գայն բաժնեկցիմ ներկայ հանդիսականներուն հետ, որովհետեւ կը ներկայացնէ ո՛չ միայն Վեհափառ Հայրապետին իմաստութիւնն ու հեռատեսութիւնը, այլ նաեւ կը ցոլացնէ անոր սկզբունքայնութեան հարազատ ճառագայթումը ի նպաստ Հայ Եկեղեցւոյ։ Երանաչնորհ Տ. Տ. Գարեգին Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի վախճա-

նումէն ետք երբ բարձրագոյն մակարդակի գաղտնապահութեամբ իրեն կ՚առաջարկուի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս ըլլալ, ան գնահատելով հանդերձ նման մտածում մը, արդար եւ իրաւ կը տեսնէ ներկայ Գահակալին ընտրութիւնը, որուն հայրապետական օծումը կը կատարէ սրտի մեծ գոհունակութեամբ, հիմնուած սիրոյ, փոխադարձ յարգանքի եւ համերաշխութեան սկզբունքներուն վրայ։

Արամ Ա. Կաթողիկոսի կեանքին մէջ արտացոլացող յարատեւութեան եւ սկզբունքայնութեան գոյգ բեւեռներու խոր չաղկապուածութեան ամէնէն ցայտուն արտայայտութիւնը սակայն կը տեսնենք Արդարութեան հետապնդման մէջ։ Դարձեալ, ի հետեւումն իր նախորդներուն, վարդապետութեան օրերէն ան անխոնջ եւ անվհատ դրօշակակիրը եղած է արդարութեան հետապնդման, նոր հորիզոններ բանալով եւ նոր ընթացք ու թափ տալով անոր։ Արդարեւ պատահականութիւն չէր եւ ո՛չ ալ ճարտասանութեան ոլորտի մէջ արտայայտուած խօսք, Կաթողիկոսական իր օծման պատգամին բնաբանը, քաղուած Սաղմոսարանէն՝ «Տէ՛ր, ուսո ինձ գարդարութիւնս քո - Տէ՛ր, սորվեցուր ինծի քու արդարութիւնդ» (Սղ 118[119].64)։ Այո՛, Արդարութեան աչակերտ, Արդարութեան սիրահար, եւ Արդարութեան ախոյեան, արդարութիւնը եղաւ Նորին Սրբութեան աստուածամատոյց խնդրանքին եւ գործունէութեան ողնայարն ու ողնածուծը։ Արդարութիւնը՝ իր համամարդկային տարողութեամբ Քամպոտիայէն մինչեւ Տարֆուր, արդարութիւնը՝ մանաւանդ քսաներորդ դարուն առաջին ցեղասպանութեան գոհ Հայ ժողովուրդի իրաւունքներուն համար։ Արդարեւ, Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդի 1975-ին Նայրոպիէն մինչեւ 2014 Հարաւային Գորէայի մէջ գումարուած վեհաժողովներուն, երկրագունդի հինգ ցամաքամասերուն վրայ գըտնուող տարբեր համալսարաններու, եկեղեցական թէ քաղաքական կեդրոններու մէջ Արամ Ա. Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ իր յարատեւ ու անյողդողդ աշխատանքներով ու հաստատումներով անլռելի զանգակատունը հանդիսացաւ Հայոց Ցեղասպանութեան եւ Հայ ժողովուրդի անուրանալի իրաւունքներուն։ Այդ արտայայտութեանց ամէնէն չռնդալիցը տեղի ունեցաւ Ուաշինկթըն Տի. Սի.-ի մէջ՝ ի ներկայութեան Միացեալ Նահանգներու փոխ նախագահին եւ Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան Ա.Մ.Ն.-ի ներկայացուցիչին, որուն վկայ եղանք ներկաներէս չատեր անցեալ տարի։ Ո՛չ միայն իր ժողովուրդին կամ մինչազգային չրջանակներէն ներս ան գոհացաւ պատգամներ տալով, հարցազրոյցներ ունենալով կամ հաստատումներ կատարելով, այլ չեղելով ընթացիկ ռազմավարութենէն, ինչպէս Աննիբալ իր զօրքերը Ալպեան լեռներու վրայէն առաջնորդեց Հռոմի դռները, նմանապէս Արամ Կաթողիկոս մղուելով յարատեւութեան ու սկզբունքայնութեան, հանդարտամտութեան ու խիզախութեան ոգիէն, բայց մանաւանդ առաջնորդուելով մինչազգային իրաւաբանական հիմքերէ որպէս պահանջատէր, աննախընթաց կերպով չվարանեցաւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան պատմական Աթոռին՝ Սսոյ մայր հողին վրայ ընթերցուած նուիրական պահանջագրով Հայոց ցեղասպանութեան դահիճներու ժառանգորդներէն Հայ ժողովուրդի արդար անկորնչելի իրաւունքները պահանջել։

Տար Աստուած որ Նորին Սրբութիւնը իր կենդանութեան քաղէր առաջին

պտուղները իր հաւատամքին, այլապէս փոխ առնելով եօթանասուն տարիներ առաջ երազային քաղաք՝ Հալէպի մէջ Հոգելոյս Տ.Տ. Զարեհ Սքանչելի Հայրապետին մարգարէատեսիլ խօսքը, թէ «Զարեհ Եպիսկոպոսներ կրնան մեռնիլ, բայց ինծի պիտի յաջորդեն նո՛ր Զարեհ Եպիսկոպոսներ։ Ինծի պիտի յաջորդէ ուրիշ սերունդ մը։ Անո՛նք ալ իրենց արիւնը պիտի թափեն, եւ սակայն կա՛նք ու պիտի մնա՛նք որպէս արի ժողովուրդ։ Որպէս Հա՛յ եւ տղամա՛րդ»։ Այսօր, հաւաքուած այս սրահին մէջ, միասիրտ ու միաձայն մե՛նք եւս կը կրկնենք գայն յանձինս Արամ Վեհափառին, եւ կ՛ըսենք. «Արամ Կաթողիկոսներ կրնան մեռնիլ, բայց իրեն պիտի յաջորդեն նո՛ր Արամ Կաթողիկոսներ։ Իրեն պիտի յաջորդէ ուրիշ սերունդ մը։ Անո՛նք ալ իրենց արիւնը պիտի թափեն, եւ սակայն կա՛նք ու պիտի մնա՛նք որպէս արի ժողովուրդ։ Որպէս Հա՛յ եւ տղամա՛րդ»։ Այո՛, ի խորոց սրտի կը կրկնենք Ազգին սիրով ճենճերող լուսահոգի հայրապետին մարգարէաշունչ այս խօսքը, որովհետեւ կը հաւատանք թէ հայ ժողովուրդի կամքը աւելի տոկուն է քան կրանիթեայ ապառաժը, համբերութիւնը աւելի խոր է քան ովկիանոսները, իսկ սլացքը, աւելի բարձր քան սէգ լեռներու գագաթները, ինչպէս արդարութիւնը աւելի յաւերժ է իր արծուային թռիչքով քան ուրացումն ու պատմութեան նենգափոխումը՝ սողունային գետնաքարշ ընթացքով։

Ի լրումն բանիս, այսօր եկած ենք վկայակոչելու եւ տօնախմբելու ճչմարտութեան մը գերագոյն բարիքները, այն որ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Ս. Աթոռը եղած է իր ժողովուրդին հետ եւ իր ժողովուրդին համար։ Բազմաթիւ դարերու սուրի ու հուրի քուրային մէջ դարբնուած այս Աթոռին առաքելութիւնը առաւել եւս բիւրեղացած է ամբողջական ու վաւերական հասկացողութեամբ ծառայութիւնը դարձնելով իր յստակ եւ անչեղ ընթացքը ժողովուրդին ընդմէջէն առ Աստուած։ Առանց պատմութեան էջերը պրպտելու, անցնող մէկ դարուն այս Աթոռին գահակալները հոգեւորականի իրենց կոչումին միախառնելով ճչմարիտ ղեկավարի արժանիքները, փոթորկալից ու ամեհի ալեկոծումներուն մէջէն նաւարկելով կարողացան աստուածապարգեւ մերօրեայ նուիրական Նոյեան Տապան՝ այս Ս. Աթոռը խաղաղ ու բարգաւաճ նաւահանգիստ առաջնորդել, եւ իրենց լուման թողուլ Հայկազնեան ազգին եւ Քրիստոսահիմն գանճանակին մէջ։ Արդարեւ, ակամայս հայրենի հողը ետին թողլով, սակայն նոր իմն Մովսիսական ծաղկեալ գաւազանն ի ձեռին՝ Սահակ վչտակիր Հայրապետ քալեց իր տառապեալ ժողովուրդին հետ, եւ յոյսի նոր հորիզոններ բացաւ ցեղասպանութենէն ճողոպրած եւ սփիւռքացած մեր ժողովուրդի համբուրելի բեկորներուն առջեւ։ Իսահակի նման ազգին զոհաբերման սեղանին վրայ բարձրացող Զարեհ Սքանչելի Հայրապետ սիրոյ եւ համերաշխութեան կտակը թողուց, պատգամելով որ մեր ազգին գօրութիւնն ու յաղթանակը միութեան մէջ կը կայանայ։ Եւ վերջապէս 1995 թուականին անորոշութեան մուգ ամպերով ծածկուած Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Ս. Աթոռը, երբ ոմանք աչնան տերեւաթափուող ծառի, կամ ձմեռնաչունչ քամիէն տապալող կաղնիի կը նմանցնէին, առաւելագոյնս պատրիարքական Աթոռի դիրքը վերապահելով անոր, Արամ արիասիրտ Հայրապետը Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցին առաւել եւս պայծա-

ռացուց, եւ Շնորհալիներու Ս. Ամոռը «ի հանդերձս ոսկեհուրս զարդարեց ու պսակեց»։

Թոյլ տուէք որ խօսքս աւարտեմ Վանքէն ներս Միաբանական հաւաքոյթի մը առիթով լուսահոգի Տ. Ներսէս Արքեպիսկոպոս Բախիկեանի մէկ անկեղծ մաղթանքով, համեստ բարեփոխում մը կատարելով անոր վրայ։ Սրբազան Հայրը այսպէս արտայայտուեցաւ. «Յոյն դիտնական Արգիմեթէս ըսած է, եթէ տաք ինծի չենակէտ մը կրնամ երկրագունդի ընթացքը փոխել», ապա խօսքը չարունակելով, ըսաւ. «Վեհափառ Տէ՛ր, վստահ եղէք որ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Միաբանութիւնը ձեր չենակէտն է, երբեք մի՛ տկարանաք, եւ մի՛ չեղիք ձեր նպատակներու իրագործումէն»։ Արդարեւ, Եղեռնէն վերապրած որբուկի մը, բայց իմաստութեամբ ներհուն Արքեպիսկոպոսի մը խորհրդով այս մաղթանքը այժմէականացնելով, Զերդ Սրբութեան հայրապետական օծման քսանամեակին առիթիւ որդիական յարգանքով կ՛ըսեմ. «Վեհափա՛ռ Տէր. Ս. Լուսաւորիչներու, Նարեկացիներու եւ Շնորհալիներու բարեգութ Աստուածը մարմնի, մտքի եւ հոգիի առողջութեամբ ու պայծառատեսութեամբ օժտուած արեւշատ երկար կեանք պարգեւէ ձեզի։ Անճնդիր Հովիւի աստուածահաճոյ ձեր բոլոր երազները իրագործելու մէջ երբեք մի՛ վհատիք եւ մի՛ ընկրկիք այնքան ատեն որ ունիք որպէս չենակէտ Միաբանութիւնը Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան, անոր հաւատարիմ եկեղեցական թէ աշխարհական բոլոր նուիրեալներն ու հաւատացեալները, ինչպէս նաեւ ձեր անձին ու գործին հանդէպ հանուր ազգին համակրանքը։ Բոլորիս աչքերը ուղղելով մարգարէաշունչ բանաստեղծին երկինքէն կախուած անտեսանելի Լուսաւորչի կանթեղին ու Թորգոմեան ցեղին յաւերժութեան խորհրդանիշ Արարատ լերան ուղղութեամբ՝ դէպի հայ ազգի բարգաւաճումը, հայ ժողովուրդի անժամանցելի իրաւունքները եւ Աստուծոյ յաւիտենական Թագաւորութիւնը»։

ԱՆՔԱԿՏԵԼԻ ՔՍԱՆ ՏԱՐԻՆ

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետին Կաթողիկոսական Օծման 20-ամեակի առիթով

Ես՝ մանուկ Հայկի, հարիւր տարեկան...
Դուն՝ «Քսան տարի», բոմբիւն Կիլիկեան:

Ես՝ սրափողոտ արգանդի լացով,
Լեզուս՝ պապանձոտ, անալիւր հացով,
Բացի աչքերըս մէջը դրախտի,
Առանց ապրելու երկիրն իմ բախտի.
Մարմինըս՝ անկազմ, հոգիս՝ անխորան,
Մեռայ՝ չծնած, ծնա՜յ ես քաղցած:

Դար մը ետք անգոյ եւ անգերեզման,
Մէկուկէս միլիոն հայու հետ անկման,
Սրբադասուեցայ՝ պարծանք մարդկութեան,
Որպէս հայ ազգիս հերո՛ս պատմութեան,
Եւ հարիւր տարիս չապրած՝ ապրեցա՜յ,
Մահըս աղեկէզ՝ հետըս մարմնացաւ:

Շնորհիւ քեզի, շինարար Աթոռ,
Սփիւռքի ռազմին մխիթար կոթող,
Մունջ որբուկներուն, դուն՝ անդուռ վանդակ,
Սրբակեաց ոգի՜ հայրենիքիս թանկ,
Մահուան խաւարին՝ բռնկո՛ղ ցոլանք,
Խաչեալ հոգիին՝ սլացող խոյանք:

Դուն՝ կամքի պահեստ, հետ վեհապետիդ՝
Կեանքը տուիր մեզ անվախճան լոյսի,
Լուսաթեւ տեսիլք չէ քու աղաւնիդ,

Այլ՝ Տիրոջ սրտէն ըղձանք մը ոսկի,
Մոխրացած հողին բոյր տըւողն անմեռ,
Անմահացնողը հոգիներուն մեր:

Դուն՝ անքակտելի աղօթք սրբագին,
Դուն անմար փարոս՝ հայկեան վեհ դատին,
Դուն՝ հաւատք սփռող, փշրըւած սրտին,
Աղբիւր կարկաչող՝ արցունք Արցախին.
Ձեւ տըւիր անձեւ մտքին դարերու,
Պատրոյգ՝ առկայծած կանթեղին հայու,
Խանդը վրէժի զօրացաւ քեզմով,
Քու քսան տարուայ Վեհափառ զօրքով:

Թող որ խոնարհինք, պագնենք ազգովին,
Քեզ անմահ կերտող եւ քեզմով ապրող,
Նորին Օծութեանդ Աջը Սրբազան,
Արամ Առաջին Կաթողիկոսին:

ԿԱՅԼԱԿ
Լոս Անճելոս

ԿՈՆԴԱԿՆԵՐ

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՅԱՐԴ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԾ ԿՈՆԴԱԿՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ԳԻՐԵՐՈՒՆ ՀԱՒԱՔԱԾՈՆ*

ԳԻՐ ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԳՆԱՀԱՏԱՆՔԻ

(Տիար Քրիստափոր Բագրատունիին
«Ս. Մեսրոպ Մաշտոց» շքանշան տուչութեան առիթով)

Գոհունակութեամբ կարդացինք Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւմտեան թեմի Առաջնորդ Գերաշնորհ Տ. Մուշեղ Արք. Մարտիրոսեանի վկայութիւնը՝ թեմի ազգային, կրթական, մշակութային ու ընկերային կեանքէն ներս երկար տարիներու Ձեր կարեւոր ներդրումին մասին։

Բարձր կը գնահատենք Ձեր նուիրումը հայ մշակոյթին։ Արդարեւ, Ձեր ծառայութեան ամենէն բեղուն դաշտերէն մին հանդիսացաւ "Ասպարէզ"ը, որուն խմբագրութիւնը վարեցիք բծախնդրութեամբ ու հմտութեամբ։ Վստահ ենք որ Ձեր սերմանած նախանձախնդրութեամբ "Ասպարէզ"ը պիտի շարունակէ իր ազգային-մշակութային առաքելութիւնը՝ ի սպաս մեր ժողովուրդին։

Ընդառաջելով Առաջնորդ Սրբազանի խնդրանքին, եւ ի գնահատութիւն հայ գիրին ու գրականութեան Ձեր բերած կարեւոր նպաստին, ինչպէս նաեւ մեր ժողովուրդի արդար իրաւունքներուն ձեռքբերման ի խնդիր Ձեր ունեցած լայն գործունէութեան, այսու Հայրապետական Կոնդակաւ Ձեզի կը շնորհենք Սեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան

Ս. ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՇՏՈՑ ՇՔԱՆՇԱՆ

Կ՚աղօթենք առ Բարձրեալն Աստուած, որ Ձեզի պարգեւէ քաջառողջ եւ երկար կեանք։

---

* Յունուար 2010-ի թիւով սկսաւ հրատարակել Ս. Աթոռոյս Վեհափառ Հայրապետ՝ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսի Կոնդակներու հաւաքածոն, սկսեալ 1995 թուականէն։ Սոյն շարքը շարունակութիւնն է ընդհանուր հաւաքածոյին։ ԽՄԲ.։

Ողջ լերուք ի Տէր, զօրացեալ շնորհօք Ս. Հոգւոյն եւ յաւէտ օրհնեալ ի Մէնջ. Ամէն։

ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ

Տուաւ Կոնդակս ի Կաթողիկոսարանիս
Ի դուռն Մայր Տաճարիս Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին
Որ յԱնթիլիաս, Լիբանան
Ի 21-ն Սեպտեմբերի, 2009 թուին Քրիստոսի, եւ
Ի թուին Հայոց ՌՆԾԸ.
Ընդ համարաւ Շ/ՅԺՉ.

ԳԻՒՂ ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԳՆԱՀԱՏԱՆՔԻ

(Հ.Ը.Ը.Մ.-ի Հայ Երիտասարդաց Ընկերակցութեան Վարչութեան կատարած բարեսիրական, կրթական ու մշակութային ծառայութիւններուն առիթով)

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Անթիլիասի Մայրավանքէն հայրապետական օրհնութեամբ եւ հայրական ջերմ սիրով կ՚ողջունենք Ձեզ։

Բարձր կը գնահատենք Հ.Ը.Ը.Մ.-ի կատարած բարեսիրական, կրթական ու մշակութային ծառայութիւնները՝ աշխարհացրիւ մեր ժողովուրդի զաւակներու կեանքէն ներս։ Արդարեւ, ի շարս բազմաթիւ ազգօգուտ գործունէութեանց, Հ.Ը.Ը.Մ.-ի Հայ Երիտասարդական Ընկերակցութեան «Վահրամ Փափազեան» թատերախումբի կէս դարու ներկայութիւնը հայ բեմին վրայ պարծանք մըն է մեր ազգին ու մշակոյթին։ Թատերախումբը միաժամանակ մշակութային դպրոց մըն է, որուն շնորհիւ մեր ժողովուրդի զաւակները հաղորդ կը դառնան թատերական արուեստի տիտաններուն՝ հայ թէ օտար թատերագիրներուն ու անոնց գրիչին ծնունդը եղող կարեւոր գործերուն։

Անցնող յիսուն տարիներու ընթացքին «Վահրամ Փափազեան» թատերախումբի ճամբով բազմաթիւ վաստակաւոր բեմադրիչներ ու դերասան-դերասանուհիներ հայ բեմը ծաղկեցուցին թատերական արուեստի բարձրորակ կատարողութեամբ։ Հետեւաբար, «Վահրամ Փափազեան» թատերախումբի յիսնամեայ յոբելեանը գեղեցիկ առիթ մըն է ուրախութեան ու գնահատրանքի։

Այսու Հայրապետական Կոնդակով կ՚օրհնենք յիշատակը «Վահրամ Փափազեան» թատերախումբի հիմնադիրներուն։ Կը գնահատենք նուիրեալ աշխատանքը բոլոր բեմադրիչներուն ու դերասան-դերասանուհիներուն, որոնք իրենց արուեստին ճամբով նոր շունչ ու որակ տուին հայ բեմին։ Կ՚աղօթենք որ Աստուած միշտ գործօն ու քաջառողջ պահէ թատերախումբի վարչութեան անդամները, ինչպէս նաեւ թատերախումբի բոլոր դերասան-դերասանուհիները, որպէսզի նոյն նախանձախնդրութեամբ կարենան շարունակել իրենց արուեստի երթը դէպի նոր իրագործումներ։

Թող Աստուծոյ օրհնութիւնը անպակաս ըլլայ Հ.Ը.Ը.Մ.-ի մեծ ընտանիքին ու Հայ Երիտասարդական Ընկերակցութեան վրայէն։

Ողջ լերուք ի Տէր, զօրացեալ շնորհօք Ս. Հոգւոյն եւ յաւէտ օրհնեալ ի Մէնջ. Ամէն:

ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ

Տուաւ Կոնդակս այս ի Կաթողիկոսարանիս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ
Որ յԱնթիլիաս, Լիբանան
Ի 19-ն Սեպտեմբերի 2009 թուին Քրիստոսի, եւ
Ի թուին Հայոց ՌՆՇԸ.
Ընդ համարաւ Շ/ՅԺԷ.

❁ ❁ ❁

ԳԻՐ ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԳՆԱՀԱՏԱՆՔԻ

(Տիկին Շաքէ Յովակիմեանին
«Ս. Մեսրոպ Մաշտոց» շքանշան տուչութեան առիթով)

Հայրապետական օրհնութեամբ եւ հայրական սիրով կ՚ողջունենք Ձեզ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Մայրավանքէն ներս:

Լիբանանի թեմի Մեր Առաջնորդութեան օրերէն ի վեր, յաճախակի առիթներով լսած ու կարդացած ենք Ձեր ունեցած մշակութային գործունէութեան մասին: Արդարեւ, հայ գրականութեան ու յատկապէս բանաստեղծական մարզին նկատմամբ Ձեր տածած սէրն ու հիացմունքը մղած են Ձեզ ասմունքային բարձրորակ ներկայացումով վերապրեցնելու հայ գրականութեան տիտաններու անզուգական գործերը եւ զանոնք հրամցնելու արուեստասէր հասարակութեան:

Արդ, առ ի գնահատութիւն Ձեր բերած կարեւոր նպաստին հայ մշակութային արժէքներու տարածման՝ Լիբանանէն սկսեալ մինչեւ Ամերիկա ու յատկապէս Եգիպտոս, այսու Հայրապետական Կոնդակաւ Ձեզի կը շնորհենք Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան

Ս. ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՇՏՈՑ ՇՔԱՆՇԱՆ

Կ՚աղօթենք առ Բարձրեալն Աստուած, որ Ձեզի պարգեւէ քաջառողջութիւն եւ մշտանորոգ խանդ, որպէսզի շարունակէք Ձեր առաքելութիւնը հայ մշակոյթի անդաստանէն ներս:

Ողջ լերուք ի Տէր, զօրացեալ շնորհօք Ս. Հոգւոյն եւ յաւէտ օրհնեալ ի Մէնջ. Ամէն:

ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ

Տուաւ Կոնդակս ի Կաթողիկոսարանիս
Ի դուռն Մայր Տաճարիս Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին
Որ յԱնթիլիաս, Լիբանան
Ի 9-ն Հոկտեմբերի, 2009 թուին Քրիստոսի, եւ
Ի թուին Հայոց ՌՆՇԸ.
Ընդ համարաւ Շ/ՅԺԹ.

ԳԻՐ ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԳՆԱՀԱՏԱՆՔԻ

(Տիար Սեպուհ Մանճիկեանին
«Ասպետի Կարգի» շքանշան տուչութեան առիթով)

Հայրապետական օրհնութեամբ եւ հայրական ջերմ սիրով կ՚ողջունենք Ձեզ Սուրիոյ հայատրոփ գաւառի, Քէսապի մէջ։

Անձնապէս Ձեզ մօտէն ճանչցած ըլլալով, քաջատեղեակ ենք այն նուիրեալ գործունէութեանց, զորս երկար տարիներ ի սպաս դրիք բոլոր այն հայկական գաղութներուն, ուր գտնուեցաք եւ ուր մեր համայքն ու եկեղեցին կարիքը ունէին Ձեզ նման նուիրեալ ազգայիններու անձնդիր ծառայութեան։ Արդարեւ, յատուկ յիշատակութեան արժանի է այն կարեւոր ներդրումը, զոր բերիք Գալատուրանի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ կառուցման մէջ. եւ ահա այսօր սուրիահայութիւնը ընդհանրապէս ու Քէսապի հայութիւնը մասնաւորաբար հոգեկան խոր գոհունակութեամբ կ՚ապրին ուրախութիւնը անոր իրագործման ու օծման։

Արդ, ի գնահատութիւն ազգային կեանքէն ներս Ձեր բերած կարեւոր նպաստին, Ձեզի կը շնորհենք Ս. Աթոռոյս

ԱՍՊԵՏԻ ԿԱՐԳԻ ՇՔԱՆՇԱՆ

Կ՚աղօթենք առ Բարձրեալն Աստուած, որ Ձեզի եւ Ձեր հարազատներուն շնորհէ քաջառողջ կեանք եւ արդիւնաշատ գործունէութիւն՝ անհատական թէ ազգային կեանքէն ներս։ Թող Աստուծոյ օրհնութիւնը անպակաս ըլլայ Ձեր եւ Ձեր ընտանիքի անդամներուն վրայէն։

Ողջ լերուք ի Տէր, զօրացեալ շնորհօք Ս. Հոգւոյն եւ յաւէտ օրհնեալ ի Մէնջ. Ամէն։

ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ

Տուաւ Կոնդակս ի Կաթողիկոսարանիս
Ի դուռն Մայր Տաճարիս Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին
Որ յԱնթիլիաս, Լիբանան
Ի 15-ն Հոկտեմբերի, 2009 թուին Քրիստոսի, եւ
Ի թուին Հայոց ՌՆԾԸ.
Ընդ համարաւ Շ/ՅԻ.

ՍՈՒՐԲ ԳՐԱՑԻՆ

ԽԱՉԻՆ ՁՕՐՈՒԹԵԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔՆ ՈՒ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ԿՐԱԿԸ*

«Այս քարոզը կը սորվեցնէ, որ մարդ առանց Քրիստոսին կառչելու չի՛ կրնար յաղթահարել չարին գայթակղութիւնները եւ թէ ի՛նչ պէտք է ընեն բոլոր անոնք, որոնք կարօտով եւ մեծ ցանկութեամբ Աստուծոյ փառքը կը խնդրեն։ Կը սորվեցնէ նաեւ, որ Ադամի անհնազանդութեան պատճառով մենք բոլորս մարմնաւոր ցանկութիւններու ստրուկները դարձանք, եւ սակայն խաչին ծածուկ խորհուրդով՝ փրկուեցանք։ Քարոզին մէջ կը բացատրուի նաեւ՝ թէ արցունքին եւ աստուածային կրակին զօրութիւնը չատ մեծ է»։

Խաչին մէջ ծածկուած խորհուրդը

1) *Անոնք որոնք իրենց սրտերուն մէջ գրուած ունին աստուածային Օրէնքը, ապա անոնց իմացական աչքերը լուսաւորուած են եւ կը նային Յոյսին, որ ո՛չ կը չօշափուի եւ ոչ ալ կը տեսնուի, այլ՝ աներեւոյթ է եւ աննիւթական։ Եւ ասոնք կարողութիւնը ունին յաղթահարելու չարին յառաջացուցած գայթակղութիւնները այն զօրութեամբ, որ անպարտելի է։ Իսկ անոնք, որոնք Աստուծոյ խօսքին պատիւը չունին եւ աստուածային Օրէնքով չեն դաստիարակուած՝ ի գուր կը հպարտանան։ Անոնք կը կարծեն, թէ իրենց սեփական կամքով վերջ կը դնեն մեղքի պատճառներուն, որոնք սակայն, միայն խաչին ծածուկ խորհուրդով կ՝իյնուին։ Ճիշդ է, որ մարդուն ազատ կամքը սատանային դիմադրելու իշխանութիւն ունի, սակայն այդ իշխանութիւնը բացարձակ կերպով չէ տարածուած իր ցանկութիւններուն վրայ։ Եւ Սաղմոսագիրը կը յիշեցնէ մեզի՝ ըսելով. «Եթէ Տէրը ինք չշինէ տունը, գուր տեղ կը յոգնին գայն շինողները. եթէ Տէրը ինք չպահպանէ քաղաքը, գուր տեղ կը հսկեն պահապանները»* (*Սղ* 127.1)։

2) *Ոեւէ անձ չի՛ կրնար առիւծներու եւ օձերու վրայէն քալել եւ ահեղ առիւծն ու վիշապը ոտքի տակ առնել (տե՛ս Սղ* 91.13), *եթէ նախապէս իր անձը չմաքրէ եւ չկառչի աստուածային զօրութեան, Անոր՝ որ իր աշակերտներուն ըսաւ. «Ահա ձեզի իշխանութիւն տուի կոխկռտելու օձերն ու կարիճները, ինչպէս նաեւ յաղթահարելու թշնամիին զօրութիւնը»* (*Ղկ* 19.10)։

---

* Անապատական Ս. Մակար մեծ ճգնաւորի խրատական բարոգներէն։

Յաղթելու եւ Սուրբ Հոգիի որդեգրելու կարիքը

Եթէ մարդուն բնութիւնը կարողութիւնը ունի առանց Ս. Հոգիին կատարեալ սպառազինութեան «դէմ դնելու սատանային հնարքներուն» (տե՛ս Եփ 6.11), ապա առաքեալը հաստատապէս պիտի չ'ըսէր. «Եւ խաղաղութեան պարգեւիչը, Աստուած, չուտով ձեր ոտքերուն տակ պիտի խորտակէ սատանան» (Հռ 16.20), ինչպէս նաեւ՝ «Զոր Տէրը Յիսուս պիտի սպաննէ իր բերնին հունչով» (Բ.Թս 2.8): Այս պատճառով նաեւ, Տէրը մեզի թելադրեց հետեւեալը աղօթել. «Եւ թոյլ մի՛ տար որ փորձութեան մէջ իյնանք, այլ մեզ չարէն ազատէ» (Մտ 6.13): Եւ եթէ Բարձրեալին զօրութիւնը չ'օգնէ ու չփրկէ մեզ եւ մա՛նաւանդ՝ որդեգրութեան չնորհիւ արժանի չըլլանք որդիներ ըլլալու, ապա այս երկրի վրայ մեր կեանքը ապարդիւն ու աննպատակ կ'ըլլայ եւ Աստուծոյ զօրութենէն կը հեռանանք:

3) *Ան որ մեծապէս կը ցանկայ եւ կ'ուզէ մասնակից դառնալ աստուածային փառքին եւ տեսնել՝ ինչպէս հայելիի մը մէջէն, Քրիստոսի պատկերը իր մտքին մէջ, անհրաժեշտ է, որ գիչեր ու ցերեկ Աստուծոյ օգնութիւնը խնդրէ մեծ զօրութեամբ, վառ սիրով, ջերմ փափաքով, ամբողջ սրտով ու զօրութեամբ: Այս աստուածային օգնութիւնը անհնար է ստանալ, ինչպէս նախապէս ըսինք, եթէ մարդ ամբողջապէս չհեռանայ երկրաւոր ու աշխարհային վայելքներէն, չարին հրապոյրներէն, ցանկութիւններէն եւ կիրքերէն, որոնք լիովին օտար ու հակառակ են լոյսին, ո՛չ մէկ կերպով նման են բարեգործութեան եւ ամբողջապէս օտար են անկէ:*

Հին մարդուն վիճակը

4) *Եթէ կ'ուզես գիտնալ, թէ մենք՝ որ պատիւով ստեղծուեցանք եւ դրախտին մէջ դրուեցանք ապրելու համար, ժամանակ մը ետք (Սղ 49.12,20) ինչո՞ւ սկզբնական փառքէն վար ինկանք, պատճառը պատուիրանազանցութիւնն էր: Այո՛, պատուիրանազանցութեան պատճառով մենք բոլորս ալ մարմնաւոր հեչտանքներուն գերին դարձանք: Մենք մեզ դուրս հանեցինք (Սղ 116.9) եւ գերի դարձանք (Սղ 137.1): Եւ քանի որ մինչեւ հիմա բանտարկուած կը մնանք «Եգիպտոսի» մէջ, այդ պատճառով ալ ցարդ չենք ժառանգած խոստացուած երկիրը, որ «կաթ ու մեղր կը բխի» (Ելք 3.8): Տակաւին չենք խմորուած «անկեղծութեան թթխմորով» (Ա.կր 5.8) այլ՝ չարութեան եւ անզգամութեան խմորով: Դեռ մեր սրտերուն վրայ չէ սրսկուած Աստուծոյ (Գառնուկին) արիւնը, որովհետեւ «Դժոխքի թակարդ»ն (Առ 9.18) ու մեղքի կարթը լարուած կը մնան մեր մէջ: Ցարդ չենք ընդունած Քրիստոսի փրկութեան հրճուանքը, որովհետեւ «մահուան խայթոցին» (Ա.կր 15.55) արմատները տակաւին մեր մէջ են: Դեռ չենք հագած «նոր մարդը՝ Աստուծոյ պատկերին համաձայն ստեղծուած, քանի որ մեզմէ դուրս չենք հանած մեր հին իքնութիւնը, խաբուսիկ ցանկութիւններով ապականած» (Եփ 4.22): Տակաւին, մեր մէջ չենք կրեր «Երկնաւոր Ադամին պատկերը» (Ա.կր 15.49), Իր փառաւոր պատկերին նման չենք (Փլպ 3.21) եւ զԱստուած հոգիով եւ ճշմարտութեամբ չենք պաչտեր (Յհ 4.24), որովհետեւ մեղքը կը թագաւորէ մեր մահկանացու մարմիններուն մէջ (Հռ 6.12):*

Մենք տակաւին չենք տեսած «Անմահ Աստուծոյ փառքը» (Հռ 1.23), որովհետեւ թանձր գիչերուան մութ ազդեցութեան տակ ենք: Ցարդ լոյսի գէնքերը մեր

վրայ չենք առած (Հռ 13.12), *որովհետեւ մեզմէ չենք հեռացուցած խաւարի գէնքերը, աղեղներն ու գործերը։ Մենք «նորոգուած մտքերով նոր մարդ չենք եղած», որովհետեւ տակաւին «այս աշխարհի մարդոց վարմունքը կ'ընդօրինակենք»* (Հռ 12.2), *հեթանոսներու նման անմտօրէն կ'ապրինք* (Եփ 4.17). *եւ տակաւին՝ Քրիստոսը չենք փառաւորած, որովհետեւ իր չարչարանքներուն մասնակից չենք եղած* (Հռ 8.17), *եւ ոչ ալ իր վէրքերուն սպիները կը կրենք մեր մարմիններուն վրայ* (Գղ 6.17)։ *Քրիստոսի խաչին խորհուրդով չենք ապրիր, որովհետեւ տակաւին «մարդկային կիրքերն ու ցանկութիւնները չեչտուած են մեր մէջ»* (Գղ 5.24). *տակաւին չենք եղած «ժառանգորդները Աստուծոյ եւ ժառանգակից՝ Քրիստոսի»* (Հռ 8), *որովհետեւ տակաւին «ծառայութեան հոգին» մեր մէջն է եւ ոչ թէ «որդեգրութեան հոգին»* (Հռ 8.15), *եւ ցարդ «Աստուծոյ տաճար» եւ «Ս. Հոգիին բնակարան»* (Ա.Կր 3.16) *չենք եղած, քանի որ տակաւին կուռքերու տաճար ենք եւ պիղծ ոգիներու բնակարան, մեր ցանկութիւններուն կառչուածութեան պատճառով։*

5) *Իրականութեան մէջ, մինչեւ հիմա չենք կրցած ձեռք ձգել պարգամտութիւնն ու մտքի լուսաւորութիւնը։ Ցարդ արժանի չենք համարուած ձեռք ձգելու «Աստուծոյ խօսքին անխարդախ կաթը»* (Ա.Պտ 2.2) *եւ աներեւոյթ Հոգիին աճը։ Ցարդ արշալոյսը չէ բացուած եւ առաւօտեան աստղը չէ ծագած մեր սրտերուն մէջ* (Բ.Պտ 1.19). *ցարդ արդարութեան Արեգակին հետ չենք միախառնուած* (Մղ 4.2) *եւ ոչ ալ իր ճառագայթով սկսած ենք փայլիլ։ Տակաւին Իր նմանութիւնը չենք ընդունած* (Ծնն 1.26) *եւ ոչ ալ «Աստուծոյ բնութեան հաղորդակից» ենք եղած* (Բ.Պտ 1.4)։ *Տակաւին չենք փոխակերպուած աստուածային թագաւորական ճշմարիտ ծիրանիին եւ ոչ ալ Աստուծոյ ճշմարիտ պատկերը եղած ենք։ Ցարդ Աստուծոյ սիրով չենք կլանուած եւ ոչ ալ խոցուած՝ հոգեւոր փեսային սիրով։ Տակաւին չենք ճանչնար այդ գաղտնի ու աննկարագրելի հաղորդակցութիւնը եւ ոչ ալ գիտենք գօրութիւնն ու խաղաղութիւնը, որոնք կը գտնուին սրբութեան մէջ։ Մէկ խօսքով՝ մենք տակաւին «Ընտրուած ցեղ մը, թագաւորելու կոչուած քահանաներ, սուրբ ազգ մը եւ Աստուծոյ սեփական ժողովուրդը» չենք* (Ա.Պտ 2.9), *որովհետեւ ցարդ «օձերու եւ իժերու ծնունդներ ենք»* (Մտ 23.23)։

Աստուծոյ առջեւ լալով ու սգալով խոստովանիլ մեր խեղճութիւնը

6) *Բնական է, որ օձերու նմանինք, երբ տակաւին կը չարունակենք անհնազանդութեամբ եւ ապստամբութեամբ ապրիլ. երեւոյթ մը, որ մեր մէջ «օձին» միջոցաւ թափանցեց։ Եւ չեմ գիտեր, թէ ինչպէ՛ս լամ ու ողբամ մեր խեղճութեան համար եւ թէ՝ Աստուծոյ առջեւ բարձրաձայն աղաղակելով ինչպէս լամ, որպէսզի ինք, որ միայն կարող է մեզմէ դուրս հանել մեր միջեւ ցանուած մեղքն ու յանցանքը, փրկէ մեզ։ «Օտար հողի վրայ ի՞նչպէս կրնամ Տիրոջ նուիրուած երգ երգել»* (Սղ 138.4)։ *Ինչպէ՞ս ողբամ Երուսաղէմի վրայ եւ ինչպէ՞ս փախչիմ Փարաւոնի խիստ ծառայութենէն. ինչպէ՞ս լքեմ պիղծ վայրերը։ Ինչպէ՞ս կրնամ ուրանալ եւ կասեցնել դառն բռնապետը եւ ինչպէ՞ս կրնամ դուրս գալ Եգիպտոսէն։ Ինչպէ՞ս կրնամ Կարմիր ծովը անցնիլ եւ քալել մեծ անապատին մէջ։ Ինչպէ՞ս կրնամ փրկուիլ կիզող օձերու խայթոցէն։ Ինչպէ՞ս կրնամ յաղթել օտարներուն։ Ինչպէ՞ս կրնամ իչխել հեթանոսներու սովորութիւններուն եւ պիղծ արարքներուն եւ ինչպէ՞ս ընդունիմ աստուածային Օրէնքին խօսքերը սրտիս տախտակին վրայ։*

Ինչպէ՞ս տեսնեմ ճչմարիտ կրակին ու ամպին սիւնը, որ կը յառաջանայ Ս. Հոգիէն։ Ինչպէ՞ս վայելեմ ուրախացնող յաւիտենական մանանան։ Ինչպէ՞ս խմեմ կենսատու ժայռէն բխող ջուրէն, անցնիմ Յորդանան գետէն եւ մուտք գործեմ բարեբեր խոստացուած երկիրը։ Եւ ինչպէ՞ս տեսնեմ Զօրքերու Տիրոջ Զօրավարը, զոր երբ Յեսու տեսաւ՝ անմիջապէս գետին խոնարհեցաւ…։

Անցնելուն եւ դէպի հանգիստ մտնելուն անհրաժեշտութիւնը

7) *Եթէ այս բոլորը չյաղթահարեմ եւ իմ մէջս գտնուող բոլոր հեթանոսները չոչնչացնեմ, ապա պիտի չկրնամ «Աստուծոյ սրբարանը» մտնել ու հանգչիլ (Սղ 73.17) եւ ոչ ալ հաղորդակից ըլլալ Թագաւորին փառքին։ Այդ պատճառով ալ ամբո՛ղջ հոգիովդ աշխատէ Աստուծոյ համար ըլլալ անմեղադրելի գաւակ մը եւ մտնել «այդ հանգիստին մէջ» (Եբր 4.11), ուր Յիսուս մտաւ մեզմէ առաջ եւ մեզի համար (Եբր 6.20)։ Աչխատէ՛, որպէսզի քու անունդ ալ գրուի երկնաւոր եկեղեցւոյ մէջ արձանագրուած Աստուծոյ անդրանիկ գաւակներուն հետ (Եբր 11.23), որպէսզի գերագոյն գօրութեան ալ կողմը նստիս (Եբր 1.3)։ Փութա՛ մտնել վերին Երուսաղէմ սուրբ քաղաքը, խաղաղութեան քաղաքը, հոն՝ ուր կը գտնուի Դրախտը։ Եւ իմացի՛ր, որ առջեդ ուրիշ ճամբայ չկայ մտնելու համար այս ուրախ ու գարմանալի փառքերէն ներս, բացի գիշեր ու ցերեկ արցունք թափելէն, ինչպէս Սաղմոսագիրը կը յիշեցնէ մեզի՝ ըսելով. «Հեծեծելէն յոգնեցայ, ամէն գիշեր ես լացով լուացի իմ մահիճս, եւ իմ արցունքներով թրջեցի անկողինս» (Սղ 6.6), եւ դուն չատ լաւ գիտես, թէ ինչպէս «Լալով մեկնողները, որոնք սերմերը տարին իրենց հետ, ցնծութեամբ պիտի վերադառնան՝ ցորենի խուրձերով ծանրաբեռնուած» (Սղ 126.6)։ Այդ պատճառով ալ մարգարէն ամենայն անկեղծութեամբ կ՚ըսէ. «Լսէ՛ իմ աղօթքս, Տէ՛ր, մտիկ ըրէ աղաչանքս, անպատասխան մի՛ ձգեր արցունքներս» (Սղ 39.12), ինչպէս նաեւ՝ «Գիտես քանակը թափած արցունքիս. չէ՞ որ ասոնք արձանագրուած են գրքիդ մէջ… Օր ու գիշեր՝ արցո՛ւնքս է կերակուրս…» (Սղ 56.8, 42.3), իսկ ուրիշ տեղ մը կ՚ըսէ. «Հացի փոխարէն՝ մոխիրն է հիմա իմ կերակուրս, արցունքով խառն է խմած ջուրս» (Սղ 102.9)։*

Արցունքին զօրութիւնը

8) *Խոր տառապանքին, սրտի դառն կսկիծին եւ ճչմարտութեան ճանաչումին համար թափուած արցունքները հոգիի կերակուր են, որ կը ստացուի երկնաւոր հացէն՝ Քրիստոսէն, որ Մարիամ (Ղազարոսի քոյրը) նախապէս ստացաւ, երբ ան Քրիստոսի ոտքերուն քով նստելով՝ լացաւ։ Ասոր մասին նոյնինքն Քրիստոս Փրկիչը վկայեց՝ ըսելով. «Մարիամ լաւ բաժինը ընտրեց, բան մը՝ որ բնաւ ետ պիտի չառնուի իրմէ» (Ղկ 10.42)։ Ի՛նչ թանկագին է այդ մարգրիտը, որ առատահոս արցունքներուն հետ կը տեղայ եւ ի՛նչ սքանչելի է տեսնել Աստուծոյ ունկնդրութիւնն ու արագ պատասխանելը։ Ի՛նչ հզօր եւ իմաստուն միտք. հոգիի ի՛նչ հզորութիւն, որ անարատ զօրութեամբ դէպի երկնաւոր փեսան կ՚ուղղուի։ Աստուծոյ խօսքին հանդէպ ի՛նչ բոցավառ կարօտ եւ ի՛նչ սրտակից հաղորդակցութիւն՝ հարսին կողմէ երկնաւոր փեսային հետ։*

Աստուածային կրակը

9) *Ուստի, օրինակ առ անորմէ, որդիս, եւ հետեւէ անոր՝ որ իր աչքերը միայն Քրիստոսի յառեց, անոր՝ որ ըսաւ. «Ընկայ կրակ ձգելու երկրի վրայ եւ որքա՜ն կ՚ուզէի որ արդէն իսկ բռնկած ըլլար»* (Ղկ 12.49)։ *Կայ հոգիի բոցավառումը եւ ա՛յդ է, որ սրտերը կրակով կը բռնկեցնէ։ Աստուածային աննիւթական կրակը միտքն ու սիրտը լուսաւորելու եւ բովելու ներգործութիւնը ունի, ճիշդ այնպէս՝ ինչպէս որ մաքուր ոսկին հալոցի կրակով կը քննուի։ Սակայն աստուածային կրակը փուչի եւ տատասկի նման կ՚այրէ ամէն չարութիւն, «որովհետեւ մեր Աստուածը լափող կրակ է»* (Եբր 12.29), *«Բոցավառ կրակով պիտի պատժէ անոնք՝ որոնք կը մերժեն գԱստուած ճանչնալ եւ հնազանդիլ մեր Տիրոջ՝ Յիսուս Քրիստոսի Աւետարանին»* (Բ.Թս 1.8)։ *Եւ այս կրակն է, որ առաքեալներուն մէջ ներգործեց, երբ անոնք կրակէ լեզուներով խօսեցան* (Գրծ 2.25)։ *Այս կրակն էր, որ Դամասկոսի ճամբուն վրայ փայլատակելով՝ չրջապատեց Պօղոսը, լուսաւորեց անոր միտքը եւ միաժամանակ խլեց անոր տեսողութիւնը* (Գրծ 9.3)։ *Այս կրակն էր, որ Մովսէս մարգարէին երեւեցաւ անկէզ մորենիին մէջէն, եւ նոյն կրակն էր, որ հրեղէն կառքի նմանութեամբ Եղիան երկրէն դէպի երկինք փոխադրեց* (Դ.Թգ 4.11)։ *Դաւիթ մարգարէ այս կրակին ներգործութիւնն է, որ կը խնդրէ, երբ կ՚ըսէ. «Փորձէ՛ զիս, Տէ՛ր, քննէ՛ զիս. քու կրակովդ փորձէ ցանկութիւնները սրտիս եւ խորհուրդները մտքիս»* (Սղ 26.2)։

10) *Այս կրակն էր, որ ճմլեց ու բոցավառեց Կղէոպասի եւ իր ընկերոջ սիրտը, երբ Տէրը իր յարութենէն ետք անոնց հետ խօսեցաւ։ Հրեշտակներն ու ծառայող հոգիները իրենց փառքը այս կրակէն է, որ կ՚առնեն՝ ինչպէս գրուած է. «Աստուած իր հրեշտակները սոեղծեց որպէս պատգամաւոր հոգիներ, եւ իրեն ծառայողները՝ կրակի բոցի պէս»* (Եբր 1.7)։ *Այս կրակն է, որ մեր ներքին աչքին մէջ գտնուող գերանը կ՚այրէ, որպէսզի մեր միտքը աւելի մաքուր ու բիւրեղ դառնայ, որ երբ իր բնական տեսողութեան զօրութիւնը վերագտնէ, կարենայ ընդմիշտ խորաթափանցութեամբ տեսնել Աստուծոյ հրաշալիքները, ինչպէս գրուած է. «Բա՛ց աչքերս, որպէսզի տեսնեմ Օրէնքիդ հրաշալիքները»* (Սղ 119.18)։ *Այս կրակը նաեւ դեւերը կը հալածէ, մեղքերը կը վերցնէ, յարութեան զօրութիւնն ունի, ինչպէս նաեւ՝ անմահութեան ներգործող զօրութիւնը։ Անիկա մաքուր է, սուրբ հոգիներուն լոյսն է եւ նեցուկը՝ բանաւոր եւ իմացական ոյժերուն։ Ուստի աղօթենք ու աղաչենք, որ այս կրակը մեզի եւս այցելէ, որպէսզի ընդմիշտ լոյսին մէջ քալելով՝ «մեր ոտքերը բնաւ քարի չգարնուին»* (Սղ 119.12), *այլ՝ «լոյսի նման փայլինք աշխարհի մէջ, կեանքի պատգամը ամուր պահելով»* (Փլպ 2.15)։ *Որպէսզի սուրբերուն հետ միասին արժանանանք աստուածային բարիքներուն, ինչպէս նաեւ Տիրոջ մէջ եւ անոր հետ գտնելով ճշմարիտ հանգիստն ու կեանքը՝ փառաւորենք Հայրը, Որդին եւ Ս. Հոգին յաւիտեանէ մինչեւ յաւիտեան. Ամէն։*

Արաբերէնէ թարգմանեց՝
ՄԱՆԱՐ ԵՊՍ. ԱՇԳԱՐԵԱՆ

ՊԱՏՄԱ-ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՈՐԲԵՐԸ, ՈՐԲԱՆՈՑՆԵՐԸ ԵՒ ՈՐԲԱՇԽԱՐՀԸ

Գ. «Հայ Որբաշխարհ»ի երրորդ հանգրուան

Այս հանգրուանը սկսաւ Քեմալական չարժումի արշաւանքով, երբ վերջ դրուեցաւ Ձինադադարին։ Կիլիկիոյ հայութիւնը յուսախաբութեան մատնուեցաւ եւ տեղի ունեցաւ հայ ժողովուրդի երկրորդ մեծ ցեղասպանութիւնը։

Փետրուար, 1920-ին *տեղի ունեցաւ Մարաշի նահանջը,*

Մարտ, 1920-ին *Այնթապի հերոսամարտը,*

Յունիս, 1920-ին *տեղի ունեցաւ Սիսի եւ Կարս-Բազարի պարպումը,*

Հոկտեմբեր, 1920-ին *Հաճընի նահատակութիւնը,*

Յունիս-Յուլիս, 1921-ին *Ձէյթունի կոտորածը,*

Ապրիլէն-Դեկտեմբեր, Ուրֆայի կոտորածը։

Կիլիկիոյ հայութիւնը երկրորդ անգամ ըլլալով գաղթականութեան ցուպը ձեռքին ուղղուեցաւ դէպի Սուրիական անապատները եւ ապրեցաւ Հայկական ցեղասպանութեան երկրորդ ողբերգութիւնը։ Ճամբու ընթացքին ամէն տեղ, զրկանք, տառապանք, սով, հիւանդութիւն, կոտորած, սպանութիւն, մահ եւ մանուկներու որբացում։

Ամբողջ Կիլիկիան պարպուած է։ Կիլիկիոյ ամբողջ տարածքին գտնուող որբանոցներու մօտաւորապէս 26,000 *հայ որբերու ճակատագիրը մնացած է հարցական։* 1922-*ի Փետրուարին, Հալէպի մէջ հայերու եւ Ամերիկեան Նպաստամատոյցի ներկայացուցիչներու խառն ժողովին որոշուած է Կիլիկիոյ մէջ գտնուող որբանոցներու որբերը փոխադրել Լիբանան եւ Սուրիա.*

Որբերու փոխադրութիւնը չուտով սկսած է Ամերիկեան Նպաստամատոյցի կարգադրութիւններով։ Հայ որբերու կարաւանները հասած են Սուրիա եւ Լիբանան չատ դժուար պայմաններու մէջ։

Կեսարիոյ թրքական որբանոցի 174 *հայ որբերը ղրկուած են Պոլիս որպէս թուրքեր, սակայն վերջը փաստուած է անոնց հայ ըլլալը եւ յանձնուած են Պոլսոյ պատրիարքութեան։*

Սեբաստիայէն 400 *որբեր փոխադրուած են Սուրիա եւ* 500 *որբեր Յունաստան՝ Ամերիկեան Նպաստամատոյցի խնամատարութեամբ։*

Տիարպէքիրի որբանոցը փոխադրուած է Հալէպ եւ պահուած է Ամերիկաբնակ Տիարպեքիրցիներու կողմէ։

Կեսարիոյ որբերը փոխադրուած են Պոլիս եւ Հալէպ, Կեսարիոյ հայրենակցական միութեան հոգատարութեամբ։

Հ.Բ.Ը.Մ.-ի կազմակերպած որբանոցները՝ Փոր Սաիտ, Երուսաղէմ, Մերսին, մօտաւորապէս 12,000 որբերով փոխադրուած են Պէյրութ։

Ամերիկեան Նպաստամատոյցի խնամատարութեան տակ եղող որբանոցներէն Լիբանան եւ Սուրիայ փոխադրուած են՝

ա) 1.1000 որբեր Ուրֆայէն,

բ) 2.1000 որբեր Տիգրանակերտէն,

գ) 3.1000 որբեր Մէրտինէն,

դ) 4.5000 որբեր Խարբերդէն,

ե) 5.1500 Մալաթիայէն.

Խարբերդի 5000 որբերուն փոխադրութիւնը տեղի ունեցած է երեք ամիսներու ընթացքին, ձարապլուսի ճամբով, օգտագործելով 130 փոխադրակառք։

Անգլիական, Դանիական, Զուիցերիական Հաւըրտ Գարակէոզեան եւ Քէլէկեան որբանոցներու մօտ 6000 որբերը փոխանցուած են Ամերիկեան Նպաստամատոյցին։

Երկրորդ գաղթականութիւնը ծնունդ կու տայ հազարաւոր նոր որբերու որոնք կը մնան Կիլիկիայէն փոխադրուած որբերուն եւ այս ձեւով կը ծաւալի, «ՀԱՅ ՈՐԲԱՇԽԱՐՀ»ը։

Լիբանանի եւ Սուրիոյ մէջ կը խնամուին մօտ 12,000 որբեր հետեւեալ բաժանումներով՝

Ա) Հայկական խնամքի տակ կ'ըլլան 2250 որբեր՝

ա) Հալէպի մէջ 1300 որբեր,

բ) Պէյրութ մէջ 700 որբեր,

գ) Ձիւնի մէջ 250 որբեր։

Բ) Լիբանանի մէջ Ամերիկեան Նպաստամատոյցի խնամքին տակ կը մնան 7448 որբեր, բաժնուած վեց տարբեր որբանոցներու մէջ.-

ա) Ձիւնի որբանոցին մէջ 475 որբեր,

բ) Մաղմըլթէյնի որբանոցին մէջ 425 որբեր,

գ) Զուք Միքայէլի որբանոցին մէջ 347 որբեր,

դ) Նահր Իպրահիմի որբանոցին մէջ 1030 որբեր,

ե) Ղազիրի որբանոցին մէջ 2565 որբեր,

զ) Անթիլիասի որբանոցին մէջ 1431 որբեր,

է) Ձպէյլի Թռչնոց բոյնին մէջ 1200 որբեր։

Գ) Լիբանանի մէջ դարձեալ՝

ա) Ֆրանսական խնամքի տակ կը մնան 250 որբեր,

բ) Պէյրութի Կաթոլիկ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ որբանոցին մէջ կը խնամուին 200 որբեր,

գ) Շըմլանի Անգլիական որբանոցին մէջ կը խնամուին 450 որբեր։

դ) Սայտայի եւ Սուրի որբանոցներուն մէջ կը խնամուին 1400 որբեր։

1928-ին, Ամերիկեան Նպաստամատոյցը Ճպէյլի որբանոցը կը ծախէ Դանիական բարեսիրական ընկերութեան 20,000 տոլարի։

1930-ին, Ամերիկեան Նպաստամատոյցը իր բոլոր որբանոցները լուծարքի կ'ենթարկէ, սակայն ոչ մէկ որբ մէջտեղ կը մնայ։ Որբերուն մեծամասնութիւնը կը յանձնուին անոնց հարազատներուն եւ հայրենակիցներուն։ 2500 որբեր կը տեղադրուին Եգիպտոսի, 1500 որբեր Ֆրանսայի եւ 2000 որբեր Մակեդոնիոյ հայկական գաղութներուն մէջ։

Ամերիկեան նպաստամատոյցը 1915-1930 թուականներուն Լիբանանի մէջ կը խնամէ մօտաւորապէս 15,000 հայ որբեր, Սուրիոյ մէջ 2500 հայ որբեր եւ Յունաստանի մէջ մօտ 25,000 հայ եւ յոյն որբեր։ Յունաստան հասած որբերը կուգային Սեբաստիայէն, Մարզուանէն, Սամսոնէն, Տրապիզոնէն, Իզմիթէն, եւ կը տեղաւորուին Աթէնք, Ֆիրէ, Կորնթոս, Օրոփոս, ինչպէս նաեւ Սիրա, Քորֆու ու Խալքիս կղզիներու որբանոցներուն մէջ։

Հայ որբերը կը հասնին նոյնիսկ Գանատա։

1923-ին, Գանատայի մէջ կը հիմնուի Հայ Օգնութեան Միութիւնը, որ Գանատական կառավարութենէն կը խնդրէ Միջին Արեւելքէն հայ որբեր փոխադրել Գանատա։ Երկար բանակցութիւններէ ետք Գանատական կառավարութիւնը կ'որոշէ 100 հայ որբեր ընդունիլ։ 1923-1926 երեք հանգրուաններով Յունաստանէն 64 հայ որբեր Գանատա կը հասնին։ Հայ որբերը կը տեղաւորուին Օնթարիոյ նահանգի Ճորճ Թաւն քաղաքի ագարակներէն մէկուն մէջ, որ յետագային կը կոչուի Ճորճ Թաւնի Հայ Տղոց Տուն։ Այս որբերը աշխատած են ագարակին մէջ որպէս հողագործներ եւ միեւնոյն ժամանակ ուսանած են ագարակի դպրոցին մէջ։

Լիբանանի մէջ յատկանշական կ'ըլլան հայկական հետեւեալ երեք որբանոցներ՝

Ա) Ժիպէյլի Թուչնոց բոյնը

Նախապէս 1919-1926 այս որբանոցը Մերձաւոր Արեւելքի Ամերիկեան Նպաստամատոյցի տղոց որբանոց կ'ըլլայ։ Որբանոցը կը փակուի 1926-ին։ Դանիական Ք.Ա.Մ. քրիստոնէական կազմակերպութիւնը 1928-ին կը գնէ որբանոցը Ամերիկեան Նպաստամատոյցէն 20,000 տոլարի եւ կը սկսի իր հոգատարութեան տակ խնամել հայ որբերը։ Դանիացի Օր. Մարիա Ճէյքըպսըն, իր հայ որբերով, Սայտայի որբանոցը ձգելով կու գայ Ճիպէյլի որբանոցը, որ յետ այսու կ'անուանուի ԹՌՉՆՈՑ ԲՈՅՆ, 1922-ին Օր. Ճէյքըպսըն հայ ժողովուրդի մնացորդացին հետ խարբերդէն կը փոխադրուի Լիբանան՝ Սայտայի որբանոցը, հոգալու բազմահա-

գար հայ որբեր եւ փոխարինելու անոնց ծնողական սէրն ու գուրգուրանքը։ Ան Թռչնոց Բոյնին մէջ հայ որբերուն կողմէ կը մկրտուի «ՄԱՄԱ» անունով։ Ան հազարաւոր որբեր կը խնամէ Խարբերդէն սկսեալ մինչեւ Թռչնոց Բոյն ամբողջ 50 տարիներ։ Իր կեանքի վերջին օրերուն Թռչնոց Բոյնի իր սենեակին մէջ անարին քով գտնուողներուն կը յայտնէ իր փափաքը՝ «Կ'ուզեմ թաղուիլ հոս Թռչնոց Բոյնին մէջ իմ որբուկներուս քով»։ Այսօր Թռչնոց Բոյնի այցելուները անոր մուտքին կը տեսնեն հայասէր Օր. Ճէքքըպսընի գերեզմանը։ 1971-ին, Թռչնոց Բոյնը իր 40,000 մեթր քարէ տարածութեամբ կը փոխանցուի Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան՝ Երջանկայիշատակ Խորէն Կաթողիկոսի ջանքերով։ Թռչնոց Բոյնը կը գործէ մինչեւ այսօր որպէս որբանոց-դպրոց։

Աւետիս Ահարոնեան Ճիպէյլլի Թռչնոց բոյնի հայ որբերուն ուղղած իր նամակին մէջ գրած է՝ «Դուք սիրուն ծիլեր մեր նոր անդաստանի, մեր խորտակուած անտառի հարուստ բողբոջներ, առաջին ցոլքերը մեր ծագող արշալոյսի, ահա ձեր պատկերն իմ հոգումն է եւ կեանքս՝ ձեր կեանքն է եւ չունչս՝ ձեր չունչը, վասնզի դուք էք հաւատքիս անխորտակելի անսասան սիւները»։

Արամ Ա. Կաթողիկոս լուսարձակի տակ առնելու համար 1915-ին թուրքերու կողմէ գործուած հայկական ցեղասպանութիւնը՝ 2012-ին, կ'որոշէ ցեղասպանութեան թանգարան մը հաստատել Թռչնոց Բոյնին մէջ, ուր կը ցուցադրուին ցեղասպանութենէն վերապրողներու նկարներ, իրեր, փաստաթուղթեր, վաւերագրութիւններ եւ հնութիւններ։

Բ) Ղազիրի որբանոց

Հայկական Ցեղասպանութենէն ճողոպրած եւ Լիբանան հասած հայ գաղթականներու բեկորներ կը հաստատուին Լեռնալիբանանի Ղազիր գիւղաքաղաքին մէջ, մօտաւորապէս 40 հայ ընտանիքներ։ Ամերիկեան Նպաստամատոյցը Ղազիրի մէջ կը հաստատէ որբանոց մը ու կը խնամէ 400 հայ որբեր։ Որբանոցի կողքին ան կը հաստատէ նաեւ հայ դերատի աղջիկներու գործագործարան մը, ուր կ'աշխատին մօտ 100 հայ որբ աղջիկներ։ Այս գործագործարանը կը գործէ տնօրէնութեամբ՝ Տոքթ. Քիւնցլէրի եւ հսկողութեամբ՝ վարպետ Յովհաննէս Թաշճեանի։ Ղազիրի որբանոցին 400 հայ որբերը, 1924-1925, 18 ոտք երկարութեամբ եւ 12 ոտք լայնքով գորգ մը կը հիւսեն եւ 1926-ին կը նուիրեն Միացեալ Նահանգներու նախագահին, Քալվին Քուլիճի որպէս երախտագիտութիւն՝ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅ ՈՐԲԱՇԽԱՐՀԻ ՈՐԲԵՐՈՒՆ կողմէ Ամերիկայի ժողովուրդին, որոնք Ամերիկեան Նպաստամատոյցի միջոցաւ մեծապէս օգտակար հանդիսացած են հայ որբերուն։ Այս գորգը հիւսուած է 4 միլիոն հանգոյցներով, նկարագարդուած է գանագան կենդանիներու պատկերներով եւ կը ներկայացնէ Սուրբ Գիրքի Ադամի պարտէզը։ Հայ որբերը 18 ամիսներ մերթ ընդ մերթ գործելով վերջացուցած են գորգի աշխատանքը։

Նախագահ Քալվին գորգը կը պահէ «Կապոյտ Սենեակ»ին մէջ մինչեւ 1928-ը, իսկ նախագահութեան չրջանէն ետք տանը մէջ կը պահէ գայն։ Իր մահէն ետք գորգը կը մնայ իր ընտանիքին մօտ մինչեւ 1983, երբ գորգը կը վերադարձուի

Ամերիկեան պետութեան եւ ան կը գետեղուի պետական չտեմարանի մը մէջ։

1995-ին, նախագահ Քլինթընի իշխանութեան օրերուն Ամերիկահայ տիկին Մովսէսեան հեռատեսիլի յայտագիրի մը ընթացքին Վաշինկթընի նախագահական պալատի Կապոյտ Սենեակին մէջ եւ ի ներկայութեան Առաջին տիկնին՝ Հէլէրի Քլինթընի գորգ մը կը նչմարէ։ Այս գորգը տեսնելէ ետք տիկին Մովսէսեան կը վերյիշէ իր մօրը ամէնօրեայ պատմութիւնը՝ ան Ղազիրի որբանոցին մէջ 14 տարեկան հասակին այլ որբերու հետ գորգ մը աչխատած են եւ նուիրած են Ամերիկայի ժողովուրդին։ Ան կը վերյիշէ նաեւ մօրը տուած այդ գորգին նկարագրականը։ Տիկին Մովսէսեան մեծ համոգումով կը պնդէ, որ իր տեսած գորգը մօրը նկարագրած գորգն է։ Շուտով կապ կը պահուի Տիկին Քլինթընի հետ եւ անոր կը տեղեկացուի եղելութիւնը եւ կը խնդրուի տեսնել այդ գորգը։ Ամիս մը ետք Մովսէսեան ընտանիքը կը հրաւիրուի Վաշինկթըն նախագահական պալատ տեսնելու համար գորգը։ Տիկին Մովսէսեան իր մօրը, Ամերիկա բերուած 1926-ին, ամուսինին եւ այլ բարեկամներու հետ կ'երթան եւ կը տեսնեն գորգը։ Անոր վրայ եղած արձանագրութիւնները կը փաստեն գորգին մանրամասնութիւնները։ Իսկ Նախագահական արխիւներուն մէջ կը տեսնուի գորգին պատմականը եւ անոր ինչ պայմաններու տակ նախագահ Քալվինի հասնիլը։ Այս ձեւով տիկին Մովսէսեան հոգեկան մեծ գոհունակութիւն կ'ունենայ տեսնելով Հայկական Ցեղասպանութենէն ճողոպրած իր մօրը հետքերը Ամերիկեան նախագահական պալատին մէջ։

Գորգի պատրաստութեան իր բաժինը կը բերէ Բալուցի Նարդուհի Խոսրոֆեան, որ կ'ըլլայ Լոս Անճելոսէն Պրն. Պետրոս Ալահայտոեանին աներ մայրը։ Նայիրի ծնած է իր հօրը մահէն ետք, 1915-ին։ Նարդուհին իր մօրը Զարդարին եւ մեծ քրոջը Խաթունին հետ բախտը կ'ունենան հասնիլ Հալէպ։ Ան կը ղրկուի Լիբանանի Ամերիկեան Նպաստամատոյցի Ղազիրի հայկական որբանոցը, ուր կը մնայ մինչեւ 1925։ Նարդուհին հոն կը սորվի գորգաչինութիւն։ Վերադառնալով Հալէպ կ'աչխատի Հալէպի Հրեական հիւանդանոցին մէջ՝ որպէս օգնական հիւանդապահուհի եւ կ'ամուսնանայ 1936-ին, Պասիլ Ալաճաճիի հետ ու կը բախտաւորուի մէկ մանչ եւ երկու աղջիկ զաւակներով։ Նարդուհի կը մահանայ 1988-ին։

Գ) Այնթուրայի Որբանոցը

Թրքական որբանոցներէն յատկանչական կ'ըլլայ Ճեմալ Փաչայի ստեղծած Լիբանանի Այնթուրայի որբանոցը։ Ճեմալ փաչան Այնթուրա գիւղաքաղաքին մէջ Ֆրանսացի Լազարիստ հայրերու Սէն Ժոզէֆ գոլէճը կը վերածէ որբանոցի եւ Պոլիսէն կը հրաւիրէ փանթուրքիստ կին գրող՝ Ֆեմինիսթ Հալիտէ Էտիպի Հանումը, որպէսզի ղեկավարէ որբանոցը եւ իրականացնէ հայ որբերու իսլամացումը։ 1916- 1918 մօտաւորապէս 1000 հայ որբեր կը պահուին այս որբանոցին մէջ, ուր կը կատարուի հայ որբերու թրքացումը։ Տղաքը կը թլփատուին, անոնց անունները կը փոխարինուին թրքական եւ արաբական անուններով, սակայն կը պահուին անոնց հայկական անուններուն առաջին տառերը։

Հալիտէ Հանըմը կը դառնայ հայ որբերը թրքացնող ռահվիրայ անձնաւորութիւնը։ Իր հետ կը գործէ մօտ 40 անձերէ կազմուած թրքացնող խմբակ մը։ Հայ որբերը կ'ենթարկուին գանազան չարչարանքներու եւ փալախայի՝ ոտքերու ներբաններու գանակոծում երկաթիայ ձողով։ Մեծի տակ չատերը կը մահանան, որովհետեւ անոնք հայերէն կը խօսին։ Մօտաւորապէս 300 հայ որբեր կը մահանան Այնթուրայի որբանոցին մէջ սովի եւ վարակիչ հիւանդութիւններու պատճառով։

Տարի մը ետք այս թրքուհին եւ իր խմբակը կը լքեն որբանոցը ու կը հեռանան Լիբանանէն։ Ապա որբանոցը կը ղեկավարուի Լիբանանցի վարդապետներու կողմէ, որոնք 670 հայ որբերուն՝ 470 տղայ եւ 200 աղջիկ, կը վերադարձնեն իրենց հայկական անուննները։ 1919-ի աշնան հայ որբերը կը ղրկուին Հալէպ իսկ հայ աղջիկները Ղազիրի որբանոցը։

1993-ին, կաթոլիկ վարդապետները հայ որբերուն աճիւնները կը գտնեն գոլէճի եկեղեցիի հարակից դաշտին մէջ՝ գոլէճի շինարարական նորոգութիւններու ընթացքին։ Գոլէճի պատասխանատուները այս աճիւնները կը պահեն եւ կը գետեղեն վարդապետ հայրերու գերեզմանատան մէջ։

«Գոհար»ի հիմնադիր եւ մեկենաս՝ Պրն. Յարութ Խաչատուրեան լսելով այս լուրը, կ'որոշէ յուշակոթող մը պատրաստել եւ գետեղել գոլէճի շրջաբակին մէջ յաւերժացնելու համար Այնթուրայի որբանոցի հայ որբերուն հոգիները եւ լուսարձակի տակ առնելու Օսմանեան պետութեան կողմէ կատարուած Հայկական Ցեղասպանութիւնը։ Այս յուշակոթողին բացումը տեղի կ'ունենայ 2010-ին։

Յուշակոթողը տեսնող հայ այցելու մը կը նկարագրէ զայն հետեւեալ ձեւով՝ «Անոր գագաթին տեղադրուած է Կիլիկիոյ Լեւոն Թագաւորին Թագին կրկնօրինակը։ Խաչքար կոթողին վրայ քանդակուած է Կիլիկիոյ Թագաւորութեան դրօշը եւ հինգ որբուկներու պատկերներ։ Իսկ անոր վահանին մէջ դրոշմուած է մեր փառապանծ ա.բ.գ.-ը եւ հաղորդակցութեան խորհրդանիշ՝ քնարը։ Պատուանդանին վրայ չորս լեզուներով գրուած է՝

«Ի յիշատակ հայ նահատակներուն, որոնք զոհ գացին Օսմանեան իշխանութեան գործադրած Ցեղասպանութեան»։ Յուշակոթողին սանդխամատին վրայ նստած է պրոնզէ որբուկ մը, ձեռքին մէջ բռնած ոսկեզօծ երկրագունդը, որ կը մարմնաւորէ դէպի կեանք ձգտող ու կեանքին յաղթող հայ ժողովուրդը։

Խաչքարի պատրաստութիւնը եղած է Զաւէն Կոչտոյեանի յղացումով, իսկ քանդակը պատրաստուած է արուեստագէտ Րաֆֆի Թոքաթլեանի ձեռքով։

Յուշակոթողէն քիչ անդին գոլէճի գերեզմանոցին մէջ հայ որբերու տապանաքարին վրայ արձանագրուած է՝ «Աստ հանգչին հայ որբուկներ»։

Այո՛ կարելի չէ մոռնալ «ՀԱՅ ՈՐԲԱՇԽԱՐՀ»ը։

Օգտագործուած Աղբիւրներ՝

1.- Ժամանակակից պատմութիւն Կաթ. Հայոց Կիլիկիոյ (1914-1972), Բիւզանդ Եղիայեան, Անթիլիաս, 1975։

2.- Կեանք մը Ազգիս կեանքին մէջ, Մատթէոս Էպլիղաթեան, Անթիլիաս, 1987։

3.- Ազգային Խնամատարութիւն, Մատթէոս Էպլիղաթեան, Անթիլիաս, 1985։

4.- Օրագրութիւն-Մարիա Ճէյքըպսըն (1907-1919), խարբերդ, Թարգ. Ներսէս Եպիսկոպոս Բախտիկեան, Անթիլիաս, 1979:

5.- Դրազարկ Տարեգիրք, Հ.Ե.Կ.Դ., 1970, Անթիլիաս:

6.- Յուշամատեան Ճպէյլի Ամերիկեան Որբանոցին 1920-1925, Պէյրութ,1965:

7.- Խորշակահար Մանկութիւն, Ներսէս Արք. Բախտիկեան, Անթիլիաս:

8.- Յուշեր, Անթուրայի որբանոցը, Գառնիկ Բանեան, Պէյրութ, 1992:

9.- Ազգը չէ մեռած եւ անհնար է որ մեռնի, բանտի եւ աքսորի տարիներ, Թէոդիկ, 1919, վերհրատարակուած 1985, Անթիլիաս:

10.- Ամէնուն Տարեցոյցը, Թէոդիկ, 1921, 1928:

11.- Մէկ ու կէս միլիոն հայերու ջարդը, Արամ Անտոնեան, Պոլիս, 1921, վերահրատակուած Պէյրութ 1978:

12.- Այն սեւ օրերուն, Արամ Անտոնեան, վերահրատարակուած Պէյրութ, 1985:

13.- Ապրիլեան Եղեռնի բացառիկ, Յեղափոխական Ալպոմ, Պէյրութ, 1975:

14.- Children as victoms of genocide, the Armenian case, Vahan Dadrian, Journal of Genocide research 5, No. 3 (Sept. 203).

15.- Recognizing the Armenian Genocide, Vol.1, booklet by United Commeration Committee of Canada, 1995.

16.- The role of Turkish physicians in the world war I Genocide of Ottoman Armenians, Holocaust and Genocide studies 1,2 (1986), Dr. Vahakn N. Dadrian.

17.- The Armenian Refugee Camps in Aleppo (1922-1936), Aleppo, 1986.

ԲԺԻՇԿ ԿԱՐՊԻՍ ՀԱՐՊՈՅԵԱՆ

(Շար. 2 եւ վերջ)

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԼԻԲՐԻԹՕ ԱՆԱՊԱՏ

ՍՕՆԱ ՎԱՆ

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Տպարանէն, Ցեղասպանութեան 100 ամեակին առիթով, Լոյս տեսաւ բանաստեղծուհի Սօնա Վանի «Լիբրիթօ Անապատ» հատորը։

Սոյն հատորը կը պարունակէ Հայ ժողովուրդի գաղթն ու տեղահանութիւնը իրենց քաղաքներէն ու գիւղերէն դէպի Տէր Զօրի անապատները, ուր անօթութիւնն ու սովը չա՛տ չատերու մահուան պատճառ դարձան։

Հեղինակը՝ Սօնա Վան ծնած է Հայաստան, ուրկէ փոխադրուած է Միացեալ Նահանգներ եւ իր կեանքը ամբողջութեամբ նուիրած բանաստեղծութեան ու գրականութեան։ Սօնա Վան Հայոց Ցեղասպանութիւնը ապրած է իր ընտանիքին աչքերուն մէջ՝ անոնցմէ լսելով բազմաթիւ պատմութիւններ ու ցաւեր, որոնք կրեցին Հայ ժողովուրդը։ Սօնա Վանի ընտանիքը որպէս եղեռնի վերապրողներ իրենց յաջորդներուն փոխանցեցին ու պատմեցին Ցեղասպանութեան արհաւիրքը, որուն պատճառով Սօնա Վան դուրգուրանքով գրեց վերոյիշեալ հատորը։

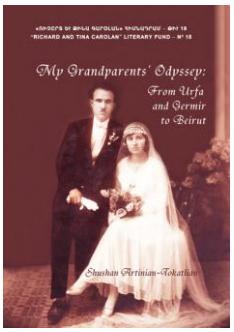

MY GRANDPARENTS' ODYSSEY: FROM URFA AND GERMIR TO BEIRUT

SHOUSHAN ARTINIAN-TOKATLIAN

Լաթակազմ եւ Թղթակազմ 156 էջ

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան տպարանէն լոյս տեսաւ Շուշան Արթինեան-Թոքաթլեանի «Մեծ մօրս ու մեծ հօրս ողիսականը՝ Ուրֆայէն եւ Կէրմիրէն դէպի Պէյրութ» հրատարակութիւն՝ «Ռիչըրտ եւ Թինա Գարոլան» Հրատարակչական Հիմնադրամի, թիւ 18-րդ հատորը։

Այս գիրքը կը կեդրոնանայ երկու Հայոց Ցեղասպանութենէն ազատողներու՝ Բերկրուհի Սահակեանի եւ Յովսէփ Ալահայտոյեանի յիշատակագիրներուն վրայ։ Օսման-

եան կայսրութեան տեղահանումի հրահանգին պատճառաւ՝ Բերկրուհին եւ իր ընտանիքը, որոնք կ՚ապրէին Կէսարիա, ճամբայ կ՚ելլեն իրենց կեանքի ամենէն անհաւատալի պատմութեան գիրկը իյնալով, որ իրենց անցուց չատ մը չրջաններէ, ինչպէս Գոնիա, Մանիսա, Իզմիր, Քալամարիա, Փորթ Սաիտ, եւ վերջապէս Պէյրութ։ Դեղագործ Յովսէփ Ալահայոյեան, որ աչխատած է Ուրֆայի մէջ գտնուող Գերմանական հիւանդանոցի մը մէջ, նաեւ չատ մը փորձանքներէ ետք կը հասնի Լիբանան, ուր երկու ազատողները կը ծանօթանան եւ կը պսակուին։ Ներառելով «Նիւ Եորք Թայմզ» պարբերաթերթին մէջէն յօդուածներ, գիրքը կը ներկայացնէ արճանագրուած չիչատակները եւ պատմական դրուագները միասնաբար, որոնք տեղի կ՚ունենային 1915-*ի եւ* 1923-*ի միջեւ։*

ՀԱՄԱՊԱՏԿԵՐ ԱՐԵՒՄՏԱՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ (Դ. ՀԱՏՈՐ)

ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ

Լաթակազմ եւ Թղթակազմ 544 էջ

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան տպարանէն լոյս տեսաւ Յակոբ Օշականի «Համապատկեր Արեւմտահայ Գրականութեան» Դ. Հատորը, որուն մէջ ներառնուած են Հայ Գրականութեան իրապաչտ սերունդի գրողներ, Յ. Պարոնեան, Մ. Խրիմեան, Գ. Սրուանձտեանց, Խ. Նար-Պէյ, Մ. Զերագ, Եղիա Տ., Մ. Մամուրեան, Ծերենց եւ Ս. Տիւսաբ։ Իւրաքանչիւր հեղինակ իր ոճով կրցած է իր ներքին յուզումներն ու սլացքը արտայայտել եւ հարստացնել Արեւմտահայ գրականութիւնը։

Գէորգ Մելիտինեցի Գրական Մրցանակի Հրատարակութեան 86-*րդ թիւն է «Համապատկեր Արեւմտահայ Գրականութեան» Դ. Հատորը։ Վերահրատարակութեան խմբագիրն է Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Միաբանութեան աւագ անդամներէն Գերշ. Տ. Վարուժան Արք. Հերկելեան։*

ԴՊՐԵՎԱՆՔ

87-ՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Ուրբաթ, 7 Հոկտեմբերի երեկոյեան ժամը 6-ին, 2016-2017 կրթական տարեշրջանի սեմին, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Դպրեվանքի ուսուցչական կազմը գումարեց իր առաջին ժողովը։ Դպրեվանքի Բրաբիոն Տումանեան սրահէն ներս տեղի ունեցած ժողովը սկիզբ առաւ բացման աղօթքով։ Դպրեվանքի Տեսուչ՝ Հոգշ. Տ. Պօղոս Վրդ. Թինքճեանի բարի գալուստի բացման խօսքէն ետք, ժողովը յաջորդաբար գործադրեց ճչդուած օրակարգը, որուն ընթացքին Տեսուչ Հայր Սուրբը հակիրճ կերպով ներկայացուց աշակերտութեան կրթական իրավիճակը, դասարաններու ընդհանուր պատկերը, որակի բարելաւման նոր ծրագիրներն ու ակնկալութիւնները։

Դպրեվանքի առաքելութեան գօրակից ուսուցչական կազմը դարմացուց իր խանթը եւ վերանորոգ թափով ներկայացուց 87-րդ տարեշրջանին իրագործելիք զանազան տեսակի կրթական աւելի գարգացած ծրագիրներ։

Հաւաքական խմբանկարով մը տարուան առաջին ուսուցչական ժողովը անմահացնելէ ետք, ուսուցչական կազմի ու Դպրեվանեցիներու մասնակցութեամբ, Ս. Աստուածածին մատրան մէջ տեղի ունեցաւ Սրբոց Թարգմանչաց տօնի հանդիսաւոր նախատօնակ՝ նախագահութեամբ Դպրեվանքի Տեսչութեան անդամներուն։

ԴՊՐԵՎԱՆՔԻ 87–ՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻ ԲԱՑՈՒՄ ՏԵՍՉԱԿԱՆ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ ՍՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ

Թարգմանիչ Ս. Վարդապետներու չունչով դաստիարակուած եւ անոնց սրբազան տեսլականով քալող Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Դպրեվանքը՝ իր Տեսչութեամբ, ուսուցչական կազմով եւ աշակերտութեամբ, կիրակի, 9 Հոկտեմբեր 2016-ին Սրբոց Թարգմանչաց տօնի Ս. Պատարագով բացուած յայտարարեցին Դպրեվանքի կրթական-ուսումնական 87-րդ տարեշրջանը։

Լիբանանէն, Սուրիայէն եւ Պարսկաստանէն ժամանած աշակերտներ, կրօնքի հուրով եւ ազգի սիրով տոգորուած, իրենց կենդանի եւ հարազատ տան՝ Դպրեվանքին մէջ, բարձր տրամադրութեամբ արդէն պատրաստ են սկսելու նոր տարեշրջան մը։

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետին ուղղուած երախտագիտական ջերմ խօսքերէ ետք, պատարագիչ Հայր Սուրբը՝ Դպրեվանքի նորանշանակ Տեսուչ՝ Հոգշ. Տ. Պօղոս Վրդ. Թինքճեան ըսաւ. «Դուք ունիք մարտահրաւէրներ եւ կոչեր.- Կոչ մը՝ որպէսզի զինուիք Մեսրոպեան տենչով եւ նուիրուիք Եկեղեցւոյ առաքելութեան եւ ընկալէք Աստուածային տեսիլքներ իստեղծագործութիւն եւ պահպանութիւն հայ լեզուի եւ մշակոյթի։ Մարտահրաւէր՝ որպէսզի դառնաք Սահակ Պարթեւ հայրապետին նման եկեղեցական, ազգային ու մշակութային ժառանգութեանց պաշտպան ռահվիրաներ։ Հրաւէր մը՝ որպէսզի ձեր մանուկ հասակին Կոռիւններ ըլլալով հանդերձ, դառնաք Սքանչելիներ ձեր նուիրուածութեան ու ծառայութեան ընդմէջէն։ Կոչ մը՝ ձեր կեանքով կերտելու Եղիշէի պատմագրութեան նոր ոսկեդարերը։ Հրաւէր մը՝ դառնալու մէկական Խորենացիներ, խոհեմաբար գրելու ու ստեղծագործելու։ Մարտահրաւէր մը՝ փիլիսոփայելու եւ անսասան մնալու բոլոր դժուարութեանց դէմ եւ Անյաղթ մնալու չարին բոլոր որոգայթներէն։ Փորձ մը՝ նմանելու ողբերգակ ու խոստովանող մեծ հայրապետ Նարեկացիին, եւ ուխտակատարներ՝ արժանանալու Աստուածային չնորհաց, դառնալու Ս. Երրորդութեան փառքը գովերգող մէկական Շնորհալիներ»։

Ս. Հաղորդութեան ճաշակումով սրբուած ու նորոգուած, Դպրեվանքի սանները իրենց սրտի, մտքի ու հոգիի մատեանին մէջ անգամ մը եւս ընդգծեցին կարեւորութիւնը իրենց նուիրումին ու ծառայութեան եւ վերստին ուխտեցին ամբողջական հաւատարմութեամբ ու նուիրումով ծառայել եկեղեցւոյ եւ ազգին, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Դպրեվանքին ճամբով։

ԴՊՐԵՎԱՆՔԻ 87-ՐԴ ԿՐԹԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻ ԲԱՑՈՒՄ

Երկուշաբթի, 10 Հոկտեմբեր 2016-ի առաւօտեան ժամը 9-ին, Դպրեվանքի չէնքի մուտքին կատարուեցաւ Դպրեվանքի 87-րդ տարեշրջանի բացումը։ Հաւատքական առաւօտեան աղօթքէն ետք, Դպրեվանեցիներ կատարեցին Աստուածաչունչէն ու Ս. Գրիգոր Նարեկացիի Մատեան Ողբերգութենէն ընթերցումներ։ Ապա, Դպրեվանքի Տեսուչ՝ Հոգշ. Տ. Պօղոս Վրդ. Թինքճեան խօսք առնելով չեշտեց Դպրեվանեցիին կեանքին ընթացքին հնչող գանգերու կարեւորութիւնը։ Եկեղեցւոյ ու դպրոցական գանգերուն կարեւորութիւնը ցոյց տալէ ետք, Հայր Սուրբը անոնց ուշադրութեան յանձնեց, թէ «խղճի գանգը, որ լսելի չէ ֆիզիքական ականջին, հոգին կ'արթնցնէ աշխարհի զբաղումներէն եւ մեր ուշադրութիւնը կը կեդրոնացնէ եկեղեցւոյ եւ դպրոցի գանգերուն... այսուհետեւ իւրաքանչիւր գանգին մտաբերեցէք չարականի «գարթիք որդիք լուսոյ, գարթիք եւ մի ննջէք, գարդիք երկիրպագցուք» բառերը եւ հոգեմտաւոր արթնութեամբ դիմաւորեցէք նոր տարեշրջանը»։ Իր խօսքի աւարտին, Հայր Սուրբը բարի վերամուտ մաղթեց ներկայ ուսուցիչներուն եւ բոլոր սաներուն։ Ապա երգուեցաւ Դպրեվանքի քայլերգը, որմէ ետք առնուած խմբանկարին յաջորդեց դպրոցական առաջին գանգի հնչեցումը։

ԴՊՐԵՎԱՆՔԻ 87–ՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻ
ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԲԱՑՄԱՆ ՏԵՍԱԿԱՆ ԽՕՍՔ

Գերչ., Գերպ., եւ Հոգչ. Միաբանակից հայրեր
Արժ. Քահանայ հայրեր
Ցարգելի ուսուցիչներ
Եւ սիրելի Դպրեվանեցիներ

Ահա այս գանգի ղօղանջներուն հրահանգին ենթարկուած մեր հոգիներն ու մարմինները կը լարուին թիավարելու դէպի անսահման ովկեանը, յայտնաբերելու հոգեմտաւոր աճման ու դաստիարակութեան անկոխ գետիններ եւ այնտեղէն առագաստներ բացած՝ նուաճելու մտքին տակաւին անծանօթ փորձառութեան նոր դաշտեր։

Դպրեվանքի այս գանգը՝ հոգին աղօթքի, միտքը գիտելիքի իսկ մարմինը աշխատանքի հրաւիրող իր գնգուն ձայնով, ահաւասիկ 87-րդ տարեշրջանի սեմին նոյն յաղթահունչ ալիքաւորումով կ՚ողջունէ ներկայութիւնը Դպրեվանքի առաքելութեան հաւատացող ու բարօրութեան համար գօրավիգ կանգնող հոգեւորական թէ աշխարհական ուսուցիչները, ինչպէս նաեւ մարդակերտման ապագայատեսիլ ծնողները, որոնք հաւատալով աչքին տակաւին անտես ապագայի իրագործումներուն, յանձնած են իրենց զաւակները Դպրեվանքին ու Ս. Աստուածամօր խնամքին։ Ի վերջոյ, գանգին մեծագոյն ողջոյնը ձեզի է սիրելի սաներ։ Բարի վերադարձ հիներուն եւ բարի գալուստ նորեկ մեր սաներուն։

Սիրելի աշակերտներ, կեանքի մեր ճանապարհորդութեան ընթացքին տարբեր տեսակի գանգերու ձայներ պիտի լսենք։ Զանգերը մեծ դերակատարութիւն ունին մեր առօրեայ ընթացքին, այն իմաստով որ անոնք կ՚ուղղեն մեր հոգեմտաւոր նաւարկութեան ուղղին։ Ըլլայ եկեղեցւոյ, ըլլայ դպրոցի, գործի թէ հրթեհի կամ այլ գանգեր, բոլորն ալ մեր ուշադրութիւնը կը հրաւիրեն կեդրոնանալու յաջորդ եղելութեան վրայ, ամբողջական ուշադրութեամբ ու նուիրումով կատարելու այդ արարքը։ Մեր համալիրէն եւ կեանքէն ներս կան երեք տեսակի գանգեր։

Ա) Եկեղեցւոյ գանգը, որ մեզ կը յիշեցնէ հաղորդակցութեան մէջ մտնել մեր Արարիչին հետ, անանձնական ուրախութիւն եւ զոհունակութիւն գտնելու համայն մարդկութեան համար կատարած մեր ամէնօրեայ աղօթքներուն ընդմէջէն։

Բ) Դպրոցական գանգը, որ մեզ կը հրաւիրէ կեդրոնանալու եւ ծծելու բոլոր տեսակի օգտակար գիտելիքներ, զոր մենք ապագային կ՚օգտագործենք ժողովուրդի գաւակները զարգացնելու եւ ղեկավարներ դառնալու։

Գ) Խղճի գանգը։ Այս գանգը թէեւ անձայն է ֆիզիքական ականջին, սակայն ամէնէն զօրեղ հնչողն է։ Խղճի գանգը մեզ կ՚արթնցնէ, որպէսզի տարուած չի մնանք համացանցային մոլութիւններով ու այլ նորագոյն զբաղումներով քնացած չի մնանք իրական աշխարհէն, եւ կարողանանք գգաստ մնալ եւ լսել բոլոր գանգերը, կատարելու մեր խղճին պարտականութիւնը մեր կոչումին հանդէպ։

Իւրաքանչիւր գանգի ղօղանջին յիշեցէք չարականագիրին բառերը եւ մտովին կրկնեցէք «Զարթիք որդիք լուսոյ, զարթիք եւ մի ննջէք, զարթիք երկիրպագ-

ցուք…»։ Թող որ այս գանգը հոգեւոր, մտային եւ ֆիզիքական գարթօնքի կոչ մը ըլլայ ձեզի համար ձեր կեանքի բոլոր հանգրուաններուն։

Նորակազմ տեսչութեան անունով ուժ կարողութիւն եւ տոկունութիւն կը մաղթենք ուսուցչական կազմին։ Աչակերտներ՝ բարի վերամուտ եւ յարատեւ արթնութիւն ձեզի։

Կը հաւատանք, որ մեր բոլորին գործակցութեամբ եւ համբերութեամբ մենք կրնանք իրագործել անկարելին եւ նոյնիսկ յաղթել գանգին՝ անկէ իսկ առաջ պատրաստ ըլլալով։

Բարի վերամուտ

ՊՕՂՈՍ ՎՐԴ. ԹԻՆՔՃԵԱՆ
Տեսուչ Դպրեվանուց

ԴՊՐԵՎԱՆՔԸ ԿԸ ՀՐՃՈՒԻ ԻՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՕՐՀՆԱԲԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒԹԵԱՄԲ

Հովուապետական երկարատեւ այցելութիւններէ ետք, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան հովուապետ՝ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոս, 2016-2017 *ուսումնական տարեշրջանի իր առաջին այցելութիւնը տուաւ Պիքֆայայի Ս. Աստուածածին վանք։*

Դպրեվանքի ուսուցչապետ Վեհափառ Հայրապետը, անցնող տարիներու հետեւողութեամբ այս տարի եւս կը չարունակէ դասաւանդել Հայ Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ սիստեմաթիք եւ հովուական Աստուածաբանութիւնը Դպրեվանքի բարձրագոյն դասարանի սաներուն։ Դ. Ընծայարանի սարկաւագներն ու Կաթողիկոսարանի քահանայից պատրաստութեան դասարանի սարկաւագները, Վեհափառ Հայրապետին գիտութիւններէն օգտուելով, առաջին հանդիպումէն իսկ սկսան լիցքաւորուիլ Աստուածային գիտութեամբ։ Դասընթացքի աւարտին, Վեհափառ Հայրապետը Դպրեվանքի Տեսչութեան անդամներուն հետ առանձին հանդիպում մը ունեցաւ, որուն ընթացքին ան տեղեկացաւ նորեկ աչակերտներուն, ուսուցչական կազմին, գործադրուող կրթական ծրագրին, ինչպէս նաեւ տարեշրջանի ընթացքին իրագործուելիք արտադասարանային ծրագիրներուն մասին։

Հանդիպումէն ետք, Նորին Սրբութիւնը զինք դիմաւորող ուսուցչական կազմին ու Դպրեվանեցիներուն ուղղելով իր խօսքը, չեչտեց՝ թէ Դպրեվանքը մարդակերտումի կարեւոր հաստատութիւն մըն է, որուն անդամները ազգին ու եկեղեցւոյ ծառայութեան կոչուած ըլլալով կը կազմաւորուին Տեսչութեան հայրական եւ եղբայրական խնամքին տակ։

Աչակերտներուն հետ իր հանդիպման աւարտին, Նորին Սրբութիւնը նաեւ այցելեց Դպրեվանքի նորաչէն մատենադարանը եւ գնահատեց ցարդ կատարուած հսկայ աշխատանքը՝ չեչտելով ընթերցանութեան կարեւորութիւնը Դպրեվանեցիին եւ հոգեւորականին համար։

ՄԻՋ–ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՆԱԽԱԳԱՀԵՑ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԻՆ

Երկուշաբթի, 5 Սեպտեմբեր 2016-ի առաւօտուն, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետը մեկնեցաւ Ամման, Յորդանան, նախագահելու Միջին Արեւելքի Եկեղեցիներու Խորհուրդի համաժողովին։ Նորին Սրբութիւնը Խորհուրդի չորս նախագահներէն մէկն է, ուր կը ներկայացնէ Արեւելեան Ուղղափառ Ոչ-քաղկեդոնական եկեղեցիներու ընտանիքը։ Վեհափառ Հայրապետը համաժողովին գլխաւոր խօսողը եղաւ, որ անդրադարձաւ Միջին Արեւելքի ներկայ կացութեան եւ եկեղեցիներու դիմագրաւած մարտահրաւէրներուն։

Վեց տարին անգամ մը գումարուող Մ.Ա.Ե.Խ.-ի համաժողովին կը մասնակցին Միջին Արեւելքի բոլոր եկեղեցիները. այս անգամ բացառաբար ներկայ գտնուեցան նաեւ բոլոր պատրիարքները եւ հոգեւոր պետերը։ Յանուն Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան, համաժողովին իրենց մասնակցութիւնը բերին Թեհրանի Հայոց Թեմի Առաջնորդ՝ Գերչ. Տ. Սեպուհ Արք. Սարգիսեան, Բերիոյ Հայոց Թեմի Առաջնորդ՝ Գերչ. Տ. Շահան Արք. Սարգիսեան, Կաթողիկոսարանի Միջեկեղեցական եւ Տեղեկատուական բաժանմունքներու վարիչ՝ Գերպ. Տ. Յուսիկ Ծ. Վրդ. Մարտիրոսեան, Կաթողիկոսարանի Լսատեսողական բաժանմունքի վարիչ՝ Հոգչ. Տ. Պետրոս Վրդ. Մանուէլեան եւ Լիբանանի Քրիստոնեայ-իսլամ յանձնախումբին մէջ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան ներկայացուցիչ՝ Դոկտ. Ժան Սալմանեան։

Երեքշաբթի, 6 Սեպտեմբեր 2016-ի առաւօտուն, Յորդանանի մայրաքաղաք՝ Ամմանի մէջ, կրօնական յատուկ արարողութեամբ սկսաւ Միջին Արեւելքի Եկեղեցիներու Խորհուրդի 11-րդ համաժողովը։ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսի ընորոշումով ներկայ հաւաքը պատմական կարելի է նկատել հետեւեալ պատճառներով՝ ա) Միջին Արեւելքի պատմութեան տագնապալից այս օրերուն, չրջանի բոլոր եկեղեցիներու բարձրաստիճան եկեղեցական ներկայացուցիչներուն հանդիպումը նշանակալից երեւոյթ մըն է։ բ) Առաջին անգամ ըլլալով եկեղեցիներու պատրիարքներ, պատուիրակութիւններու կողքին, իրենց գործօն մասնակցութիւնը կը բերեն յիշեալ համաժողովին։ գ) Խորհուրդի պատմութեան մէջ առաջին անգամ ըլլալով, մեծ թիւով պատուիրակներ եւ հիւրեր մասնակից կը դառնան համաժողովին։

Համաժողովի առաջին նիստին, որուն նաեւ ներկայ գտնուեցան միջ-եկեղեցական հիւրեր եւ քաղաքական անձնաւորութիւններ, յաջորդաբար խօսք առին ներկայ պատրիարքները, որոնք կարեւորութեամբ չեչտեցին եկեղեցիներու առաքելութեան եւ վկայութեան նոր մղում տալու հրամայականը՝ Միջին Արեւելքի ներկայ դժուար պայմաններուն մէջ։ Վեհափառ Հայրապետը, որ Մ.Ա.Ե.Խ.-ի նախագահներէն մէկն է, համաժողովին կարեւորութիւնը բնորոշեց երեք բառերով՝ փառաբանութիւն, արժեւորում եւ յանձնառութիւն։ Նորին Սրբութիւնը իր պատգամին մէջ ըսաւ, որ «առաջին հերթին մենք Աստուծոյ փառք պէտք է տանք, որ հակառակ մեր՝ Միջին Արեւելքի բրիստոնէութեան դիմագրաւած առկայ տագնապալից պայմաններուն կրցանք միասին ըլլալ, մեր միասնականութիւնը արտայայտել, ինչպէս նաեւ մեր կատարած ծառայական առաքելութիւնը արժեւորել։ Համաժողովը նաեւ առիթ է, անցնող տարիներու Խորհուրդին կատարած աշխատանքը լուսարձակի տակ բերելու, իրապաշտ արժեւորումը կատարելու եւ ապագայի գործնական ծրագիրներ մշակելու»։ *Արամ Ա. Կաթողիկոս յիշեցուց նաեւ որ «համաժողովը մարտահրաւէր մըն է ուղղուած բոլոր եկեղեցիներուն վերանորոգելու աստուածատուր առաքելութեան իրենց յանձնառութիւնը»։*

Բացման նիստէն ետք ժողովը սկսաւ իր աշխատանքներուն, նշանակուեցան ենթայանձնախումբեր՝ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան պատուիրակութեան բոլոր անդամները նշանակուեցան յանձնախումբերու անդամներ։ Ապա, ժողովը լսեց Ընդհանուր Քարտուղարին զեկոյցը եւ կատարեց քննարկումներ։

«ԱՌԱՆՑ ՔՐԻՍՏՈՆԷՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԸ ԿԸ ԿՈՐՄՆՑՆԷ ԻՐ ԻՆՔՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԻՐԱՑԱՏԿՈՒԹԻՒՆԸ»

«Միջին Արեւելքը ո՛չ միայն ծննդավայրը եղած է քրիստոնէութեան, այլ նաեւ անոր մշակոյթին, քաղաքակրթութեան եւ պատմութեան մէջ կարեւոր ներդրում ունեցած է՝ միաժամանակ ան ազդեցութիւնն է կրած շրջանէն ներս տեղի ունեցած վերիվայրումներուն եւ զարգացումներուն» *ըսաւ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետը, Յորդանանի մայրաքաղաք՝ Ամմանի մէջ տեղի ունեցող Միջին Արեւելքի Եկեղեցիներու Խորհուրդի 11-րդ համաժողովին ուղղած իր պատգամին ընթացքին, Ջորեքշաբթի, 7 Սեպտեմբեր 2016-ի առաւօտուն։*

Նորին Սրբութիւնը, որպէս գլխաւոր դասախօսը յիշեալ համաժողովին, իր խօսքը սկսաւ երկու հաստատումներ կատարելով. «Առաջին, քրիստոնէութիւնը անբաժան ու անբաժանելի մասը կը կազմէ Միջին Արեւելքին։ Եկեղեցին անցեալի արժէքներուն եւ աւանդութիւններուն թանգարանը չէ, այլ կենդանի ներկայութիւն Միջին Արեւելքի ընկերութեան՝ բոլոր բնագաւառներէն ներս։ Երկրորդ, հակառակ իր դիմագրաւած տագնապներուն ու մարտահրաւէրներուն, քրիստոնէութիւնը վճռած է մնա՛լ շրջանէն ներս»։ *Ապա, Արամ Ա. Կաթողիկոս յայտնեց, որ ա՛յս է հաւաքական կեցուածքը Միջին Արեւելքի բոլոր եկեղեցիներուն եւ այս կեցուածքը կը բաժնեն նաեւ մեր իսլամ դրացիներն ու համաքաղաքացիները։*

Վեհափառ Հայրապետը ընդհանուր վերլուծումի մը կատարելէ ետք Միջին Արեւելքէն ներս ստեղծուած ներկայ կացութեան եւ անդրադառնալէ վերջ քրիստոնեայ համայնքներու դիմագրաւած տնտեսական դժուարութիւններուն ու յատկապէս արտագաղթին, հետեւեալ ուղի կէտերը նկատեց որպէս առաջնահերթութիւն եկեղեցիներուն դիմաց. ա) Քրիստոնեայ համայնքները պէտք է մասնակից դառնան ժողովրդավարական սկզբունքներ հաստատելու ձգտող բոլոր շարժումներուն ու ծրագիրներուն։ բ) Քրիստոնեայ համայնքները, իրենց պարտաւորութիւններուն առընթեր, պէտք է տէր կանգնին իրենց իրաւունքներուն՝ որպէս լիիրաւ քաղաքացիներ։ գ) Երեք միաստուածեան կրօնները, մեկնելով իրենց հա-

սարակաց արժէքներէն եւ ուսուցումներէն, պէտք է որդեգրեն հաւաքական կեցուածք՝ ընկերութիւնը յուզող ընդհանրական հարցերու նկատմամբ։ դ) Անհրաժեշտ է քրիստոնէական միութեան չօշափելի արտայայտութիւն տալ։ ե) Եկեղեցւոյ բարեկարգութիւնը հրամայական է՝ յատկապէս ստեղծուած նոր պայմաններու լոյսին տակ։ զ) Անհրաժեշտ է արեւմտեան եկեղեցիներու հետ գործակցութիւնը աւելի ամրապնդել։ է) Եկեղեցիներ իրենց սփիւռքի համայնքներուն հետ պէտք է ունենան աւելի հետեւողական ու արդիւնաչատ գործակցութիւն։ ը) Մ.Ա.Ե.Խ.-ի վերակազմակերպումը անյետաձգելի անհրաժեշտութիւն է։

Այս կէտերուն մասին կարճ անդրադարձ ունենալէ ետք, Նորին Սրբութիւնը կարեւոր հարցադրում մը կատարեց ըսելով, թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ քրիստոնէութեան ապագան Միջին Արեւելքին ներս։ Հպանցիկ ակնարկ մը կատարելէ ետք այս ուղղութեամբ կատարուող թեր ու դէմ կարծիքներուն, թէ՛ Միջին Արեւելքէն եւ թէ՛ Արեւմուտքէն ներս, Արամ Ա. Կաթողիկոս ըսաւ. «Միջին Արեւելքի պատմութիւնը յստակօրէն ցոյց կու տայ, որ յաճախ տագնապներով եւ բեւեռացումներով լեցուն եղած է շրջանը։ Հակառակ այս իրողութեան, պատմական իրագործումներ արձանագրուած են շրջանէն ներս։ Այսօր եւս, տագնապի մէջ է Միջին Արեւելքը եւ լուսարձակի տակ է միջազգային համայնիին կողմէ։ Այս բացասական երեւոյթներուն առընթեր նաեւ կան դրական զարգացումներ եւ արմատական փոփոխութիւններ։ Քրիստոնէութիւնը շրջանէն ներս պէտք է շարունակէ մնալ, սա ո՛չ միայն արեւմուտքի եւ արեւելքի եկեղեցիներուն կեցուածքն է, այլ նաեւ իսլամ պետութիւններուն, հետեւաբար ժամանակի նշանները պէտք է ճիշդ կարդալ եւ կատարուող զարգացումները ճիշդ գնահատել։ Առանց քրիստոնէութեան Միջին Արեւելքը կը կորսնցնէ իր ինքնութիւնը եւ իւրայատկութիւնը»։

Վեհափառ Հայրապետի պատգամը բարձրօրէն գնահատուեցաւ եւ յաջորդաբար խօսքեր արտասանուեցան հետեւեալ նիւթերուն շուրջ. քրիստոնեայ-իսլամ երկխօսութիւն՝ նախարար Աքըլ Պիլդաժի (Յորդանան), արեւմտեան եկեղեցիներուն հետ յարաբերութիւն՝ նախարար Նապիլա Մաքրամ Ապտել Շահիտ (Եգիպտոս) եւ Մ.Ա.Ե.Խ.-ի վերակազմակերպումը՝ փրոֆ. Ֆաուի Տաու։

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՀԵՏ

Վեհափառ Հայրապետը Ամմանի մէջ տեղի ունեցող Միջին Արեւելքի Եկեղեցիներու Խորհուրդի 11-րդ համաժողովին մասնակցող հոգեւոր պետերուն հետ միասին, Ջորեքշաբթի, 7 Սեպտեմբեր 2016-ի կէսօրին, հանդիպում ունեցան Յորդանանի Ապտալլա Բ. Թագաւորին հետ, Ալ Հիւսէյնիյա թագաւորական պալատին մէջ։ Կարճ հանդիպումէն ետք ներկաները ճաշի հիւրը եղան Յորդանանի Թագաւորին։ Ճաշկերոյթի սկիզբը խօսք առնելով, Ապտալլա Թագաւորը ողջունեց համաժողովին գումարումը Ամմանի մէջ եւ անդրադարձաւ Միջին Արեւելքի դիմագրաւած դժուարութիւններուն ու կարեւորութեամբ ընդգծեց չրջանէն ներս քրիստոնէական ներկայութեան պահպանման անհրաժեշտութեան։ Թագաւորի խօսքէն վերջ, յաջորդաբար խօսք առին ներկայ հինգ պատրիարքները, որոնք անդրադարձան յատկապէս Սուրիոյ եւ Իրաքի մէջ քրիստոնեաներու դժուարութիւններուն ու մանաւանդ արտագաղթին։

Խօսք առաւ նաեւ Վեհափառ Հայրապետը եւ ըսաւ. «Ո՛չ միայն քրիստոնեայ համայնիները, այլ նաեւ Միջին Արեւելքը իր պատմութեան ճակատագրական մէկ

հանգրուանը կ'ապրի»: ***Ապա, Նորին Սրբութիւնը անդրադաձաւ երկու կէտերու.*** «Ա) Կրօններու եւ մշակոյթներու գոյակցութիւնը կը գտնուի լուրջ մարտահրաւէրներու դիմաց՝ նկատի ունենալով ծայրայեղական շարժումներու աճը եւ տարածումը՝ երեւոյթ մը, որ միայն Միջին Արեւելքին յատուկ չէ, այլ նաեւ արեւմտեան աշխարհին: Բ) Ահաբեկչութիւնը դարձեալ միայն Միջին Արեւելքին առնչուած երեւոյթ մը չէ, այլ՝ համամարդկային: Հետեւաբար, պետութիւններ, կրօններ ու ոչ-կառավարական կազմակերպութիւններ միացեալ ու հաւաքական ուժով պէտք է արմատախիլ ընեն այս չարիքը ընկերութեան կեանքէն ներս: Յաճախ մենք ախտանշանները յաղթահարելու մասին կը մտածենք, մոռնալով անոնց տուն տուող պատճառները»: ***Խօսքի եզրափակիչ բաժնին մէջ Նորին Սրբութիւնը յիշեց, որ քրիստոնեայ եկեղեցիներու ներկայացուցիչներուն հանդիպումը Ամմանի մէջ երկու պատգամ կը փոխանցէ աշխարհին՝ ա) Քրիստոնէութիւնը կապուած կը մնայ Միջին Արեւելքին՝ հակառակ ամէն տեսակ դժուարութիւններուն եւ բ) Համաշխարհայնացած աշխարհին մէջ մշակոյթներու ու կրօններու համակեցութիւնը հարստացուցիչ երեւոյթ մըն է:***

Յայտնենք, որ հոգեւոր պետերուն կողմէ արտասանուած խօսքերուն առանձնաբար պատասխանեց Ապտալլա Թագաւորը:

Օր մը առաջ, Յորդանանի Թագաւորին հօրեղբօր որդին՝ Իշխան Ղազի, ներկայ գտնուեցաւ Մ.Ա.Ե.Խ.-ի համաժողովին ներկայ գտնուող հոգեւոր պետերուն ու մասնակիցներուն ի պատիւ տրուած պաշտօնական ընթրիքին եւ իր խօսքը փոխանցեց ներկաներուն, իր կարգին չեչտելով քրիստոնեայ-իսլամ համակեցութեան կարեւորութիւնը:

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ԸՆՏՐՈՒԵՑԱՒ Մ.Ա.Ե.Խ.-Ի ՊԱՏՈՒՈՑ ՆԱԽԱԳԱՀ

Յորդանանի մայրաքաղաք՝ Ամմանի մէջ գումարուող Միջին Արեւելքի Եկեղեցիներու Խորհուրդի համաժողովը բարձրօրէն գնահատելով Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետին բերած ներդրումը միջ-եկեղեցական չարժումին ընդհանրապէս եւ Մ.Ա.Ե.Խ.-ին մասնաւորապէս, զինք ընտրեց որպէս Խորհուրդի

պատուոյ նախագահ։ Նորին Սրբութիւնը խօսք առնելով գնահատեց համաժողովին աշխատանքները, չնորհակալութիւն յայտնեց իր անձին նկատմամբ ցուցաբերուած վստահութեան եւ չեչտեց, թէ ինք յանձնառու կը մնայ իր նպաստը բերելու միջ-եկեղեցական չարժումի զարգացման։

Մ.Ա.Ե.Խ.-ի համաժողովը չարունակելով իր աշխատանքները կատարեց Գործադիր Վարչութեան ընտրութիւնը։ Համաժողովին մասնակցող Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան պատուիրակութեան անդամներէն Գերչ. Տ. Սեպուհ Արք. Սարգիսեան եւ Գերպ. Տ. Յուսիկ Ծ. Վրդ. Մարտիրոսեան ընտրուեցան Գործադիր Վարչութեան անդամներ, իսկ Դոկտ. Ժան Սալմանեան՝ անձնափոխանորդ։ Գործադիր Վարչութիւնը յառաջիկայ չորս տարիներու ընթացքին, մինչեւ յաջորդ համաժողով, կը ծրագրէ Խորհուրդի աչխատանքները եւ կը փորձէ իրագործել համաժողովէն բխած առաջարկները։ Գործադիր Վարչութիւնը կը կազմուի եկեղեցական չորս ընտանիքներու (Ուղղափառ Ոչ-քաղկեդոնական, Արեւելեան Ուղղափառ, Աւետարանական եւ Կաթոլիկ) քսանչորս ներկայացուցիչներէ։ Նչենք, որ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը Մ.Ա.Ե.Խ.-ի կազմութենէն ի վեր (1974) գործօն մասնակցութիւն կը բերէ Խորհուրդի աչխատանքներուն։

Վերջապէս, համաժողովը յառաջիկայ չորս տարիներու Խորհուրդի ընդհանուր քարտուղարի պաչտօնին համար ընտրեց Հայր Միչել Ժալբխը։

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՂՊՏԻ ԵՒ ԱՍՈՐԻ ՈՒՂՂԱՓԱՌ ՊԱՏՐԻԱՐՔՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ

Յորդանանի մայրաքաղաք՝ Ամմանի մէջ գումարուող Միջին Արեւելքի եկեղեցիներու Խորհուրդի համաժողովի ընթացքին Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը, Ն.Ս. Թաւատրոս Բ. Ղպտի Ուղղափառ Եկեղեցւոյ Պատրիարքը, եւ Ն.Ս. Աֆրամ Բ. Ասորի Ուղղափառ Եկեղեցւոյ Պատրիարքը հանդիպում մը ունեցան։ Տեսակցութեան ընթացքին քոյր եկեղեցիներու հոգեւոր պետերը քննարկեցին Միջին Արեւելքի ներկայ կացութիւնը, միջ-եկեղեցական եւ Մ.Ա.Ե.Խ.-ի հետ առնչութիւն ունեցող հարցեր, քրիստոնեաներու արտագաղթը եւ չրջանէն ներս եկեղեցիներու դիմագրաւած դժուարութիւնները։

Հոգեւոր պետերու առանձնակի հանդիպումէն ետք, անոնց միացան Խորհուրդի համաժողովին մասնակցող երեք եկեղեցիներու պատուիրակութիւնները։ Վեհափառ Հայրապետն ու պատրիարքները մանրամասնօրէն տեղեակ պահուեցան Ուղղափառ Ոչ-քաղկեդոնական եկեղեցիներու ընտանիքին եւ Արեւելեան Ուղղափառ, Կաթոլիկ ու Անկլիգան եկեղեցական ընտանիքներու միջեւ տեղի ունեցող պաչտօնական աստուածաբանական երկխօսութիւններու ընթացքին մասին։ Հոգեւոր պետերը չեչտեցին աստուածաբանական երկխօսութիւնները զարգացնելու կարեւորութիւնը եւ միջ-եկեղեցական ժողովներու ընթացքին աստուածաբանական հարցերու չուրջ մեր ընտանիքի միակամ կեցուածքը արտայայտելու անհրաժեչտութիւնը։

Արամ Ա. Կաթողիկոս եւ Աֆրամ Բ. Պատրիարք մանրամասնօրէն խօսեցան Սուրիոյ հայ եւ ասորի համայնքներուն դիմակալած նեղութիւններուն մասին։ Անոնք չեչտեցին, որ մեր համայնքները, ինչպէս նաեւ քրիստոնեայ միւս համայնքները, կը փորձեն յաղթահարել ստեղծուած ամէն տեսակի տնտեսական ու ապա-

հովական դժուարութիւնները եւ հաստատեցին, որ այս պայմաններուն տակ մեր եկեղեցիները առաւելագոյն չափով մեր զաւակներու կողքին են։

Երեք եկեղեցիներու ներկայացուցիչներուն կողմէ կազմուած հոգեւոր պետերու հանդիպումներուն Գործադիր Յանձնախումբը ժողով մը պիտի գումարէ, որպէսզի պատրաստէ հոգեւոր պետերու յառաջիկայ հանդիպումին օրակարգը, որուն կարեւոր վերնագիրները ճշդուեցան հոգեւոր պետերուն կողմէ։ Շուրջ քսան տարիներ առաջ Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետին նախաձեռնութեամբ սկսած Միջին Արեւելքի Ուղղափառ Ոչ-քաղկեդոնական եկեղեցիներու հոգեւոր պետերու ժողովը կանոնաւոր կերպով կը գումարուի։ Սոյն հանդիպումին նպատակն է չրջանէն ներս կանոնաւորել ու ամուր հիմերու վրայ պահել Հայ, Ղպտի եւ Ասորի եկեղեցիներու յարաբերութիւնները։

Մ.Ա.Ե.Խ.-Ը ՇԵՇՏԵՑ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՆԵՐՈՒ ՆԵՐԿԱՅՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ ՇՐՋԱՆԷՆ ՆԵՐՍ

Յորդանանի մայրաքաղաք՝ Ամմանի մէջ գումարուող Միջին Արեւելքի Եկեղեցիներու Խորհուրդի 11-րդ համաժողովը եզրափակեց իր աշխատանքները, չեչտելով քրիստոնեայ համայնքներուն ներկայութեան կարեւորութիւնը Միջին Արեւելքէն ներս։ Համաժողովին մասնակիցները եզրափակիչ յայտարարութեամբ կոչ ուղղեցին՝ անմիջապէս վերջ տալ պատերազմներուն եւ դադրեցնել ծայրայեղական չարժումներուն օգնութիւնը, ապահովել գաղթականներուն տունդարձը, դատապարտել ցեղասպանութեան ինչպէս նաեւ ցեղային ու կրօնական «զտում»ի բոլոր արարքները, զօրակցիլ պաղեստինցի ժողովուրդի արդար դատին, ազատ արձակել բոլոր առեւանգուածները, անյապաղ կատարել լիբանանի նախագահա-

կան ընտրութիւնը եւ վերաչխուժացնել Կիպրոսի կղզիին միացման աշխատանքները։

Համաժողովը իր չնորհակալութիւնը յայտնեց Երուսաղէմի եւ Սուրբ Տեղեաց Ցունաց Պատրիարքութեան, համաժողովի հիւրընկալման համար, երախտագիտութիւն յայտնեց Խորհուրդին օժանդակող արեւմտեան եկեղեցիներուն ու եկեղեցական հաստատութիւններուն եւ գնահատեց համագոյակցութեան ու կրօնները պաշտպանութեան ուղղութեամբ Ցորդանանի Թագաւորութեան տարած ջանքերը։

ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ ԱՆԴՐԱԴԱՐՁԱԻ ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ

Միջին Արեւելքի Եկեղեցիներու Խորհուրդի 11-րդ *համաժողովի նիստերու ընթացքին յատուկ անդրադարձ եղաւ հայ ժողովուրդին ու Օսմանեան կայսրութեան սահմաններէն ներս ապրող այլ քրիստոնեայ համայնքներու դէմ գործադրուած ցեղասպանութիւններուն։* «Մեր օրերուն Սուրիոյ եւ Իրաքի մէջ կատարուող ցեղասպանութիւնները կը հրահրուին 100 տարի առաջ հայ ժողովուրդին ու Միջին Արեւելքի բրիստոնէութեան դէմ ցեղասպանութիւն գործած եւ անպատիժ մնացած Օսմանեան Թուրք կայսրութեան ժառանգորդներուն կողմէ»*Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետը յիշեցուց համաժողովի մասնակիցներուն, թէ* «ներկայ Թուրքիոյ Հանրապետութիւնը, որ ժառանգորդն է Օսմանեան Թուրք կայսրութեան, ոչ միայն չստանձներ իր նախնիներուն կողմէ կատարուած ցեղասպանութիւններուն պատասխանատուութիւնը, այլեւ կը շարունակէ նոյն ոճով ու բաղաբանութեամբ գործել Միջին Արեւելքէն ներս եւ ամէն ճիգ կը թափէ մասնատելու մեր ընկերութիւնը»։

Այս քննարկումներուն իբր արդիւնք, համաժողովի մասնակիցները ժողովի վիճակի յայտարարութեան մէջ յատուկ տեղ տուին հայ ժողովուրդին եւ Միջին

***Արեւելքի քրիստոնեաներուն դէմ** 100 տարի առաջ գործադրուած ցեղասպանութեան*. «Համաժողովը բացարձակապէս կը մերժէ ամէն տեսակի ծայրայեղականութիւն, ահաբեկչութիւն ու ժխտողականութիւն եւ կը դատապարտէ Օսմանեան Թուրք կայսրութեան կողմէ հայ, ասորի, բաղդէացի ու յոյն ժողովուրդներուն եւ լեռնալիբանանի բրիստոնէութեան դէմ գործադրուած 1915 թուականի ցեղասպանութիւնը, զանոնք իրենց պապերու հողերէն արմատախիլ ընելն ու տեղահանումը: Համաժողովը կը հաստատէ խաղաղ համակեցութեան կարելիութիւններու ստեղծման կարեւորութիւնը եւ գաղթականներու տուն դարձի ապահովման անհրաժեշտութիւնը: Համաժողովը կ'առաջարկէ, որ նորընտիր Գործադիր Վարչութիւնը հոգեւոր պետերէ կազմուած պատուիրակութիւն մը կազմէ, որպէսզի բրիստոնեայ թէ իսլամ կրօնական կարեւոր կեդրոններ, ինչպէս նաեւ միջազգային բաղաբականութեան մէջ դերակատարութիւն ունեցող պետութիւններ այցելեն, բացատրելու Միջին Արեւելքի բրիստոնեաներու վիճակը եւ փորձ կատարել մնայուն լուծումներ գտնելու»:

ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԱՅՐԱՎԱՆՔԻՆ ՄԷՋ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՒՂՂԱՓԱՌ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՆԿԼԻԳԱՆ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

***Երեքշաբթի, 25 Հոկտեմբեր** 2016-ի առաւօտուն, Անթիլիասի Մայրավանքէն ներս, նախագահութեամբ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսին բացումը կատարուեցաւ Արեւելեան Ուղղափառ Եկեղեցիներու ընտանիքին եւ Անկլիգան Եկեղեցւոյ աստուածաբանական երկխօսութեան յանձնախումբի հինգերորդ նիստին:*

Արեւելեան Ուղղափառ եկեղեցիներու ընտանիքին մաս կը կազմեն Հայ Եկեղեցին՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեամբ ու Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեամբ, Ղպտի, Ասորի, Հնդկաստանի Մալապար, Հապէշ եւ Էրիթրիոյ եկեղեցիները. իսկ Անկլիգան եկեղեցւոյ մաս կը կազմեն աշխարհի զանազան կողմերը գտնուող Անկլիգան եկեղեցիները եւ Միացեալ Նահանգներու Եպիսկոպոսական եկեղեցին:

1993 թուականին սկսած աստուածաբանական երկխօսութեան նպատակն է քննարկել դաւանական ու եկեղեցաբանական եւ ընդհանրապէս աստուածաբանական այնպիսի հարցեր, որոնց նկատմամբ յիշեալ եկեղեցական երկու ընտանիքները տարբեր մօտեցումներ ունին: Յանձնախումբը պիտի շարունակէ քննարկել Սուրբ Հոգւոյ բխման ու գործունէութեան, ինչպէս նաեւ եկեղեցւոյ հեղինակութեան հետ առնչութիւն ունեցող նիւթեր: Նշենք, որ 2014 թուականի հանդիպու-

մին, յանձնախումբը քրիստոսաբանական հարցերու չուրջ համաձայնագիր մը ստորագրած էր։

Հայ Եկեղեցւոյ կողմէ ժողովին կը մասնակցին Յուսիկ Ծ. Վրդ. Մարտիրոսեան (Միջ-եկեղեցական յարաբերութեանց բաժանմունքի վարիչ) եւ Պօղոս Վրդ. Թինքճեան (Տեսուչ Դպրեվանուց), որպէս ներկայացուցիչներ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան։ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան երկու ներկայացուցիչները չկրցան ներկայ գտնուիլ։ Արեւելեան եկեղեցիներու ընտանիքի անդամ միւս եկեղեցիները կը մասնակցին երկու ներկայացուցիչներով, իսկ Անկլիգան եկեղեցին կողմէ կը մասնակցին իննն ներկայացուցիչներ։ Ժողովը չարունակուեցաւ մինչեւ Ուրբաթ, 28 Հոկտեմբեր 2016։

«ԲԱՐՈՑԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐԸ ԱՌԱՆՑՔԱՅԻՆ ՏԵՂ ՊԷՏՔ Է ԳՐԱՒԵՆ ՄԻՋ-ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻ ՕՐԱԿԱՐԳԻՆ ՎՐԱՅ»

ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

Վերոյիշեալ չեչտագրումը կատարեց Նորին Սրբութիւնը Անթիլիասի Մայրավանքին մէջ գումարուող Արեւելեան Ուղղափառ Եկեղեցիներու եւ Անկլիգան Եկեղեցւոյ աստուածաբանական երկխօսութեան յանձնախումբի ժողովի բացման նիստին։ Առաջին հերթին Վեհափառ Հայրապետը ընդհանուր ակնարկ մը նետեց միջ-եկեղեցական չարժումի պարզած ներկայ վիճակին, վեր առնելով դրական ու բացասական չարք մը երեւոյթներ։ Այս ծիրէն ներս Նորին Սրբութիւնը լուսարձակի տակ բերաւ կառոյցներէն դէպի ժողովուրդ ընթացող միջ-եկեղեցական չարժումին պարզած ներկայ իւրայատուկ երեւոյթները։ Ան չեչտեց, թէ ինքզինք եկեղեցի նկատող որեւէ եկեղեցի չի կրնար հեռու մնալ միջ-եկեղեցական չարժումէն, որովհետեւ այս չարժումը մարդակեդրոն ու մարդանպատակ չէ, այլ

Աստուածակեդրոն ու Աստուածանպատակ։ Վեհափառ Հայրապետին համաձայն միջ-եկեղեցական չարժումը կոչուած է կարեւորութեամբ նկատի ունենալ ներկայ աշխարհին պայմաններու մտահոգութիւններն ու մարտահրաւէրները։ Այսպէս եղած է նաեւ Աստուծոյ յայտնութիւնը պատմութեան ընթացքին։

Վերոնշեալ ընդհանուր մօտեցումէն ետք Արամ Ա. Կաթողիկոս անդրադարձաւ աստուածաբանական երկխօսութեան կարեւորութեան։ Ան յիշեցուց, թէ վերջին յիսուն տարիներուն միջ-եկեղեցական չարժումի մայր էջին վրայ յատուկ տեղ են գրաւած եկեղեցական ընտանիքներուն միջեւ հաստատուած ու տակաւ զարգացող աստուածաբանական երկխօսութիւնները։ Արեւելեան Ուղղափառ ընտանիքը երեք կարեւոր երկխօսութիւններու մէջ է ներկայիս.- Կաթոլիկ Եկեղեցւոյ, Ուղղափառ Եկեղեցիներու եւ Անկլիգան Եկեղեցւոյ հետ։ Հակառակ այն իրողութեան, որ յիշեալ երկխօսութիւններու օրակարգերուն, մօտեցումներուն, առաջնահերթութիւններուն ու մեթոտներուն միջեւ որոշ տարբերութիւններ գոյ են, սակայն, հասարակաց յայտարարներ փաստօրէն կու գան յիշեցնելու եկեղեցիներու միութեան ամուր հիմքը՝ հակառակ պատմութեան պարտադրած բաժանումներուն, ըսաւ Նորին Սրբութիւնը։

Իր դասախօսութեան վերջին բաժինին մէջ Վեհափառ Հայրապետը ընդհանուր գիծերով արծարծեց Արեւելեան Ուղղափառ եւ Անկլիգան եկեղեցիներու աստուածաբանական երկխօսութեան օրակարգի հարցերը, յատուկ կերպով ընդգծելով բարոյական հարցերուն, որոնք այնքան այլազան են ու բազմազան ներկայ աշխարհին մէջ, առանցքային կարեւորութիւնը՝ հետեւաբար, այս նիւթերը տեղ

պէտք է գրաւեն աստուածաբանական երկխօսութեան օրակարգին վրայ։ Հայոց Հայրապետը ըսաւ. «Նման հարցեր, այսօր, աւելի բաժանարար ներկայութիւն են եկեղեցիներու կեանքէն ներս, նոյնիսկ նո՛յն եկեղեցւոյ կեանքին մէջ, քան անցեալէն ժառանգուած դաւանաբանական հարցերը։ Ճիշդ է, եկեղեցիներու մշակութային ու ազգային աւանդութիւններն ու մօտեցումները յաճախ զանոնք կը մղեն տարբեր մօտեցումներ որդեգրելու, սակայն անհրաժեշտ է, որ եկեղեցիներու աստուածաբանական ու բարոյական սկզբունքային մօտեցումները հիմնուած ըլլան Աստուածաշունչի ու եկեղեցւոյ հայրերու ուսուցումներուն վրայ եւ ուղեգիծը դառնան եկեղեցիներու ուսուցումներուն»։

Վեհափառ Հայրապետին խօսքէն ետք յաջորդաբար խօսք առին ժողովի համա-ատենապետները՝ Մետրոպոլիտ Պիչոյ եւ Կրիկորի Գամերուն Եպիսկոպոսը, որոնք բարձր գնահատանքով անդրադարձան Նորին Սրբութեան մեծապէս դրական դերակատարութեան միջ-եկեղեցական աշխարհէն ներս՝ միջագգային մակարդակի վրայ, անոր ունեցած հարուստ փորձառութեան, ինչպէս նաեւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան գործօն մասնակցութեան միջ-եկեղեցական չարժումին։

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ԸՆԴՈՒՆԵՑ ԹԱԻԱՏՐՈՍ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ԵՒ ՔԷՆԹԸՐՊԸՐԻԻ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐԸ

27 եւ 28 Հոկտեմբերին, Վեհափառ Հայրապետը առաջին հերթին ընդունեց Ղպտի Եկեղեցւոյ հոգեւոր պետ՝ Թաւատրոս Պատրիարքին ներկայացուցիչը՝ Մետրոպոլիտ Պիչոյը։ Վերջինս Նորին Սրբութեան փոխանցեց Պատրիարքին եղբայրական ողջոյնները եւ ուզեց իր կարծիքը ունենալ ընդհանրապէս միջ-եկեղեցական չարժումին ու յատկապէս Արեւելեան Ուղղափառ եկեղեցիներու ընտանիքին առնչուած կարգ մը հարցերու շուրջ։ Վեհափառ Հայրապետը չեշտեց Արեւելեան Ուղղափառ ընտանիքին ներքին դաւանական միութեան կարեւորութիւնը, գործակցութեան ճամբով աւելի ամրապնդելու կարիքը՝ նկատի ունենալով ներկայ ընկերութիւնը ու յատկապէս Միջին Արեւելքը յուզող խնդիրներն ու մարտահրաւէրները։

Նորին Սրբութիւնը նաեւ ընդունեց Քէնթըրպըրիի Արքեպիսկոպոսը՝ Ճասթըն Ուէլպիյի ներկայացուցիչը՝ Կրէկորի Եպիսկոպոսը։ Հանդիպումը առիթ հանդիսացաւ անդրադառնալու ընդհանրապէս եկեղեցին յուզող հարցերու ու յատկապէս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան եւ Անկլիգան Եկեղեցւոյ գործակցութեան։

Երկու սրբազաններն ալ ճաչի հիւրը եղան Վեհափառ Հայրապետին։ Թէ՛ հանդիպումներուն եւ թէ՛ ճաչին ներկայ եղաւ նաեւ Կաթողիկոսարանի Միջ-եկեղեցական յարաբերութեանց բաժանմունքի վարիչ՝ Գերպ. Տ. Յուսիկ Ծ. Վրդ. Մարտիրոսեան։

*
* *

Եկեղեցիներու ներկայացուցիչներու ջանքերով եւ փոխ-հասկացողութեամբ, ժողովը խմբագրեց «Ս. Հոգւոյ բնութիւնը եւ գործերը» վերնագրով աստուածաբանական կարեւոր վաւերաթուղթ մը։

Աստուածաբանական քննարկումներու առընթեր, իւրաքանչիւր մասնակից ներկայացուց իր եկեղեցւոյ ծրագիրները, մտահոգութիւնները ու մարտահրաւէրները։ Ապա, անոնք 6-րդ հանդիպումի օրակարգը քննարկեցին, որ պիտի ընդգրկէ «Եկեղեցւոյ հեղինակութիւնը» նիւթը։ Յառաջիկայ ժողովը որոշուեցաւ գումարել 23-28 Հոկտեմբեր 2017-ին, Տապլընի մէջ։

Հինգշաբթի, 27 Հոկտեմբեր 2016-ի յետմիջօրէին, ժողովականները առիթ ունեցան այցելելու Լիբանանի կարգ մը ուխտավայրերը, ինչպէս նաեւ Հայոց Ցեղասպանութեան Որբերու «Արամ Պէգիքեան» Թանգարանը, ուր իրազեկ դարձան Հայոց Ցեղասպանութեան եւ «Թուչնոց Բոյն» Որբանոցի պատմութեան։ Թանգարանի այցելութեան աւարտին, զօրակցութեան իբրեւ ազնիւ արտայայտութիւն, Անկլիգան Եկեղեցին ներկայացնող պատուիրակութեան պետ՝ Կրէկորի Եպս. աղօթեց աշխարհի խաղաղութեան եւ արդարութեան հաստատման համար։ Պոյտի աւարտին, ժողովականները սիրոյ սեղանի չուրջ առիթ ունեցան իրարու աւելի մօտէն ծանօթանալու եւ մտերիմ կապեր հաստատելու։

Ժողովի աւարտին, յանձնախումբը հրապարակեց հաղորդագրութիւն մը, որուն մէջ անոնք չնորհակալութիւն յայտնեցին Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան՝ ժողովը հիւրընկալելուն համար եւ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայ-

բապետին, որ կատարեց ժողովին բացումը եւ իր խօսքը արտասանեց։ Ժողովը որպէս ուղղեցոյց ընդունեց Նորին Սրբութեան խօսքերը, որ եկեղեցիներու մեր ընտանիքը պիտի չարունակէ իր այս երկխօսութիւնը, հակառակ մեր միջեւ առկայ դժուարութեանց ու տարբերութեանց։ Ժողովը նաեւ, իր զօրակցութիւնը յայտնեց Միջին Արեւելքի եկեղեցիներուն եւ աղօթք բարձրացուց աշխարհի խաղաղութեան համար։

ԱՐՄԷՆՕՖԱՍԻ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

15 Սեպտեմբեր 2016-ին, Անթիլիասի Մայրավանքին մէջ տարեկան իր ժողովը գումարեց Արմէնօֆասի յանձնախումբը։ Իր ողջոյնի խօսքին մէջ Նորին Սրբութիւնը յայտնեց, որ Արմէնօֆասը, իր նիւթական գործունէութենէն անդին, յուշարար մըն է Հայոց Ցեղասպանութեան անհերքելի իրողութեան՝ Թուրքիոյ ժխտողական քաղաքականութեան դիմաց, միաժամանակ խորհրդանշական արտայայտութիւն մը՝ հայ եւ գուիցերիացի ժողովուրդներու եւ եկեղեցիներու սերտ բարեկամութեան։

Արմէնօֆասը հիմնադրամ մըն է, որ Հայոց Ցեղասպանութենէն ետք Զուիցերիոյ Բողոքական եկեղեցիներուն կողմէ հաստատուած է՝ օժանդակելու համար ցեղասպանութենէն վերապրած հայերու ընկերային ծառայութեան առնչուած գանագան ծրագիրները։ Անցնող տասնամեակներու ընթացքին հիմնադրամը փո-

փոխուխեան ենթարկուած է, ստեղծուած նոր պայմաններու լոյսին տակ։ Ներկայիս ան ունի գործունէութեան յստակ ուղեգիծ։ Արմէնոփասը հովանաւորող մարմիններն են Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը եւ Զուիցերիոյ Բողոքական Եկեղեցիներու Միութիւնը։ Արմէնոփասի յանձնախումբին մաս կը կազմեն այս երկու կողմերը ներկայացնող անձեր։ Ներկայ յանձնախումբի անդամներն են Տիկին Թենի Սիմոնեան-Փիրի՝ ատենապետուհի (Զուիցերիա), Գերչ. Տ. Խորէն Արք. Տողրամաճեան (Ցունաստան), Տիար Տիգրան Ճինպաչեան (Լիբանան), Տիար Ալեքքօ Քէօչէյեան (Զուիրցերիա), Տիկին Հայկուհի Եաղճեան (Ցունաստան), Վեր. Ռուտոլֆ Ռանֆեր (Զուիցերիա) եւ Մեթր Ֆրանսուա Փայօ (Զուիցերիա)։

Հանդիպումը տեւեց երկու օր։ Եզրափակիչ նիստը տեղի ունեցաւ Վեհափառ Հայրապետին ներկայութեան։ Ապա, ժողովականները այցելեցին Պիքֆայայի Ս. Աստուածածին Վանք եւ Հայոց Ցեղասպանութեան Որբերու «Արամ Պէզիքեան» Թանգարան։ Արմէնոփասի զուիցերիացի անդամները յուզումով դիտեցին Թանգարանին մէջ ներկայացուած պատկերներն ու իրերը, յատկապէս հոն տեսնելով Զուիցերիոյ մատուցած մարդասիրական օժանդակութիւնն ու ընկերային ծառայութիւնը՝ հայ ժողովուրդի ժամանակակից պատմութեան ամէնէն ճակատագրական օրերուն։

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ Ե.Հ.Խ.-Ի «ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՒԵՏԱՐԱՆՉՈՒԹԻՒՆ» ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔԻ ԵՆԹԱՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻ ԺՈՂՈՎԻՆ

Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդի Առաքելութիւն եւ Աւետարանչութիւն բաժանմունքի ենթայանձնախումբի անդամները հանդիպում ունեցան Քուպայի մայրաքաղաք Հաւանայի մէջ, 17-21 Սեպտեմբեր 2016-ին։ Եկեղեցական գանագան ընտանիքներու ներկայացուցիչներէ բաղկացած ու 10 հոգիներէ կազմուած այս ենթայանձնախումբի աշխատանքներուն իր մասնակցութիւնը բերաւ Վանա Կիլինեան, ներկայացնելով Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը։

Ե.Հ.Խ.-ի գլխաւոր բաժանմունքներէն Առաքելութիւն եւ Աւետարանչութիւն բաժանմունքը իր ընդհանուր ժողովը պիտի գումարէ Թանզանիայի մէջ, Մարտ 2018-ին, որուն իրենց մասնակցութիւնը պիտի բերեն շուրջ 700 հոգիներ։ Ենթա-

յանձնախումբը 5 օրերու վրայ քննարկումներ կատարեց 2018-ի ընդհանուր ժողովի ընթացքին արծարծուելիք նիւթերուն չուրջ եւ ճչդեց անոր թեման։

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ ԱՍԻՋԻԻ ՄԷՋ

Ցանուն Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետին, Բերիոյ Հայոց Թեմի Առաջնորդ՝ Գերչ. Տ. Շահան Արք. Սարգիսեան, 18-20 Սեպտեմբեր 2016-ին մասնակցեցաւ «Ծարաւ խաղաղութեան համար» միջազգային համագումարին, կազմակերպուած Ումպրիայի Եպիսկոպոսաց Ժողովին, Ասիզիի Առաջնորդարանին, Ֆրանսիսքեան Միաբանութեան, Սենթ Էճիտիօ համայնքին եւ Ասիզիի քաղաքապետարանին համագործակցութեամբ։

Կիրակի առաւօտ քաղաքի Ս. Ֆրանսիս տաճարին մէջ տեղի ունեցած յատուկ արարողութեան եւ Ս. Պատարագի ընթացքին, Շահան Արքեպիսկոպոս իր մասնակցութիւնը բերաւ Ֆրանսերէն լեզուով արտասանուած աղօթքով մը՝ Հալէպի ու Միջին Արեւելքի մէջ խաղաղութեան վերահաստատման նուիրուած։ Նոյն օրը երեկոյեան տեղի ունեցաւ պաշտօնական բացումը համագումարին։

Յաջորդ երկու օրերու ընթացքին, փոքր խումբերու միջոցաւ, մասնագիտական գանագան նիւթեր քննարկուեցան աչխարհի տարբեր չրջաններու մէջ տեղի ունեցող պատերազմական գործողութիւններուն կամ տագնապներուն եւ կատարուող խաղաղութեան նախաձեռնութիւններուն՝ քաղաքական թէ կրօնական,

ինչպէս նաեւ՝ մարդկութեան դիմագրաւած դժուարութիւններն ու ձեռք բերուած արդիւնքներուն մասին։

Շահան Սրբազան իր խօսքը արտասանեց անգլերէն լեզուով, ուր նախ Վեհափառ Հայրապետին ողջոյնը եւ բարեմաղթութիւնը փոխանցեց ներկաներուն։ Ան ընդգծեց «Փրկենք Հալէպը» կոչին առնչութեամբ ճշմարտութեան յայտնաբերման կարեւորութիւնը, երկխօսութեան հիմնական նշանակութիւնը խաղաղութեան վերականգնման ճանապարհին վրայ եւ Ս. Գրիգոր Նարեկացիի աղօթքներու ընթերցումով խաղաղութեան վերականգնում մաղթեց մարդկութեան ներկայ կեանքին մէջ։

Ն.Ս. Ֆրանչիսկոս Պապի ներկայութեամբ համագումարի փակման ձեռնարկը տեղի ունեցաւ Ասիզի քաղաքի մայր հրապարակին վրայ։ Սրբազան Հայրը առիթը ունեցաւ Պապին փոխանցելու Վեհափառ Հայրապետին եղբայրական ողջոյնները, ինչպէս նաեւ պաշտօնական ճաշին գտնուեցաւ Նորին Սրբութեան սեղանին վրայ։ Աւարտին, տեղի ունեցան աշխարհի մէջ խաղաղութեան հաստատման նուիրուած հաւաքական աղօթք, կրօններու պետերու ողջոյնի խօսքերուն ու պատգամներուն ընթերցում, պաշտօնական հաղորդագրութեան հրապարակում եւ խորհրդանշական մոմավառութիւն՝ յատկապէս Սուրիոյ եւ Հալէպի համար։

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ «ՀԱՒԱՏՔ ԵՒ ԿԱՐԳ» ԺՈՂՈՎԻՆ ԿԻՊՐՈՍԻ ՄԷՋ

Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդի Հաւատք եւ Կարգ Բաժանմունքի կազմակերպած միջ-ուղղափառ խորհրդակցութիւնը գումարուեցաւ Կիպրոսի մէջ, 6-13 Հոկտեմբեր 2016-ին։ Խորհրդակցութեան մասնակցեցան Ուղղափառ եւ Արեւելեան Ուղղափառ Եկեղեցիները ներկայացնող 30 հոգեւորական եւ աշխարհական աստուածաբաններ։ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետի օրհնութեամբ, յանուն Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան, այս խորհրդակցութեան մասնակցեցաւ Գերչ. Տ. Նարեկ Արք. Ալեքմէգեան։

Խորհրդակցութեան նպատակն էր «Դէպի եկեղեցւոյ հասարակաց ըմբռնողութիւն» ուսումնասիրութեան քննարկումն ու անոր տրուելիք ուղղափառ տեսակէտի մը խմբագրութիւնը։

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՈՒՂՂԱՓԱՌ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉԻ ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻՆ

19-22 Հոկտեմբեր 2016-ին, Կիպրոսի Փարալիմնի քաղաքին մէջ տեղի ունեցաւ Ուղղափառ եկեղեցիներու երկու ընտանիքներուն (Քաղկեդոնական ու Ոչ-քաղկեդոնական) եւ Աստուածաչունչի Միացեալ Ընկերութեանց (UBS) *միջեւ համագործակցութեան աշխատանքները համակարգող յանձնախումբի տարեկան ժողովը։ Հանդիպումին իրենց մասնակցութիւնը բերին Տիեզերական ու Ռուսիոյ Պատրիարքութեանց, Յունաստանի, Կիպրոսի, Հայ, Ղպտի ու Ասորի եկեղեցիներու եւ Աստուածաչունչի Միացեալ Ընկերութեանց ներկայացուցիչները։ Սոյն ժողովին Հայ Եկեղեցին ներկայացուցին Գերչ. Տ. Եղնիկ Արք. Պետրոսեան (Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութիւն) եւ Թեհրանի Հայոց Թեմի Առաջնորդական Փոխանորդ Գերչ. Տ. Մակար Եպս. Աչգարեան (Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւն)։*

Վերոյիշեալ յանձնախումբի պարտականութիւնն է համակարգել Ուղղափառ եկեղեցիներուն եւ Աստուածաչունչի Միացեալ Ընկերութեանց միացեալ աշխատանքները՝ ծրագիրներ մշակել, ուղղեցոյց պատրաստել եւ վերջնականապէս ձեւակերպել այն ուղեգիծը, որուն հիմամբ պիտի կատարուին յետագայ միատեղ բոլոր աշխատանքները։

Պատրաստուած ուղեգիծը հետեւեալ խորագիրը կը կրէ՝ »Հասկացողութիւն եւ համագործակցութիւն ընդմէջ Ուղղափառ, Ուղղափառ Ոչ-քաղկեդոնական եւ Աստուածաչունչի Միացեալ Ընկերութեանց«, որուն համար աստուածաչնչական համար ընտրուած է. »Նոյնիսկ եթէ երկինքն ու երկիրը անհետանան, խօսքերս պիտի չանհետանան« (Մր 13.31)։ Սոյն յուշագիրը անցնող տարիներուն բազմիցս վերաքննութեան եւ սրբագրութեան ենթարկուելէ ետք՝ այս ժողովի ընթացքին իր վերջնական ձեւը ստացաւ։

Մակար Սրբազանը ժողովականներուն փոխանցեց Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետին օրհնութիւնն ու բարձր գնահատանքը իրենց կատարած կարեւոր աշխատանքին համար եւ գանագան առիթներով խօսեցաւ կաթողիկոսարանի ճամբով կատարուող Աստուածաչունչի եւ այլ կրօնական ու հոգեւոր բնոյթ ունեցող գիրքերու թարգմանական եւ հրատարակչական աշխատանքներու մասին։

Յառաջիկայ ժողովը որոշուեցաւ գումարել Պալամանա, Լիբանան, որու ընթացքին մանրամասնօրէն պիտի ծրագրուի 2018 թուականին տեղի ունենալիք ընդհանուր համաժողովին ծրագիրն ու յայտագիրը։

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՀԱՅ ԳԻՐՔԻ ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ 37-ՐԴ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍԸ ԿԸ ՁՕՆԷ ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉԻ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ 350-ԱՄԵԱԿԻՆ

Կիրակի, 30 Հոկտեմբեր 2016-ին, յաւարտ Մ. եւ Անմահ Պատարագին, «Որք Զարդարեցին» չարականի երգեցողութեամբ Հայրապետական թափօրը ուղղուեցաւ Կաթողիկոսարանի չրջափակէն ներս հաստատուած յատուկ տաղաւարը, ուր Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետը պաշտօնապէս բացումը կատարեց Հայ Գիրքի համահայկական 37-րդ ցուցահանդէսին։

Տարիներու աւանդութեան համաձայն, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը կը չարունակէ հայ մշակոյթի պաշտպանութեան եւ հայ գիրի ու գրականութեան տարածման սրբազան առաքելութիւնը՝ իր սրբազան յարկին տակ ի մի հաւաքելով հայ հրատարակչատուները, հեղինակներն ու մտաւորականները, դպրոցական ու համալսարանական աչակերտները եւ անհատ գրքասէրները, հեռանկար ունենալով մէկ նպատակ՝ պահել ու պահպանել հայ գիրն ու հայ մշակոյթը մեր սփիւռքեան դժուար պայմաններուն մէջ։

Բացման հանդիսութեան իրենց մասնակցութիւնը բերին հայ հրատարակչատուներու ներկայացուցիչներ, ուսուցիչներ, գրասէր հանրութիւն մը եւ մանաւանդ դպրոցական եւ դպրոցաւարտ երիտասարդ-երիտասարդուհիներ։

Նորին Սրբութիւնը լուսարձակի տակ առաւ հայերէն Աստուածաշունչի առաջին տպագրութեան եւ ըսաւ. «Ներկայ տարին, 350-ամեակն է Աստուածաշունչի առաջին տպագրութեան: Հետեւաբար, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան կողմէ կազմակերպուած հայ գիրքի համահայկական այս 37-րդ ցուցահանդէսը կը նուիրենք Աստուածաշունչի առաջին տպագրութեան 350-ամեակին»: *Վեհափառ Հայրապետը խօսելով Ոսկան Վարդապետի կատարած գործի կարեւորութեան եւ անճնուրաց եկեղեցականի վաստակին մասին, յիշեցուց.* «1666 թուականը մեր ժողովուրդի ու եկեղեցւոյ պատմութեան մէջ կը յատկանշուի Աստուածաշունչի առաջին տպագրութեամբ: Սովորական երեւոյթ մը չէր Աստուածաշունչի տպագրութիւնը, նկատի ունենալով այդ ժամանակներու դժուար պայմանները՝ թէ՛ նիւթական եւ թէ՛ գործնական իմաստով: Սակայն, շնորհիւ Ոսկան Վարդապետի իմաստուն ու խոհեմ քայլին, հայ ժողովուրդը իր ձեռքերուն մէջ ու աչքերուն դիմաց ունեցաւ տպագրուած Աստուածաշունչը: Սպահանի մէջ ծնած, Ս. Էջմիածնի մէջ իր եկեղեցական կոչումը ստացած Ոսկան Վարդապետ կ'առնէ Աստուածաշունչի տպագրութեան յանդուգն

ֆայլը: Ինչպէս հայ գիրերու գիւտարարը եւ թարգմանչաց սերունդի առաջնորդը՝ Ս. Մեսրոպ իր սրբազան առաքելութիւնը սկսել առաջ երազեց, տագնապեցաւ, պրպտեց, ուսումնասիրեց՝ միշտ մեկնելով ազգին ու եկեղեցւոյ ծառայելու ամուր յանձնառութենէն, այնպէս ալ Ոսկան Վարդապետը, մէկդի թողելով իր միաբանի հանգստաւէտ պայմանները, հոգեւորականի տիտղոսին փառքն ու պատիւը, իր ողջ կեանքը նուիրեց Աստուածաշունչի տպագրութեան: Հո՛ն գտաւ իր հոգեւորականի փառքն ու պատիւը. հո՛ն տեսաւ իր ճշմարիտ մեծութիւնը, իր գոյութեան պատճառը: Ոսկան Վարդապետ սոսկ տպագրիչ չեղաւ, այլ պրպտող, հաւաքող, բննող, դասաւորող բանասէր ու խմբագիր: Ճի՛շդ է, իրմէ առաջ Աստուածաշունչի տպագրութեան փորձեր կատարուած էին, փորձեր եղած էին ո՛չ ամբողջական, այլ՝ թերի ու սահմանափակ, սակայն Ոսկան Վարդապետ կը նկատուի Աստուածաշունչի առաջին ու ամբողջական տպագրութեան ռահվիրան»:

Մեր ժողովուրդի կեանքէն ներս Աստուածաշունչի կարեւորութեան մասին անդրադառնալով Արամ Ա. Կաթողիկոս պատգամեց. «Արդարեւ, եթէ Մեսրոպ Մաշտոց ու Սահակ Հայրապետ 5-րդ դարուն Աստուծոյ խօսքը հայացուցին ստեղծելով մեր պատմութեան Ոսկեդարը, ապա, Ոսկան Վարդապետ ձեռագիրներու փոշիներուն տակ մնացած Աստուածաշունչը մատչելի, տեսանելի ու շօշափելի դարձուց մեր ժողովուրդին: Աստուածաշունչը տպագրելով Ոսկան Վարդապետ սոսկ տպագրական բնագաւառէն ներս կարեւոր իրագործում մը չէր կատարեր, անոր հիմնական նպատակը մեր ժողովուրդը հրաւիրել էր Աստուածաշունչը կարդալէն ու ճանչնալէն անդին՝ զայն ապրելու: Հոս կը կայանայ խորունկ իմաստը Աստուածաշունչի տպագրութեան: Աստուածաշունչի առաջին տպագրութեան 350-ամեակը հոգեւոր արթնութեան կոչ մըն է մեր ժողովուրդի զաւակներուն՝ դառնալու Աստուածաշունչին, հաւատարիմ մնալու անոր ուսուցումներուն ու մեր կեանքին փոխադրելու անոր արժէքները

ու սկզբունքները: Աստուածաշունչի առաջին տպագրութեան 350–ամեակը մարտահրաւէր մըն է մեր ժողովուրդի զաւակներուն հոգեւոր ու բարոյական արժէքները մեր կեանքի լուսանցքին մղող ներկայ աշխարհի հոսանքներուն դիմաց, Աստուածաշունչը ամրօրէն պահել մեր անհատական թէ հաւաքական կեանքի մայր էջին վրայ»:

Իր խօսքի աւարտին, Վեհափառ Հայրապետը ներկաները իրազեկ դարձուց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան կողմէ կատարուող Աստուածաշունչի Արեւմտահայերէն թարգմանութեան աշխատանքներուն. «Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը երեք տասնամեակներէ ի վեր ձեռնարկած է Աստուածաշունչի Արեւմտահայերէնի թարգմանութեան այնքան հրամայական աշխատանքին: Արեւմտահայերէնի թարգմանութեան Նոր Կտակարանը արդէն իսկ հրատարակուած է շուրջ երկու տասնամեակներ առաջ ու Հին Կտակարանի թարգմանութեան աշխատանքը դրական ընթացքի մէջ է: Հետեւաբար, Աստուածաշունչի առաջին տպագրութեան 350–ամեակին առիթով, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը իր ժողովուրդին կը ներկայանայ Ոսկան Վարդապետի կողմէ կատարուած հսկայ աշխատանքին նման նուիրական գործ մը կատարած ըլլալու արդար հպարտութեամբ»:

Հայ Գիրքի համահայկական 37-րդ ցուցահանդէսի բացումը վերջ գտաւ, Դպրեվանքի սաներուն կողմէ, ազգային երգերու եւ հայրապետական մաղթերգի երգեցողութեամբ: Ապա, ներկաները առիթը ունեցան քննելու եւ հաղորդակից դառնալու ներկայացուած գիրքերուն ու հայաբոյր հատորներուն:

Հայ Գիրքի 37-րդ ցուցահանդէսը պիտի չարունակուի մինչեւ 20 Նոյեմբեր 2016, ընդունելու համար հայ երիտասարդութիւնը, դպրոցական աշակերտներն ու գիրի եւ գրականութեան սէր ունեցող հանրութիւնը՝ ամէն օր առաւօտեան ժամը 9:00-էն *մինչեւ երեկոյեան ժամը* 7:00:

ԼՈՒՐԵՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՐԱՆԷՆ

ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԵՒ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ԲԱԿՕ ՍԱՀԱԿԵԱՆ ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒԵՑԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ԿՈՂՄԷ

Ջորեքշաբթի, 21 Սեպտեմբեր 2016–ի առաւօտուն, Հայաստանի Հանրապետութեան անկախութեան 25–ամեակի առիթով, Երեւանի մէջ տեղի ունեցած վօրահանդէսէն ետք, Հայաստան–Սփիւռք Համահայկական Յանձնաժողովի նիստին սկիզբը, Հայաստանի Հանրապետութեան Նախագահ՝ Տիար Սերժ Սարգսեան խօսք առնելով գնահատեց Լեռնային Ղարաբաղի Նախագահ՝ Տիար Բակօ Սահակեանի եւ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսի բերած նպաստը Հայաստանի ու Ղարաբաղի հզօրացման եւ հայ հոգեւոր մշակութային ու ազգային արժէքներու պահպանման եւ տարածման կարեւոր գործին։

Նախագահ Սարգսեան Վեհափառ Հայրապետը պարգեւատրեց Հայաստանի Հանրապետութեան «Ս. Մեսրոպ Մաշտոց» եւ Բակօ Սահակեանը «Տիգրան Մեծ» շքանշաններով։

ՀՈԳՇ. Տ. ՊՕՂՈՍ ՎՐԴ. ԹԻՆՔՃԵԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԵՑԱՒ ԴՊՐԵՎԱՆՔԻ ՏԵՍՈՒՉ

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոս Հայրապետական պաշտօնագրով Դպրեվանքի Տեսուչ նշանակեց միաբանութեան երիտասարդ անդամներէն՝ Հոգշ. Տ. Պօղոս Վրդ. Թինքճեանը։ Հայր Սուրբը անցնող տարի երուն Լոս Անճելոսի «Fuller» համալսարանին մէջ հետեւեցաւ աստուածաբանական ուսման եւ սպացաւ «Master of Arts in Theology» վկայականը։ Անցնող տարեշրջանին Հայր Պօղոս Դպրեվանքէն ներս ծառայեց որպէս փոխ–տեսուչ։

Այս առթիւ յայտնենք, որ Գերպ. Տ. Թորգոմ Ծ. Վրդ. Տօնոյեան, որ վերջին երկու տարիներուն կը վարէր Դպրեվանքի Տեսուչի պաշտօնը, Վեհափառ Հայրապետին փնօրինութեամբ յառաջիկայ շաբաթ պիտի մեկնի Անգլիա, ուր պիտի հետեւի խտացեալ դասընթացքի, որմէ ետք ան պիտի լծուի թեմական ծառայութեան։

ՆՈՐԻՆ ՍՐԲՈՒԹԻՒՆԸ ԸՆԴՈՒՆԵՑ ՆԱԽԿԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐ ԻՊՐԱՀԻՄ ՇԱՄՍ ԷԼ ՏԻՆԸ

Ուրբաթ, 2 Սեպտեմբեր 2016–ի առաւօտուն, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետը, Պիքֆայայի Ս. Աստուածածին Վանքի Վեհարանի դահլիճին մէջ ընդունեց նախկին նախարար Իպրահիմ Շամս էլ Տինը։ Յայտնենք, որ նախարարը Լիբանանի Շիի համայնքի հանգուցեալ համայն–

քապետ՝ Մուհամմատ Միհրի Շամս Էլ Տինի վաւական է։

Հանդիպումը առիթ հանդիսացաւ, որ ընդհանուր վերարժեւորում մը կատարուի ընդհանրապէս Միջին Արեւելքի եւ մասնաւորապէս Լիբանանի դիմագրաւած մարտահրաւէրներուն ու քաղաքական հորիզոնին վրայ յայտնուող նոր վարգացումներուն շուրջ։ Նաեւ անդրադարձ եղաւ յառաջիկայ շաբթուան ընթացքին Ամմանի մէջ տեղի ունենալիք Միջին Արեւելքի Եկեղեցիներու Խորհուրդի համաժողովին, որուն գլխաւոր պատգամախօսը պիտի ըլլայ Վեհափառ Հայրապետը։

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՄՕՏԷՆ ԿԸ ՀԵՏԵՒԻ ՍՈՒՐԻՈՅ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ԱՌՆՉՈՒԱԾ ՀԱՐՑԵՐՈՒՆ

Կիրակի, 4 Սեպտեմբեր 2016–ի առաւօտուն, Պիքֆայայի Ս. Աստուածածին Վանքի գրասենեակին մէջ, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետը հանդիպում մը ունեցաւ Բերիոյ Հայոց Թեմի Առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Շահան Արք. Սարգիսեանի հետ։ Առաջնորդ Սրբազանը լայնօրէն վերկուցեց Նորին Սրբութեան ընդհանրապէս Սուրիոյ եւ յատկապէս Հալէպի մէջ տիրող կացութեան մասին՝ վերջին օրերուն տեղի ունեցած քաղաքական ու ռազմական նոր վարգացումներու լոյսին տակ։ Շահան Սրբազան յատկապէս տեղեակ պահեց Վեհափառ Հայրապետը մարդասիրական ու ընկերային ծառայութեանց ծիրէն ներս Թեմի Ազգային Իշխանութեան ու Սուրիահայութեան Շրջապ Օգնութեան եւ Վերականգնումի Մարմինի կատարած աշխատանքներուն մասին։

Արամ Ա. Կաթողիկոս իր գնահատանքը յայտնեց Սրբազան Հօր, Ազգային Իշխանութեան, Շրջապ Օգնութեան եւ յարակից մարմիններուն, ինչպէս նաեւ հայկական թաղերուն ու ընտանիքներուն ապահովութեան հսկող երիտասարդ տղոց՝ իրենց նուիրեալ ծառայութեան համար։ Վեհափառ Հայրապետը անգամ մը եւս իր գնահատանքը յայտնեց այն բոլոր կառոյցներուն ու անհատներուն, որոնք անցնող տարիներու ընթացքին գործնապէս մասնակից դարձան Սուրիոյ հայութեան կօրակցական աշխատանքներուն։

Նորին Սրբութիւնը շեշտեց, թէ Հայ Եկեղեցին իր ժողովուրդին հետ պէտք է ըլլայ մանաւանդ տագնապալից օրերուն, միաժամանակ վըստահեցուց, որ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը պիտի շարունակէ գործնապէս կօրակից ու աջակից ըլլալ Սուրիոյ հայութեան օգնութեան եւ վերականգնումի բոլոր աշխատանքներուն։ Վեհափառ Հայրապետը դարձեալ իր բուռն փափաքը յայտնեց առաջին առիթով հովուապետական այցելութիւն տալ Հալէպ եւ մօտէն շփում ունենալ իր ժողովուրդի ականներուն հետ։

Այս առիթով, Նորին Սրբութիւնը Շահան Սրբազանին փոխանցեց Ժընեւի մէջ անցնող օրերուն Սուրիոյ տագնապի գծով Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան գլխաւոր բանագնաց Տի Միսթուրայի հետ իր ունեցած հանդիպման մանրամասնութիւնները։

Ամերիկայի Արեւմտեան թեմին տուած իր այցելութեան ընթացքին Վեհափառ Հայրապետը Լոս Անճելոս Ժամանած օրն իսկ, իմանալով Հալէպի մէջ վերջին օրերու ընթացքին թէժ կռիւներու իբր արդիւնք սպեղծուած ծանր կացութեան մասին, կապ հաստատեց Բերիոյ Հայոց Թեմի Առաջնորդ Գերշ. Տ. Շահան Արք. Սարգիսեանին հետ եւ մօտէն հետաքրքրուեցաւ եղած վարգացումներուն։

Սրբական Հայրը Նորին Սրբութեան փոխանցեց Հալէպի հայութեան դիմագրաւած դժուար իրավիճակը, ինչպէս նաեւ տեղեակ պահեց հայկական թաղերու վրայ եղած հրթիռակոծումներու պատճառով վոհ գացած նահատակներուն մասին:

Վեհափառ Հայրապետը իր ցաւակցութիւնները փոխանցեց վոհերու ընտանիքներուն եւ խրախուսեց Առաջնորդ Սրբազանն ու Հալէպի հայութիւնը: Ան գնահատեց Առաջնորդ Սրբազանին, Ազգային Իշխանութեան եւ հայկական թաղերու պաշտպանութեան նուիրուած տղոց անձնազոհողութիւնը:

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ՄԵԿՆԵՑԱՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՄԱՍՆԱԿՑԵԼՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 25–ԱՄԵԱԿԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐՈՒՆ

Երկուշաբթի, 19 Սեպտեմբեր 2016–ի երեկոյեան, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետը, ընդառաջելով Հայաստանի Հանրապետութեան Վրսեմաշուք Նախագահ՝ Տիար Սերժ Սարգսեանի հրաւէրին, մեկնեցաւ Հայաստան մասնակից դառնալու Հայաստանի Հանրապետութեան անկախութեան 25–ամեակին նուիրուած ձեռնարկներուն, Երեւանի մէջ:

Նորին Սրբութեան ընկերացան՝ Թեհրանի Հայոց Թեմի Առաջնորդ Գերշ. Տ. Սեպուհ Արք. Սարգիսեան, Գերշ. Տ. Նորայր Եպս. Աշըգեան եւ Հոգշ. Տ. Պետրոս Վրդ. Մանուէլեան: Վեհափառ Հայրապետը Անթիլիասի Մայրավանք վերադարձաւ Ջորեքշաբթի, 21 Սեպտեմբեր 2016–ի գիշերը:

ՆՈՐԻՆ ՍՐԲՈՒԹԻՒՆԸ ԸՆԴՈՒՆԵՑ Ռ.Ա.Կ.–Ի ԵՒ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ուրբաթ, 23 Սեպտեմբեր 2016–ի առաւօտուն, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոս, Պիքֆայայի Ս. Աստուածածին Վանքի գրասենեակին մէջ, ընդունեց Ռամկավար Ազատական Կուսակցութեան Լիբանանի նորընտիր Շրջանային Վարչութեան անդամները, գլխաւորութեամբ Վարչութեան Ատենապետ՝ Տոքթ. Աւետիս Տաքէսեանի:

Հանդիպումի ընթացքին քննարկուեցան Հայաստանի, Արցախի եւ Սփիւռքի հետ առնչութիւն ունեցող կանոնական հարցեր: Նորին Սրբութիւնը շեշտեց հայկական կուսակցութիւններու ներդումին կարեւորութիւնը՝ թէ՛ Հայաստանէն եւ թէ՛ Սփիւռքի գաղութներէն ներս: Ան նաեւ խօսեցաւ Հայաստան–Սփիւռք համագործակցութեան հզօրացման եւ նոր արեւելում տալու անհրաժեշտութեան մասին:

Նոյն օրը, Վեհափառ Հայրապետը նաեւ ընդունեց Համազգային Հայ Կրթական Մշակութային Միութեան նորընտիր Շրջանային Վարչութիւնը: Նորին Սրբութիւնը անդրադարձաւ Համազգայինի տարած կրթական եւ մշակութային աշխատանքին մեր գաղութներու կեանքէն ներս ընդհանրապէս եւ Լիբանանի մէջ մասնաւորապէս: Ան շեշտեց հայ մշակութային արժէքներու տարածման ու առաւել հարստացման կարեւորութիւնը եւ գնահատեց Համազգայինի հայ դպրոցին ցուցաբերած զօրակցութիւնը:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՍԹԵՓԱՆ ՏԻ ՄԻՍԹՈՒՐԱՅԻ ՀԵՏ

Երեքշաբթի, 27 Սեպտեմբեր 2016–ի առաւօտուն, Վեհափառ Հայրապետը, Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու ճամբուն վրայ, Ժընեւի մէջ հանդիպում ունեցաւ Սուրիոյ տագնապի գծով Միացեալ Ազգերու Կազմակեր–

պութեան գլխաւոր բանագնաց՝ Սթեֆան Տի Միսթուրայի հետ: Միջավգային քաղաքագէտը, որուն հետ Վեհափառը անցնող երկու տարիներուն երեք առիթներով հանդիպած էր, ընդհանուր գիծերով Վեհափառին ներկայացուց Սուրիոյ վիճակը՝ վերջին շրջանի վարգացումներու լոյսին տակ: Ան յատուկ կերպով անդրադարձաւ Հալէպի կացութեան: Նորին Սրբութիւնը գնահատեց շրջանէն ներս խաղաղութեան հաստատման համար տարուող միջավգային ճիգերը եւ յոյս յայտնեց, որ անդորրութիւնը շուտով կը հաստատուի Սուրիոյ, ինչպէս նաեւ ամբողջ տարածաշրջանէն ներս:

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ՍՊԱՀԱՆԻ ԹԵՄԻ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ՓՈԽԱՆՈՐԴ ՆՇԱՆԱԿԵՑ ԳԵՐՊ. Տ. ՍԻՓԱՆ Ծ. ՎՐԴ. ՔԷՉԷՃԵԱՆԸ

Հինգշաբթի, 29 Սեպտեմբեր 2016-ին, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսի Հայրապետական տնօրինումով, Գերպ. Տ. Սիփան Ծ. Վրդ. Քէչէճեան Կաթողիկոսական Փոխանորդ նշանակուեցաւ Սպահանի պատմական Թեմին: Հայր Սիփան արդէն մեկնած է հոգեւոր ծառայութեան նոր դաշտը եւ լծուած իր առաքելութեան:

Սիփան Ծ. Վարդապետ Անթիլիասի Մայրավանքէն ներս սրտանցնած է վանական պաշտօններ: Հայր Սուրբը նաեւ ծառայած է Գանատայի Թեմէն ներս իբր Սէնթ Գէթրինզ քաղաքի Ս. Պօղոս եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւ եւ Սուրիոյ Թեմէն ներս՝ Ճէկիրէի Առաջնորդական Փոխանորդ:

ՄԻԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԱՅՐԱՎԱՆՔԻՆ ՄԷՋ

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետի Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու եւ Գանատայի տուած հայրապետական այցելութեան վերադարձին, վանաբնակ միաբան հայրերու հաւաք տեղի ունեցաւ Վեհարանի դահլիճին մէջ:

Վեհափառ Հայրապետը իր գնահատանքը յայտնեց բոլոր միաբաններուն, որոնք իրենց պաշտօններն ու պարտականութիւնները կը կատարեն բծախնդրութեամբ եւ իրենց ներդրումը կը բերեն Կաթողիկոսարանի առաքելութեան: Ան նաեւ անդրադարձաւ այս այցելութեան տարբեր երեսներուն եւ շեշտեց, որ մեր ժողովուրդը մեծ ակնածանքով կը նայի մեր Ս. Աթոռին եւ մեծ սպասում ունի մեր տարած եկեղեցական-ազգային հաւաքական առաքելութենէն:

Ապա, հայրապետական այցելութեան Նորին Սրբութեան իբր գաւազանակիր ընկերացած Հոգշ. Տ. Պետրոս Վրդ. Մանուէլեան մանրամասնօրէն խօսեցաւ այցելութեան մասին եւ իր փորձառութիւնը կիսեց միաբան հայրերուն հետ: Հայր Սուրբը յայտնեց, թէ մեր ժողովուրդը մեզ կը ճանչնայ մեր գործունէութեան ընդմէջէն, հետեւաբար այն ինչ որ կը կատարենք թէ՛ Մայրավանքէն եւ թէ՛ թեմերէն ներս մեր հայելին է: Ան նաեւ անդրադարձաւ մեր ժողովուրդին ամուր կապուածութեան Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Ս. Աթոռին եւ առաքելութեան:

Արեւելեան Ուղղափառ Եկեղեցիներու եւ Անկլիգան Եկեղեցւոյ աստուածաբանական պաշտօնական երկխօսութեան յանձնախումբը, Անթիլիասի մէջ պիտի գումարէ իր տարեկան ժողովը, 24-29 Հոկտեմբեր 2016-ին: Կաթողիկոսարանի Միջ-եկեղեցական յարաբերութեանց բաժանմունքի վարիչ Գերպ. Տ. Յուսիկ Ծ. Վրդ. Մարտիրոսեան վեկոյց տուաւ տեղի ունեցողիք ժողովին եւ օրակարգերուն մասին:

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԸՆԴՈՒՆԵՑ ՖՐԱՆՍԱՅԷՆ ԺԱՄԱՆԱԾ ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐՈՒ ԽՈՒՄԲ ՄԸ

Կիրակի, 23 Հոկտեմբեր 2016–ին, ֆրանսայէն խումբ մը ուխտաւորներ, գլխաւորութեամբ Ֆրանսայի Հայոց Թեմի Առաջնորդ Գերշ. Տ. Վահան Եպս. Յովհաննէսեանի, այցելեցին Մայրավանք: Ուխտաւորները նախ Կաթողիկոսարանի Նահատակաց մատրան մէջ իրենց աղօթքը բարձրացուցին եւ ապա, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ մասնակից դարձան Ս. եւ Անմահ Պատարագին:

Օրուան հոգեւոր պատգամը փոխանցեց Վահան Սրբազան, որ նախքան քարոզը շնորհակալութիւն յայտնեց Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետին, իրեն տուած այս առիթին համար: Օրուան փօնի՝ Սուրբ Խաչի Գիւտի խորհուրդէն մեկնելով, Սրբազան Հայրը հակիրճ կերպով փուաւ դէպքին պատմականը եւ ապա անդրադարձաւ խաչի քրիստոնէական հասկացողութեան՝ իբր աստուածային գերագոյն սիրոյ եւ յաղթանակի խորհրդանշան:

Պատարագէն ետք, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոս ընդունեց ուխտաւորները Վեհարանի դահլիճին մէջ: Վահան Սրբազան ներկայացուց ուխտաւորներու խումբը եւ այցելութեան նպատակը: Ան ընդգծեց, որ խումբին Կաթողիկոսարան այցելութիւնը, Ս. եւ Անմահ Պատարագին մասնակցիլը եւ Նորին Սրբութեան հետ այս հանդիպումը իրենց ուխտագնացութեան գագաթնակէտն է: Խօսքի աւարտին, Սրբազան Հայրը խումբին կողմէ յուշանուէր մը յանձնեց Վեհափառ Հայրապետին:

Նորին Սրբութիւնը ողջունեց խումբին այս ուխտագնացութիւնը եւ շեշտեց, որ նման առիթներ կարեւոր են, որպէսզի Սփիւռքի վանական գաղութները իրար ծանօթանան: Այս այցելութիւնները նաեւ արտայայտութիւնն են մեր միասնութեան, որ մեր ժողովուրդին, հայրենիքին ու հաւաքական պայքարին համար նախապայման է, յիշեցուց Նորին Սրբութիւնը: Ան խօսեցաւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան առաքելութեան եւ անոր ունեցած դերակատարութեան Սփիւռքի մեր գաղութներէն ներս: Ապա, Վեհափառ Հայրապետը պատասխանեց ուխտաւորներու հարցումներուն, որոնք առաւելաբար կեդրոնացան Հայաստանի ու Ղարաբաղի իրավիճակին, լիբանանահայութեան, Սուրիոյ փագնապին եւ Հայաստան–Սփիւռք յարաբերութեան:

ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՔԱՐՈԶ
Ս. ԱԹՈՌՈՅՍ ՄԻԱԲԱՆՆԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ

ԿԻՐԱԿԻ 4 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2016: Դ. ՁԿՆԻ ՎԵՐԱՓՈԽՄԱՆ:

Կաթողիկոսարանիս Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ պատարագեց եւ քարոզեց՝ Հոգշ. Տ. Օշին Աբգ. Զուալերթանեան։

Պիքֆայայի Ս. Աստուածածին վանքի մատրան մէջ պատարագեց եւ քարոզեց՝ Գերպ. Տ. Վաղինակ Ծ. Վրդ. Մելոյեան։

ԿԻՐԱԿԻ 11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2016: ՏՕՆ ՎԵՐԱՅՄԱՆ ՍՐԲՈՅ ԽԱՉԻՆ:

Կաթողիկոսարանիս Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ պատարագեց եւ քարոզեց՝ Գերպ. Տ. Յուսիկ Ծ. Վրդ. Մարտիրոսեան։

Պիքֆայայի Ս. Աստուածածին վանքի մատրան մէջ պատարագեց եւ քարոզեց՝ Գերպ. Տ. Սիփան Ծ. Վրդ. Քէչէճեան։

ԿԻՐԱԿԻ 18 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2016: Բ. ՁԿՆԻ ԽԱՉԻ:

Կաթողիկոսարանիս Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ պատարագեց եւ քարոզեց՝ Հոգշ. Տ. Լեւոն Աբգ. Եղիայեան։

Պիքֆայայի Ս. Աստուածածին վանքի մատրան մէջ պատարագեց եւ քարոզեց՝ Գերպ. Տ. Յուսիկ Ծ. Վրդ. Մարտիրոսեան։

ԿԻՐԱԿԻ 25 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2016: Գ. ՁԿՆԻ ԽԱՉԻ: ՏՕՆ ՎԱՐԱԳԱՅ ՍՐԲՈՅ ԽԱՉԻՆ:

Կաթողիկոսարանիս Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ պատարագեց եւ քարոզեց՝ Հոգշ. Տ. Վիգէն Վրդ. Տալգլճեան։

Պիքֆայայի Ս. Աստուածածին վանքի մատրան մէջ պատարագեց եւ քարոզեց՝ Հոգշ. Տ. Պսակ Աբգ. Թէփիրճեան։

ԿԻՐԱԿԻ 2 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 2016: Դ. ՁԿՆԻ ԽԱՉԻ:

Կաթողիկոսարանիս Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ պատարագեց եւ քարոզեց՝ Հոգշ. Տ. Գարեգին Վրդ. Շխրտմեան։

Պիքֆայայի Ս. Աստուածածին վանքի մատրան մէջ պատարագեց եւ քարոզեց՝ Հոգշ. Տ. Նշան Վրդ. Լախոյեան։

ԿԻՐԱԿԻ 9 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 2016: Ե. ԶԿՆԻ ԽԱԶԻ:

Կաթողիկոսարանիս Մ. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ պատարագեց եւ քարոզեց՝ Հոգչ. Տ. Պօղոս Վրդ. Թինքճեան:

ԿԻՐԱԿԻ 16 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 2016: Զ. ԶԿՆԻ ԽԱԶԻ:

Կաթողիկոսարանիս Մ. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ պատարագեց եւ քարոզեց՝ Հոգչ. Տ. Վաչէ Վրդ. Պալըքճեան:

ԿԻՐԱԿԻ 23 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 2016: Է. ԶԿՆԻ ԽԱԶԻ: ԳԻՒՏ ԽԱԶԻ:

Կաթողիկոսարանիս Մ. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ պատարագեց՝ Հոգչ. Տ. Թաթուլ Աբգ. Գարտանաքեան եւ քարոզից՝ Գերչ. Տ. Վահան Եպս. Յովհաննիսեան:

ԿԻՐԱԿԻ 30 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 2016: Ը. ԶԿՆԻ ԽԱԶԻ:

Կաթողիկոսարանիս Մ. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ պատարագեց եւ քարոզեց՝ Գերպ. Տ. Թաթուլ Ծ. Վրդ. Անուչեան: